

דוחות כספיים
ליום 13 בדצמבר
2023

קרן פנסיה ותיקה

קרן חקלאים

קרן הפנסיה והביטוח של פועלים חקלאים ובלתי
מקצועיים בישראל
אגודה שיתופית בע"מ
בניהול מיוחד

תוכן עניינים

2.....	כללי	.1
2.....	אירועים והתפתחויות בתקופת הדוח	.2
2.....	שיפור במצב האקטוארי	2.1
2.....	הסכמים קיבוציים	2.2
2.....	הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה	2.3
3.....	קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)	2.4
4.....	פס"ד קרן הפרמיה	2.5
4.....	מינוי המנהל המיוחד למנהל מורשה לסלייס גמל	2.6
5.....	סיוע ממשלתי וגירעון אקטוארי	.3
6.....	כרית ביטחון לקרנות	.4
7.....	תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה	.5
7.....	מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה	5.1
9.....	תיאור הסביבה העסקית	.6
9.....	סקירה מאקרו כלכלית	6.1
12.....	השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה	6.2
12.....	חוזרי ופרסומי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון	6.3
13.....	טיוטות של הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון	6.4
14.....	מערכת קרנות הפנסיה	6.5
15.....	מגמות בקרנות הפנסיה הוותיקות בהסדר	6.6
15.....	תכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות	6.7
17.....	תוצאות הפעילות	.7
17.....	נכסים נטו לפני סיוע (במיליוני ש"ח)	7.1
18.....	התחייבויות (במיליוני ש"ח)	7.2
18.....	התפתחות הגרעון האקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי (במיליוני ש"ח)	7.3
19.....	דוח הכנסות (הפסדים) (במיליוני ש"ח)	7.4
20.....	דוח הוצאות (באלפי ש"ח)	7.5
21.....	השקעות	7.6
22.....	ניתוח השקעות	7.7
23.....	שכר ממוצע במשק (שמ"ב)	7.8
23.....	ווקטור ריביות	7.9
23.....	העלאת גיל פרישה לנשים	7.10
24.....	מודל להעמסת עלויות	7.11
24.....	שינויים עיקריים בהתחייבות הפנסיונית	7.12
25.....	סיוע ממשלתי	7.13
29.....	הגרעון ותוכנית המנהל המיוחד להשלמת הגרעון	7.14
30.....	יתרת גרעון הקרנות והשלכות ההנחות האקטואריות לגביו	7.15
30.....	התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות למבוטחים	7.16
31.....	תשואות קרנות הפנסיה (נומינלי ברוטו)	.8
32.....	דוח ניהול סיכונים	.9
35.....	השפעה של אירועים מיוחדים על תוצאות הפעילות	.10
36.....	תחזית זרמי כספים	.11
37.....	השפעת גורמים חיצוניים	.12
38.....	בקורות ונהלים	.13
38.....	הערכת הבקורות והנהלים לגבי הגילוי:	
38.....	בקרה פנימית על דיווח כספי:	
39.....	דוח המנהל המיוחד וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית	.14

1. כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם.

מטרת קרנות הפנסיה הוותיקות היא לספק ביטחון סוציאלי לעמיתים. הממשלה החליטה בחודש מרס 1995 על סגירתן של הקרנות להצטרפות עמיתים חדשים החל מיום 1.4.1995, בין היתר, בשל גירעונות עצומים שהצטברו בהן.

בשנת 2003 חוקקה הכנסת תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), במסגרתו הוסף לחוק הפיקוח פרק ז'1, אשר החיל תכנית הבראה בקרנות הפנסיה הוותיקות. בהתאם להוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח (סעיף 78ז), מינה המפקח על הביטוח מנהל מיוחד לקרנות, וקבע להן תקנון אחיד (סעיף 78ט לחוק), אשר הוראותיו החליפו את תקנוני הפנסיה של הקרנות ביום 1.10.2003. הקרנות כולן הן גופים ללא כוונת רווח. כל משאביהן משמשים לתשלום קצבאות לעמיתים ולהוצאות התפעול. אין לקרנות הון עצמי, וכל כספיהן הם כספי העמיתים והגמלאים שהופקדו במשך שנים רבות והפירות שאלה הניבו, וכן כספי סיוע ממשלתי שהן מקבלות בהתאם לפרק ז'1 לחוק הפיקוח.

2. אירועים והתפתחויות בתקופת הדוח

2.1 שיפור במצב האקטוארי

ליום 31 בדצמבר 2023, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאזנות אקטוארית. הגירעון המצרפי לפני סיוע של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר נכון ליום 31 בדצמבר 2023, עמד על סך של 168.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של 205.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022. הקיטון בגירעון בשיעור של כ-18.1% נובע בעיקרו מעלית וקטור הריביות ומהתשואה על הנכסים. השיפור במצב האקטוארי מתבטא בירידה בהיקף השימוש של הקרנות בכרית הביטחון מסך של 28.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022 (כ-56% מתקרת הכרית) לסך של 4.4 מיליארד ש"ח (כ-10% מתקרת הכרית) נכון למועד הדיווח.

2.2 הסכמים קיבוציים

בהמשך לחתימה על הסכמים קיבוציים בקרנות מבטחים, קג"מ, בנין וחקלאים בשנת 2022, חתמה גם קרן מקפת ביום 19 בפברואר 2023, על הסכם קיבוצי עם ההסתדרות הכללית וועדי העובדים של הקרן. עיקרי ההסכמות בהסכמים אלה מתייחסים בין היתר לתוספות שכר, הסדרי פרישה, שינויים ארגוניים, הטמעת טכנולוגיות חדשות וכניסה לפעילויות חדשות.

2.3 הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה

הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023 כוללים את השפעת המעבר ממנגנון של רכישת אגרות חוב מיועדות בתשואה ריאלית שנתית של 4.86% לתקופה של 15 שנים, למנגנון הבטחת תשואה ריאלית שנתית של 5.15% לתקופה של 5 שנים וזאת החל מיום 1 באוקטובר 2022 (להרחבה בנושא המעבר למנגנון הבטחת תשואה ראה דוח מנהל מיוחד ליום 31 בדצמבר 2022). ביום 1 בנובמבר 2022 נתקבלה לראשונה ממדינת ישראל הבטחת תשואה על נכסים מנוהלים בסך 141 מיליון ש"ח, באחת מבין שמונה הקרנות וזו גם היתרה למועד הדיווח.

2.4 קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)

ההסדר התחיקתי להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות המעוגן בפרק ז'1 לחוק הפיקוח, קובע, בין היתר, כי שיעורי דמי הגמולים המשולמים על ידי המעסיקים והעובדים לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, עליהן נמנית גם קופת הפנסיה לעובדי הדסה (להלן: "הקרן" או "קרן הפנסיה"), יועלו באופן הדרגתי החל משנת 2004 ואילך, בשיעור כולל של 3% ביחס לשיעור דמי הגמולים ששולמו ב"מועד הקובע" (30 באפריל 2003) ובחלוקה שווה בין העובד למעסיק (1.5% + 1.5%).

בפועל, הסתדרות מדיצינית הדסה (להלן: "הדסה") העלתה את שיעור דמי הגמולים המנוכים משכר עובדיה ב-1.5%, אך לא העלתה את חלקה (חלק המעסיק) החל משנת 2004, ובפועל אף הפחיתה את שיעורם. עד שנת 2003, עמד חלקה של הדסה בדמי הגמולים על 14.33%. במקום להגדיל את תשלומיה לשיעור של 15.83% מהשכר, כמתחייב מהוראות הדין, הקטינה הדסה את תשלומיה ל-13.5% מהשכר המבוטח. נוכח התנהלות זו, נוצר חוסר בשיעור של 2.33% בין דמי הגמולים שאמורה הדסה לשלם לקרן הפנסיה לפי הוראות הדין לבין דמי הגמולים המשולמים על ידה בפועל. לכן, קרן הפנסיה הגישה בשנת 2006 תביעה כנגד הדסה בנושא זה.

בשל התחייבות שנתנה בעבר הדסה לפעול להשלמת דמי הגמולים הנותרים, ככל שתחויב בהליך המשפטי, ולנוכח קיומו של אותו הליך, חושבו עד כה זכויות העמיתים בהנחה שכלל דמי הגמולים יועברו לקרן. נציין כי הודעה מתאימה נמסרת לעמיתים בתלושי הפנסיה וזאת בנוסח הבא:
"לתשומת ליבך: סכומי הפנסיה המשולמים לך החל ממועד פרישתך אינם סופיים ועלולים להשתנות לנוכח תשלומי דמי גמולים מופחתים שהעבירה הדסה לקרן הפנסיה בעד עובדיה החל משנת 2004. יציין, כי קרן הפנסיה הגישה תביעה כנגד הדסה המתבררת בבית הדין האזורי לעבודה להעברת מלוא דמי הגמולים כקובע בהוראות הדין. בשל התחייבות שנתנה בעבר הדסה לפעול להשלמת דמי הגמולים הנותרים, ככל שתחויב בהליך משפטי, ולנוכח קיומו של ההליך המשפטי, חושבו עד כה זכויות העמיתים בהנחה שכלל דמי הגמולים יועברו לקרן. לפיכך, ככל שתתקבל התביעה והדסה לא תשלם את מלוא דמי הגמולים הנותרים, או אם תיקבע קביעה אחרת המשליכה על יכולת גביית דמי הגמולים הנותרים במלואם, משמעות הדבר תהיה הפחתה בנכסי הקרן, אשר תשליך על זכויות העמיתים בקרן ועל גובה סכומי הפנסיה ששולמו וישולמו לך."

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2014, נקלעה הדסה להליכי חדלות פירעון, אשר עיכבו את בירורו של ההליך המשפטי, ובמקביל העמידו בספק ממשי את יכולתה של הדסה להשלים את דמי הגמולים המתחייבים לפי הוראות הדין, וזאת החל משנת 2004. לנוכח הליכי חדלות הפירעון, לא העבירה הדסה לקרן את תשלום דמי הגמולים בעד עמיתה בחודש ינואר 2014. ביום 22 במאי 2014 אישר בית המשפט המחוזי את תכנית ההבראה והסדר הנושים בעניינה של הדסה, ובהתאם בוטל צו הקפאת ההליכים שניתן במסגרת אותו הליך. בהתאם להוראות הסדר הנושים, סילקה הדסה את חוב דמי הגמולים לקרן עבור חודש ינואר 2014 למעט שיעור של 2.33% מדמי הגמולים שמצוי במחלוקת בין הצדדים. בעקבות ביטולו של צו הקפאת ההליכים, חודש ההליך בבית הדין לעבודה בנוגע לתביעת הקרן כנגד הדסה.

ביום 3 בינואר 2019 ניתן פסק דינו של בית הדין האזורי בירושלים. בהתאם לפסק הדין, התביעה התקבלה, ונקבע כי היה על הדסה להגדיל את הפרשותיה לקרן הדסה בהתאם לחוק הפיקוח החל משנת 2004, כך שהחל משנת 2007 ואילך שיעורן היה אמור להגיע לסך של 22.83% משכר עובדיה. כמו כן, הדסה חוייבה בתשלום הוצאות של כ-400 אלף ש"ח לקרן הפנסיה. ביום 6 ביוני 2019 הוגש ערעור מטעם הדסה וביום 10 ביוני 2019 הוגשה בקשה מטעם הדסה לעיכוב ביצוע פסק הדין.

ביום 18 במאי 2023 ניתן פס"ד בבית הדין הארצי הדוחה את הערעור ומאשר את פסק דינו של בית הדין האזורי. הדסה חוייבה בהוצאות בסך של 40,000 ש"ח לקרן ובסך של 15,000 ש"ח למדינה. בעקבות מתן פסק הדין, הקרן פועלת לשם גביית החוב ולאכיפת התשלומים השוטפים והעתידיים של דמי הגמולים מצד הדסה, שמוערכים בסכום כולל של כ-234 מיליון ש"ח.

בית הדין הארצי המליץ לצדדים בפסק דינו להידבר ביניהם במגמה להגיע לפתרון מוסכם. בהתאם לכך, החל מו"מ בין הצדדים.

2.4 קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%) (המשך)

להדסה עומדת האפשרות להגיש עתירה לבית הדין הגבוה לצדק כנגד פסק הדין של בית הדין הארצי. בהתאם להלכה הפסוקה של בית משפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, הוא אינו יושב כערכאת ערעור על פסקי דין של בתי הדין לעבודה ובמקרה של עתירות כנגדם הוא יתערב בהם אך ורק במקרים חריגים, אם נמצא כי מתקיימים שני תנאים מצטברים: קיומה של טעות משפטית-מהותית בהחלטה, וקיומם של שיקולי צדק, המחייבים התערבות שיפוטית.

קופת הפנסיה והדסה הסכימו ביום 6 במרס 2024 כי החל מיום 1 בינואר 2024 (משכורת ינואר 2024), שיעור דמי הגמולים שיועברו ע"י הדסה לקופת הפנסיה יעמוד על 15.83% (חלק מעסיק), כאשר מדובר בהסכמת ביניים שאין בה כדי לגרוע מזכויות וטענות הצדדים ומההסכמה שגיבשו לפיה קופת הפנסיה לא תעלה כנגד הדסה טענת שיהיו בתקופת המו"מ המתנהל ביניהן ליישום פסק הדין הארצי, אך בכל מקרה לא למעלה מ-6 חודשים מיום 14 בינואר 2024, לפי המוקדם מבין השניים. כאמור, הקרן פועלת לגביית דמי הגמולים החסרים, אך מאחר שנכון למועד הדוח לא קיימת ודאות באשר לגבייתם, טרם נרשמה הכנסה בדוחות הכספיים בגין סכומים אלו ודמי הגמולים העתידיים לא נכללו בחישוב ההתחייבות האקטוארית כפי שנרשמה במאזן הקרן.

2.5 פס"ד קרן הפרמיה

ארגון גמלאי אגד והעומד בראש הארגון, הגישו במהלך חודש נובמבר 2015, תביעה לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב (ס"ע 10661-11-15) נגד קרן הגמלאות של אגד (הקרן) והמפעל (אגד). בתביעתם דרשו התובעים לקבוע כי ההפרשות והצבירה בגין רכיב הפרמיה הממוצעת הן כספי קרן הפנסיה לכל דבר ועניין, לרבות בנוגע לסובסידיה הממשלתית בשל אגרות חוב מיועדות, חישובים אקטואריים, עדכון תשלומים לפי מדד המחירים לצרכן וכן גביית דמי ניהול. לחילופין, וככל שהסעד הראשון יידחה, דרשו התובעים לחייב את אגד להשלים את הכספים החסרים בחשבון הפרמיה הממוצעת וכן לחייב את קג"א לחדול מגביית דמי הניהול השוטפים תוך השבת דמי הניהול שנגבו על ידה בעבר.

אגד הגישה כתב הגנה וטענתה העיקרית במסגרתו היתה כי הכספים בקרן הפרמיה הם חלק בלתי נפרד מקרן הפנסיה והתשלום בעד פרמיה ממוצעת הוא חלק מהפנסיה בקרן הפנסיה, וכי יש לחייב את הקרן במלוא החבות בגין רכיב זה.

הקרן הגישה כתב הגנה במסגרתו הובאה עמדת הקרן כי חשבון הפרמיה הממוצעת לא היה מעולם חלק מקרן הפנסיה אלא פעל מחוץ לקרן הפנסיה ובנפרד ממנה וכי בין הצדדים לתביעה קיים מעשה בית דין בעניין זה; כי אגד מימנה כל השנים עד 2004 את התשלומים לגמלאים בגין פרמיה ממוצעת וחדלה לעשות כן באופן חד-צדדי חרף התנגדות הקרן; כי אגד התחייבה בעבר להשלים את החסר בחשבון הפרמיה, ככל שיחסר, ובחלוף שנים אחדות התנערה מהתחייבות זו; כי בכל מקרה אין להשית על קרן הפנסיה תשלומים בגין הפרמיה הממוצעת; וכי בשל הגירעון בחשבון הפרמיה נקטה צעד חלקי של אי הצמדת התשלום לגמלאים, שמשמעותה באותו מועד הייתה שחיקת הקצבאות בשיעור עליית המדד; וכי יש צורך לנקוט בצעדים נוספים, כפי שיראה בית הדין לנכון על מנת להביא את החשבון לאיזון.

במסגרת ההליך המשפטי הוגשה עמדה של הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, אשר תמכה בעמדת הקרן. שמיעת ההוכחות הסתיימה בחודש אוקטובר 2018. בה"ד קבע מועדים להגשת סיכומים ובד בבד, ביקש מן הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון והצדדים להיפגש ולנסות לאתר פתרון כולל לעניין הפרמיה הממוצעת באופן שייתר מתן פסק דין בהליך. מגעים כאמור עם רשות שוק ההון ואגף התקציבים לא הניבו פתרון כלשהו.

ביום 30 בדצמבר 2020 ניתן פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה בו נדחתה התביעה תוך קבלת מלוא עמדתה של הקרן.

ארגון הגמלאים הגיש ערעור על פסק הדין בבית הדין הארצי לעבודה ביום 31 בינואר 2021. לאחר דיון בערעור, במהלכו המליץ ביה"ד הארצי לארגון הגמלאים ולאגד לנהל מו"מ כיצד להסדיר את פעילות הסדר הפרמיה הממוצעת באופן שייתן מענה לקשיים ולגירעון הקיים בחשבון, התקיימו מגעים בין הצדדים שלא העלו דבר.

במסגרת דיון נוסף שהתקיים לגבי הערעור ביום 3 ביולי 2023, התברר כי אין בסיס להסדר פשרה ועל כן נקבע כי בית הדין הארצי ייתן פסק דין בערעור.

ביום 14 באוקטובר 2023 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בערעור. בית הדין הארצי אישר את קביעות בית הדין האזורי לפיהן הסדר הפרמיה אינו ולא היה חלק מהפנסיה התקנונית ולא נכלל בתקנון הפנסיה. נקבע, כי זהו הסדר חיצוני שנוהל עשרות שנים בדרך לא דרך ושיש להסדירו. נקבע, כי בעניין דמי הניהול שנגבים על ידי הקרן בעד שירותי הניהול והשלמות יוחזר הדין לבית הדין האזורי.

2.6 מינוי המנהל המיוחד למנהל מורשה לסליס גמל

בנוסף לתפקידו כמנהל המיוחד של קרנות הפנסיה שבהסדר, מונה אפי סנדרוב למנהל מורשה לחברת סליס גמל בע"מ מתאריך 26 בדצמבר, 2023.

3. סיוע ממשלתי וגירעון אקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי בסך 78.3 מיליארד ש"ח צמוד למדד המחירים לצרכן של דצמבר 2003 ונושא ריבית שנתית בשיעור של 4%.

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגירעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על שוק ההון.

מעת לעת מתקבל מהאוצר מכתב בנושא "תזרים מזומנים לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר" הכולל לוח תזרים מזומנים מעודכן של הסיוע הממשלתי הישיר בהתאם למצבן האקטוארי של הקרנות המשקף את האמור לעיל בעניין חלוקת הסיוע בין הקרנות הוותיקות שבהסדר.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגירעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגירעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון. רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "רשות שוק ההון") פרסמה ביום 3 למרס 2015 הבהרה, לפיה בכוונתה לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגירעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון, רשות שוק ההון הבהירה כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגירעון המוצג במאזן.

על פי הוראות התקנון, אם הגירעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל התחייבויות של הקרן, או ככל שיווצר גירעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגירעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור.

מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת לפיה ככל שגירעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגירעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היוון של תשלומים והכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת.

שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גירעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

ליום 31 בדצמבר 2023, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הביטחון, הקרנות מאוזנות אקטוארית.

4. כרית ביטחון לקרנות

בנוסף לסיוע הממשלתי המפורט בפרק 3 לעיל ועל מנת להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות.

על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

ביום 29 לינואר 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק. במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 10טו78, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה.

בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח. סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות הוותיקות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש שבין:

- גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
- גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגירעון ולא תיצור עודף.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן ליום 31 בדצמבר 2023 של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון, בהנחה שהסכומים מתוך כרית הביטחון ישולמו כנגד התשלומים השוטפים של הקרנות, מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 46,068 מיליון ש"ח, מתוך סכום זה נרשם סך של כ- 4,380 מיליון ש"ח בדוחות הכספיים של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר לצורך האיזון האקטוארי שלהן, דהיינו שימוש בכ-10% מהכרית ליום 31 בדצמבר 2023 לעומת כ-56% ליום 31 בדצמבר 2022.

בהתאם לקבוע בסעיף 10טו78(ג) לחוק, מחשבים את סכום הכרית באופן הבא:

(א) צבירת העבר- סעיפים קטנים (1) עד (4) קובעים את אופן החישוב של הסכום שהצטבר משנת 2009 ועד מועד המאזן, של הגירעון שנוצר בשל ההפרש בין ריבית חסרת סיכון לבין ריבית שנתית צמודה למדד של 4% ובגין אותה התקופה. צבירת העבר מכרית הביטחון, נכון ליום המאזן, עומדת על סך של 76,700 מיליון ש"ח.

(ב) צבירת העתיד- סעיף קטן (5) קובע את אופן החישוב של הסכום שייצבר בגין העתיד, מהשנה שלאחר שנת המאזן ועד מימוש מלוא התחייבויות הקרנות לעמיתיהן.

(ג) סעיף קטן (6) קובע את אופן החישוב של קיזוז הסכומים שיתקבלו במסגרת מימוש כרית הביטחון. נכון למועד המאזן, טרם התקבל סכום כלשהו במסגרת מימוש כרית הביטחון. הסכומים אמורים להתקבל לאחר אזילת נכסי הקרנות וכנגד התשלומים לעמיתים.

סכום הכרית שנרשם בדוחות הכספיים הוא הנמוך מבין שלושת אלה:

גובה הגירעון 4,380 מיליון ש"ח, תקרת כרית הביטחון 46,068 מיליון ש"ח והסכומים בגין צבירת העבר 76,700 מיליון ש"ח בצירוף צבירת העתיד, כהגדרתם לעיל.

5. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה**5.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה**

שמונה הקרנות הוותיקות שבהסדר פועלות יחד תחת תקנון אחיד החל משנת 2003.

5.1.1 פירוט הקרנות**קרנות מאגדות כחברות בע"מ**

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הגמלאות המרכזית על עובדי הסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ (בניהול מיוחד)
קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)
נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)

קרנות מאגדות כאגודות שיתופיות

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הביטוח והפנסיה של פועלי בניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

5.1.2 מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.
בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

5.1.3 ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר.
הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, הינם מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים.
הוועדה מונתה ב 16 לספטמבר 2019.
בתאריך 18 באוקטובר 2021 מונה רו"ח דרור יעקובסון ליו"ר המנהלה לאחר שהחליף את פרופסור שלומית זוטא שהחליטה לסיים את תפקידה.
כהונתם של חברי הוועדה הוארכה עד ליום 16 בספטמבר 2025.

5.1.4 חברי ועדת המנהלה:

מר דרור יעקובסון - יו"ר הועדה
הגברת ג'קי סטרומינגר - חברה וועדה.
פרופ' זיו רייך - חבר וועדה.

5.1.5 ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור.
בשנת 2022 הוחלט לאחד את שתי ועדות ההשקעה והתקבל אישור הממונה לכך.

ועדת ההשקעות המאוחדת החלה את תפקידה ביום 4.12.2022 ולהלן רשימת החברים:

ועדת השקעות מאוחדת של קרנות הפנסיה וקופות גמל:
מתאריך 14.12.22

יו"ר הוועדה ונציג חיצוני מר יואל נווה
נציגה חיצונית – גב' מיכל נוי
נציג חיצוני – מר דודו זקן
נציג חיצוני- מר דרור נגל
נציג חיצוני - מר אורי קויאטק
נציג חיצוני- מר איציק בצלאל
המנהל המיוחד - אפי סנדרוב

5.1.6 ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס 2008.
הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:
יו"ר הועדה- מר איתן השחר.
חבר ועדה- מר יוסי בהיר.

5.1.7 מטרת קרנות הפנסיה הוותיקות

לספק ביטחון סוציאלי לעמיתי הקרנות.
בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הוותיקות שבהסדר.
במסגרת התקנון האחד מנהלות כיום הקרנות תכניות פנסיה יסוד ותכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיהן.

5.1.8 חברות בת וחברות קשורות

לקרנות חברות בת וחברות קשורות. לפרטים יש לעיין בדוח התקופתי המהווה חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

¹ הקרנות הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

6. תיאור הסביבה העסקית**6.1 סקירה מאקרו כלכלית****הכלכלה העולמית**

במהלך שנת 2023 חווה העולם צמיחה איטית, לעומת 2022 ו-2021, עם פערים בין-אזוריים הולכים וגדלים. הבנקים המרכזיים החשובים בעולם המשיכו את תהליך הריסון המוניטרי בו החלו ב-2022, אך האטו את קצב העלאות הריבית עד כדי עצירה. כך, העלאות הריבית האחרונה של ה-Fed, לכדי טווח של 5.25% עד 5.5%, הייתה בחודש יולי 2023. מחזור העלאות הריבית הגיע לסיומו בעיקר על רקע ההתמתנות הנמשכת במדדי האינפלציה. עם זאת, גם בסיום 2023 נותרו רמות האינפלציה גבוהות מיעדי הבנקים המרכזיים בגושים העיקריים, וזאת בעיקר בשל המשך לחצי ביקוש בענפי השירותים.

הפעילות הכלכלית במדינות המובילות התמתנה בשנת 2023 לעומת 2022, וברקע נמשכה ההאטה בסקטור התעשייה הגלובלי ובסחר העולמי. עם זאת, הכלכלה האמריקאית הפתיעה לטובה הן ברבעון האחרון של השנה והן בכל שנת 2023, זאת למרות משבר במגזר הבנקים האזוריים ועלייה משמעותית בגירעון הממשלתי. הכלכלה הסינית הפתיעה לרעה ב-2023 כאשר המשבר במגזר הנדל"ן נמשך. קובעי המדיניות הכלכלית בסין ביצעו אין ספור מהלכים תומכי פעילות לאורך השנה, שייתכן ובלמו את ההידרדרות, אך לא הביאו להאצה בכלכלה שמתאפיינת בדפלציה, זה כבר מספר חודשים. לפי ה-IMF, בסיכום שנתי העולם צמח בשנת 2023 בשיעור של 3.1%, לעומת 3.5% בשנת 2022.

הפעילות הכלכלית בישראל

שנת 2023 נפתחה כאשר הפעילות הכלכלית המשיכה להתרחב, אם כי בשיעור מתון מזה שנרשם ב-2022. לראיה, ברבעון הראשון של השנה צמח המשק בשיעור של 2.6% (במונחים שנתיים) לאחר זינוק של 4.1% (במונחים שנתיים) במחצית השנייה של 2022. האינפלציה במשק בשנת 2022 הייתה גבוהה (5.3%) ורחוקה מאוד מהגבול העליון של יעד יציבות המחירים. על כן, בראשית 2023 בנק ישראל היה בעיצומו של תהליך ריסון מוניטרי, בכדי לצנן את הביקושים במשק ולמתן את התייקרויות המחירים. ריבית בנק ישראל שעמדה על 3.25% בראשית 2023 הועלתה מספר פעמים, עד לכדי 4.75% בחודש מאי, רמת השיא של מחזור הריסון הנוכחי.

במקביל לתהליכים המאקרו-כלכליים, הושבעה בשלהי 2022 ממשלה חדשה בישראל וזו הכריזה על רפורמה צפויה במערכת המשפט. תוכנית הרפורמה המשפטית הובילה למחאות חברתיות נרחבות והעלתה את רמת אי הודאות. שער החליפין של השקל מול הדולר האמריקאי רשם פיחות של 8.6% בשערו ב-3 הרבעונים הראשונים של 2023 (טרומ המלחמה), כאשר ברבעון האחרון של השנה השקל דווקא התחזק מול הדולר האמריקאי בכ-5.2% וסיים את שנת 2023 עם פיחות של 3% בלבד מול הדולר האמריקאי.

ברביע האחרון של 2023 פרצה מלחמת "חרבות ברזל", לאחר מתקפת הטרור על ישראל שלוותה בירי ובכניסה של מחבלים לשטחי המדינה. המלחמה הביאה לפגיעה מיידית וחדה מאוד בפעילות הריאלית במשק. באזורי הלחימה (צפון ודרום) נעצרה הפעילות העסקית. בוצע גיוס נרחב של מאות אלפי אנשי מילואים ונוצר מחסור בכוח עבודה זר אשר או עזב את הארץ או נמנעה כניסתו לארץ (עובדים פלסטינית), בעיקר בענפי עבודות הכפיים. כך, ברבעון האחרון של 2023 התכווצה הפעילות במשק בשיעור חד מאוד של 20.7% (במונחים שנתיים). ההידרדרות הכלכלית, במקביל להתמתנות הנמשכת באינפלציה, אפשרה לבנק ישראל להפחית את הריבית בינואר 2024, ב-0.25% לרמה של 4.5%.

בסיכום שנת 2023 נרשמה במשק צמיחה של 2%, הרחוקה מאוד מצמיחה של 6.5% שנרשמה בשנת 2022, אך לכשעצמה היא גבוהה מהצמיחה בשיעור של 1.7% שנרשמה במדינות ה-OECD וזאת תוך מלחמה שהתנהלה ברבעון האחרון של השנה.

המדיניות הפיסקלית

הגירעון הממשלתי ב-2023 הסתכם ב-77.5 מיליארד ש"ח, או כ-4.2% מהתוצר. זאת, לעומת עודף של כ-10 מיליארד ש"ח שנרשם בפעילות הממשלה בשנת 2022, המהווה כ-0.6% מהתוצר.

הגירעון השנתי הושפע במידה רבה מצרכי מלחמת "חרבות ברזל" (צבאיים ואזרחיים) שפרצה ברבעון האחרון של השנה והביאה לעלייה חדה בהוצאות, אך גם מירידה בהכנסות המדינה שהציגו חולשה, עוד לפני המלחמה.

לצד העלייה המשמעותית בהוצאות המדינה, שהסתכמו בכ-516 מיליארד ש"ח, לעומת 460 מיליארד ש"ח בשנת 2022, הגירעון בשנת 2023 הושפע גם מירידה בהכנסות. הכנסות הממשלה הסתכמו בכ-438 מיליארד שקל בשנת 2023 - כ-30 מיליארד שקל פחות מתחזית ההכנסות המקורית של האוצר וכ-24 מיליארד ש"ח פחות בהשוואה לשנת 2022. מלבד השפעות המלחמה, הסיבה לפער בהכנסות בהשוואה לשנת 2022 היא ירידה בהכנסות מנדל"ן, האטה בצריכה הפרטית על רקע עליית הריבית, התמתנות בפעילות העסקית ובסקטור ההייטק וכן עלייה חריגה בהכנסות ב-2022 בעקבות היציאה ממשבר הקורונה.

המלחמה, שפרצה ברבעון האחרון של 2023, הביאה לעלייה בהוצאות הממשלה ובהתאם לנסיקה בגיוס החוב של מדינת ישראל. מאז תחילת המלחמה ועד לסוף השנה הסתכם גיוס החוב הממשלתי בכ-81 מיליארד ש"ח ברוטו (55 מיליארד ש"ח נטו), מתוכם גויסו כ-50 מיליארד ש"ח לצרכי המלחמה.

שוק העבודה

שוק העבודה בשנת 2023 היה אחד ממוקדי הכוח של הכלכלה המקומית, כאשר שיעור האבטלה נותר נמוך מאוד, ברמה חודשית ממוצעת של 3.4%. הדבר מצביע על היות שוק העבודה הדוק למדי ולמעשה במצב של תעסוקה מלאה. בחודש אוקטובר, עקב פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", נרשמה עלייה בהיקף ההיעדרויות של עובדים ממקום העבודה. עם זאת, מהר מאוד, כבר בסוף 2023 וגם בינואר 2024 נרשמה ירידה משמעותית במספר הנעדרים הזמניים תוך התקרבות לרמות שהיו לפני המלחמה. בסוף 2023 עמד שיעור הבלתי מועסקים במשק על 3.1% בלבד.

נתוני המשרות הפנויות במשק התאפיינו במהלך 2023 במגמת התכווצות קלה מכ-140 אלף משרות פנויות בחודש בראשית השנה, לכ-130 אלף משרות בסופה. בדומה למצב התעסוקה, גם במספר המשרות הפנויות נרשמה ירידה חדה בחודש אוקטובר 2023. אולם, מאז חלה התאוששות ולאחרונה מספר המשרות הפנויות היה אף גבוה מרמתו לפני פרוץ המלחמה.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

בנק ישראל המשיך בראשית 2023 את תהליך ההידוק המוניטרי בו החל באמצע 2022, במטרה להוריד את האינפלציה ליעדה. במהלך המחצית הראשונה של 2023 הועלתה הריבית משיעור של 3.25% לכדי 4.75% בארבע פעימות, כאשר במחצית השנייה של השנה נותרה הריבית ללא שינוי. נציין כי בינואר 2024 החליטה הוועדה המוניטרית להפחית את הריבית ב-0.25% ולהעמידה על שיעור של 4.5%.

מעבר לבנק ישראל אשר פעל לריסון העלאות המחירים באמצעות כלי הריבית, גם במשרד האוצר ניסו לצמצם את ההתייקרויות בתחום האנרגיה במהלך 2023, באמצעות מספר פעימות של הפחתת מס הבלו על הבנזין.

במחצית השנייה של 2022 ובמחצית הראשונה של שנת 2023 נרשמה חריגה משמעותית של שיעור האינפלציה מיעד בנק ישראל. עליות מחירים בתחום הדיור והאנרגיה הביאו לכך שקצב התייקרות המחירים במשק היה ברמה של כ-5%. החל מהמחצית השנייה של 2023 נרשמה התמתנות מהירה למדי ובסיכום 2023 נרשמה עלייה של כ-3.0% בלבד במדד המחירים לצרכן. נציין, כי בשנת 2023 הושפע מדד המחירים לצרכן בעיקר מהתייקרות בסעיפי המזון, הירקות והפירות, התחבורה והדיור. הוזלה משמעותית במחירי ההלבשה וההנעלה קיזזה חלקית התייקרות אלו.

השוקים הפיננסיים בעולם ובישראל

במנוגד לשנת 2022, שבה נרשמו ירידות שערים משמעותיות במחירי הנכסים בעולם, בשנת 2023 נרשמו עליות ואף ביתר שאת באפיק המנייתי. ההתמתנות בתוואי האינפלציה בעולם אשר הביאה להאטה בקצב העלאות הריבית עד לעצירה מוחלטת, הגבירו את ציפיות המשקיעים לכך שחלק מהבנקים המרכזיים יחלו להוריד את הריבית כבר ב-2023 ולתוך 2024.

ברבעון האחרון של 2023 נרשמו עליות שערים בשוקים כאשר מדד המניות העולמי, MSCI ACWI עלה ב-11.0%, S&P 500 עלה ב-10.9% ומדד Euro Stoxx 600 עלה ב-6.4%. בסיכום שנתי, ציפיות אופטימיות, באשר לאינפלציה ולריביות בעתיד, הביאו לידי כך שבמהלך שנת 2023 רשם מדד ה-MSCI ACWI עלייה של 22.2% מדד ה-Nasdaq העשיר במניות טכנולוגיה נסק ב-43.4%. בישראל, מדד הדגל ת"א 35 רשם ביצועי חסר לעומת העולם, תחילה על רקע הרפורמה המשפטית והמחאות שקמו בעקבותיה ולאחר מכן על רקע מתקפת הטרור ומלחמת "חרבות ברזל" שפרצה בעקבותיה, אך עדיין עלה ב-3.8% בשנת 2023 וב-1.1% ברבעון האחרון של 2023.

בשוק אגרות החוב בעולם נרשמו עליות שערים קלות מאוד בשנת 2023 על רקע האינפלציה הגבוהה והריסון המוניטרי. בסיכום השנה נרשמה עלייה של 1.4% במדד האג"ח של ממשלת ארה"ב. עם זאת, כאשר ה-Fed סיים את העלאות הריבית והמשקיעים החלו לצפות להפחתת ריבית, ברבעון האחרון של 2023 מדד האג"ח הממשלתי האמריקאי עלה ב-4.5% והאיגרת ל-10 שנים נסחרה בסוף השנה בתשואה לפדיון של 3.87%, ללא שינוי משמעותי מרמתה בשלהי 2022.

בישראל מדד האג"ח הממשלתי רשם בשנת 2023 ביצועי חסר, לעומת העולם, בין היתר על רקע אי הודאות הפנימית, אך עדיין התייקר ב-0.7%. ברבעון האחרון של השנה עלה מדד האיגרות הממשלתיות ב-1.4%.

בזירת המט"ח, האינדקס הדולרי (DXY) ירד במהלך כל שנת 2023 ב-2.0%, שמשמעותו היחלשות הדולר האמריקאי כנגד סל המטבעות. עם זאת, במהלך הרבעון האחרון של השנה ירד האינדקס הדולרי ב-4.5% בין היתר, על רקע התגברות הציפיות להפחתת ריבית של הבנק המרכזי האמריקאי לעומת הערכות ליציבות של שיעורי הריבית בבנקים מרכזיים אחרים בעולם.

בשוק המט"ח המקומי בשנת 2023 נחלש השקל כנגד הדולר האמריקאי והאירו בשיעורים של 3.1% ו-6.9% בהתאמה. עם זאת, ברבעון האחרון של 2023 התחזק השקל בשיעור של 5.2% כנגד הדולר האמריקאי ושל 1.0% כנגד האירו, בין היתר, עקב הפעלת תוכנית למכירת מט"ח על ידי בנק ישראל.

6.2 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה

צו שירות מידע פיננסי (דחיית יום התחילה של החוק לעניין מקור מידע שהוא גוף מוסדי או בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי), התשפ"ד-2023, שאושר ע"י ועדת הכלכלה של הכנסת ביום 13 בנובמבר, 2023, במסגרתו נדחה יום התחילה לעניין סל המידע על אודות אשראי של מקור מידע שהוא גוף מוסדי כך, שיום התחילה כאמור בסעיף 79(ב)(4)(א) לחוק לעניין גופים שאינם תאגידים יהיה ביום 14 במאי, 2024 (במקום יום 14 בנובמבר, 2023), ויום התחילה כאמור בסעיף 79(ב)(4)(ב) לעניין חשבונות של תאגידים, יהיה ביום 15 בנובמבר, 2024 (במקום יום 14 במאי, 2024).

6.3 חוזרי ופרסומי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

6.3.1 **פרסום חוזר גופים מוסדיים 2023-9-2 שעניינו "מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני-עדכון" מיום 5 בפברואר, 2023** במסגרתו הוחלט לבצע דחייה של מועד כניסתן לתוקף של ההוראות אשר היו אמורות להיכנס לתוקף ביום 26 בנובמבר, 2023, ליום 1 ביוני, 2024. בנוסף, הוחלט לבטל את ההוראות התחילה ההדרגתיות שנקבעו בחוזר מבנה אחיד 2022-9-8 לעניין ממשק מעסיקים, ולקבוע התחילה של הוראות סעיף זה עבור כלל המעסיקים יהיה 1 בפברואר, 2024.

6.3.2 **פרסום חוזר גופים מוסדיים 2023-9-3 שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" (פרסום מגבלת עלות ניהול חיצוני במסגרת הצהרה מראש של משקיע מוסדי על מדיניות ההשקעה שלו, הקמת סל השקעה עוקב מדדים ודיווחים לוועדת השקעות אודות דמי ניהול משתנים שנגבו)" מיום 21 במרס, 2023.** בהמשך לתיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח-2008 (להלן: "התקנות") מיום 16 באוגוסט 2022, תיקנה רשות שוק ההון את סעיף 9 שבפרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" (להלן: "החוזר המאוחד"), וקבעה את ההוראות שחלות על מסירת דיווחים לוועדת השקעות בכל הנוגע לתשלום של הוצאות ישירות המהוות דמי ניהול משתנים (מרכיב עמלת הניהול החיצוני אשר נגזר מתשואת הנכסים שבעדם נגבית העמלה האמורה).

6.3.3 **פרסום חוזר גופים מוסדיים 2023-9-5 שעניינו "הוראות למקורות מידע פיננסי שהם גופים מוסדיים" מיום 26 ביוני, 2023,** המשלים את ההוראות שנקבעו בחוק שירות מידע פיננסי, תשפ"ב – 2021. הוראות החוזר חלות על עמיתים (המהווה מקור מידע) בנוגע למסירת מידע הנוגע למתן אשראי, ובכלל זה פירוט לעניין יתרת האשראי, הריבית והעמלות שהוסכמו לעניין האשראי, מועדי פירעונם וקיום שעבודים שניתנו כנגד האשראי. הוראות החוק הנ"ל תיכנסנה לתוקף בשתי פעימות, לעניין גופים שאינם תאגידים ביום 14 בנובמבר, 2023 ולעניין תאגידים ביום 15 במאי, 2024. (.) רשות שוק ההון פועלת להחרגת הקרנות הוותיקות מתחולת הוראות חוזר זה ולשם כך מקדמת תיקון לתקנות, ראה סעיף 6.2.1.

6.3.4 **פרסום חוזר 2023-1-10 שעניינו "עדכון החוזר המאוחד-פרק רואה חשבון מבקר" מיום 28 באוגוסט, 2023,** במסגרתו הוטמעו הוראות שונות של הממונה, שהיו פזורות בחוזרים קודמים, וכן עודכנו הפניות לפרקים השונים של החוזר המאוחד, בעקבות שינויים שחלו בהם. בנוסף לכך, עודכן מועד ביצוע הערכה עצמאית ובלתי תלויה להתחייבויות קרן פנסיה.

6.3.5 **פרסום עמדת אי אכיפה – חובת דיווח ממשק מעסיקים עבור מעסיקים קטנים – טיוטה מס' 2022-365** מיום 24 באוגוסט, 2023 לעניין הוראות חוזר גופים מוסדיים 2022-9-5 שעניינו "אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל - עדכון" ("החוזר"). החוזר קובע כי החל ביום 24 בפברואר, 2024 כל המעסיקים (לרבות כאלו המעסיקים פחות מ-3 עובדים) יחויבו בהעברת דיווח ממוכן על הפקדת תשלומים לקופת גמל בהתאם למבנה אחיד. עקב קשיים של חלק מהמעסיקים הקטנים ביישום הוראות החוזר, וכדי לאפשר לקבוצת מעסיקים זו תקופת הערכות נאותה, מפרסמת הרשות טיוטת עמדה לפיה לא תנקוט בצעדי אכיפה כנגד מעסיקים המעסיקים 9 עובדים ומטה אשר לא ידווחו באמצעות ממשק המעסיקים וזאת עד ליום 1 ביוני, 2024.

- 6.3.6 **פרסום קול קורא – ריבוי מסלקות פנסיוניות** מיום 14 באוגוסט, 2023, לבחינת התכנות למעבר למודל רישיונות (ריבוי מסלקות). במסגרת זו בוחנת הרשות את שינוי המודל הקיים, לפיו, מערכת הסליקה הפנסיונית המרכזית ("המסלקה") מתפעלת על ידי גורם אחד – חברת סוויפטנס אשר זכתה במכרז הפומבי משנת 2012, ומעבר למודל מתן רישיונות במסגרתו, מספר ספקים יוכלו לקבל רישיון להפעלת המסלקה.
- הבחינה נעשית בכוונה לקדם את התחרות בשוק. בין התועלות האפשרויות של המהלך הן, האפשרות להוזלת עלויות ולשיפור השירות לכלל השוק (חוסכים, מעסיקים, בעלי רישיון וגופים מוסדיים). בנוסף, בחינת המהלך נעשית על רקע ההתפתחויות הטכנולוגיות שחלו בשנים האחרונות במערכות פיננסיות בארץ ובעולם, וכן על רקע כניסתו לתוקף של חוק שירותי מידע פיננסי התשפ"א-2021. לשינוי במתכונת פעילות ממשקי מסירת המידע והמסלקה הפנסיונית, אם יבוצע, יכולה להיות משמעות כלכלית ותפעולית על הגופים המוסדיים, ככל שאלו יאלצו לבצע התאמות משמעותיות בתשתיות המידע שלהם.
- 6.3.7 **פרסום חוזר גופים מוסדיים 2023-9-7 "הוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לשעת חירום – אוקטובר 2023** מיום 23 באוקטובר, 2023, בשל מלחמת חרבות הברזל, הכולל תיקונים של מספר חוזרי ממונה שנועדו להתאים את עבודת הגופים למצב החירום במשק. רוב התיקונים נוגעים לדחיית מועדי תחילה של הוראות שונות כגון – פרסום הדוח הכספי, דחיית כניסתן לתוקף של חלק מהוראות חוזר מבנה אחיד (כדוגמת, דיווח של מעסיק עם מס' עובדים נמוך), חובת התכנסות דירקטוריון באופן פיסי, ואי הכללת השיחות למוקד הטלפוני במניין השיחות המחושבות לצורך בחינת העמידה בזמני השירות.
- 6.3.8 **פרסום חוזר גופים מוסדיים 2023-9-8 שעניינו "הוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לשעת חירום-נובמבר 2023"** מיום 4 בדצמבר, 2024 המאגד במסגרתו תיקון מספר חוזרים, עקב מצב החירום המתמשך, מתוכם ההוראות הרלוונטיות לפעילות הקרנות. תיקון הוראות חוזר גופים מוסדיים, 2023-9-4 שכתרתו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין דיווחים לממונה - מהדורה 11 – בדבר דיווח הנכס הבודד בהתאם לתבנית עדכנית, במסגרתו ניתנה הוראה על דחיית המועד לדיווח המתכונת החדשה של דיווח נכס בודד לרבעון הראשון של 2024; תיקון הוראות חוזר סוכנים ויועצים 2018-10-8 "ייפוי כוח לבעל רישיון-תיקון", במסגרתו ניתנה הארכת התוקף של ייפוי כוח מתמשך שתוקפו הסתיים בין החודשים אוקטובר-דצמבר 2023, וזאת לחודשיים לאחר תום ההכרזה על מצב מיוחד בעורף.
- 6.3.9 **פרסום טיוטת "חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני"** מיום 25 בדצמבר, 2023 במסגרתה הוצע לדחות מועדי כניסה לתוקף של מספר הוראות וכן הוצע לעדכן את תאריך נכונות המידע שיימסר במסגרת ממשק האירועים וכן לקצר את משך הזמן להפקת המידע שיימסר במסגרת ממשק זה.

6.4 טיוטות של הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון

טיוטת תקנות שירות מידע פיננסי (סייגים לחובת מתן הגישה למידע פיננסי), התשפ"ד-2023 – בהתאם להוראות החוק, המהווה את עיקר הרפורמה לבנקאות פתוחה, גוף מוסדי יידרש למסור מידע אודות אשראי שנתן ללווה, למי שיפנה, בהרשאת הלווה לגוף המוסדי. מטרת החוק היא לאפשר לשקיפות מידע שתשפר את הנגישות לאשראי במשק. החוק קבע כי מידע אודות לווים פרטיים יימסר החל מחודש נובמבר ומידע אודות לווים שהם תאגידים יימסר החל מחודש מאי.

התיקון בטיטה מבקש להחריג את הקרנות הוותיקות מתחולת החוק כאמור, וזאת בנימוק שעמית הקרנות הוותיקות ממילא אינם זכאים על פי הוראות הדין לנייד את כספיהם לקופה אחרת. כמו כן, בנוגע לקרנות הוותיקות שבהסדר, ההוצאות התפעוליות הכרוכות ביישום הוראות החוק ממומנות מכספי העמיתים, ולא על חשבון החברה המנהלת.

נכון לסוף פברואר 2024 טיוטת התיקון טרם אושרה אולם בהתאם לצו שירות מידע פיננסי שעליו יפורט בסעיף הבא, נדחה מועד היישום של ההוראות הנוגעות למסירת מידע של גוף מוסדי שהוא מקור מידע פיננסי.

6.5 מערכת קרנות הפנסיה

הקרנות פועלות בשוק הביטוח הפנסיוני לטווח ארוך (פנסיה, ביטוח וגמל). שוק קרנות הפנסיה מורכב מקרנות פנסיה ותיקות שנסגרו להצטרפות עמיתים חדשים החל מאפריל 1995 ומקרנות פנסיה חדשות שהחלו לפעול מינואר 1995.

מערכת קרנות הפנסיה היא חלק מן הרובד השני של מערכת הביטחון הסוציאלי במדינה (אחרי הרובד הראשון של הביטוח הלאומי). החיסכון הפנסיוני הינו חסכון ייעודי לטווח ארוך המהווה נדבך מרכזי בהבטחת הביטחון הכלכלי והמשקי של משקי הבית. אפיקי החיסכון הפנסיוני כוללים את קרנות הפנסיה, פוליסות ביטוח ("ביטוחי מנהלים") וקופות הגמל.

להלן נתונים עיקריים על שוק קרנות הפנסיה בישראל (נתונים כספיים במיליוני ש"ח):

שוק קרנות הפנסיה בישראל בשנים 2022-2023²

סה"כ		נכסים נטו לסוף שנה			
		קרנות חדשות		קרנות וותיקות	
2022	2023	2022	2023	2022	2023
במיליוני ש"ח					
1,081,493	1,174,968	663,251	765,055	418,242	409,913

כפי שעולה מן הטבלה של הרכב נכסים באתר רשות שוק ההון, בשנים 2022-2023 היוו קרנות הפנסיה הוותיקות מסך נכסי קרנות הפנסיה כ-35% וכ-39% בהתאמה.

שיעור הצמיחה בנכסי קרנות הפנסיה הוותיקות (להבדיל מנכסי קרנות הפנסיה החדשות) צפוי לקטון בשנים הקרובות וזאת מאחר שהן סגורות להצטרפות עמיתים חדשים ותזרים התשלומים השנתי גבוה מתזרים התקבולים.

בנוסף, אגרות החוב המיועדות משוערכות בקרנות הוותיקות בשווי הוגן ואילו בקרנות החדשות בעלות מותאמת. לפיכך בשנת 2022 ו-2023 חלה ירידה משמעותית בשווי ההוגן של אגרות החוב המיועדות והסיוע הממשלתי בקרנות הוותיקות בעוד שבקרנות החדשות לא חל שינוי דומה. כתוצאה מכך חל קיטון בהיקף הנכסים של הקרנות הוותיקות.

² המקור: ריכוז נתוני הדוחות החודשיים של הגופים המוסדיים, כפי שפורסמו באתר רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

6.6

מגמות בקרנות הפנסיה הוותיקות בהסדר

החיסכון הפנסיוני, על מרכיביו השונים, הינו חסכון ייעודי לטווח ארוך ומהווה נדבך חשוב להבטחת הביטחון הכלכלי של משקי הבית במצבים ובאירועים של אובדן הכנסה לתקופה ממושכת, דהיינו בעת פרישה מעבודה, באירועי אובדן כושר עבודה (נכות) ובאירועי פטירה (שאירים). לפיכך, למדינה יש ענין מיוחד בהסדרה ובהבטחת אפיק חסכון זה, אשר עולה בקנה אחד הן עם צרכי משקי הבית והן עם המדיניות החברתית והכלכלית של המדינה. על כן, אפיק זה זוכה במדינות רבות וכן במדינת ישראל לעידוד באמצעים שונים, לרבות בתחום הטבות המס.

הרפורמה בתחום הפנסיוני בשנת 1995:

1. בשנת 1995 החליטה הממשלה על רפורמה בתחום הפנסיוני, ולפיה, בין היתר, חברות שניהלו קרנות פנסיה עד 31 בדצמבר 1994 מנועות מלהמשיך ולבטח עמיתים חדשים בקרנות הפנסיה הקיימות שבניהולן.
2. בהתאם למתחייב מהרפורמה, הקרנות חדלו לצרף עמיתים חדשים החל מינואר 1995, אלא אם כן חלות לגביהם הוראות מוגדרות שנקבעו לעניין זה.

הרפורמה בתחום הפנסיוני בשנת 2003:

להלן עיקרי הרפורמה בתחום הפנסיוני משנת 2003 לגבי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר:

1. הפקעת סמכויות הניהול וניהול מנהל מיוחד;
2. העלאת שיעור דמי הגמולים;
3. גביית דמי ניהול מתוך התשלומים לעמיתים (דמי ניהול אלה מהווים השתתפות של אותם עמיתים בעלויות תכנית ההבראה);
4. האחדת מערך הזכויות - קביעת תקנון אחיד;
5. קביעת תקרות להתפתחות השכר הקובע לקצבה ועליית ערכי הפדיון;
6. העלאת גיל הפרישה;
7. הקצאת סיוע ממשלתי;
8. כרית הביטחון (ראה סעיף 4).

6.7

תכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניותהסדרי החקיקה - כללי

ביום 29 במאי 2003 התקבל בכנסת חוק התכנית הכלכלית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003. במסגרת זו תוקן גם חוק הפיקוח והוסף לו פרק חדש הוא פרק ז'1, לצורך החלת התכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות.

בפרק ז'1 לחוק נקבעו שורה של הסדרים, ובהם מינוי מנהל מיוחד לקרנות, גיבוש תכנית הבראה וקביעת הסיוע הממשלתי.

בהתאם להוראת סעיף 78א לחוק הפיקוח, המטרה העומדת בבסיס פרק ז'1 היא "לטפל בגרעון האקטוארי של קרנות הפנסיה הוותיקות, כדי להביאן לאיזון אקטוארי באמצעות שינויים בזכויות ובחובות של העמיתים ומתן סיוע ממשלתי שיאפשר להן לשלם קצבאות לעמיתיהן, והכל בהתחשב ביכולת משק המדינה ותוך יצירת אחידות במערך הזכויות".

בנוסף, כללה תוכנית ההבראה: העלאת שיעור דמי הגמולים, גביית דמי ניהול מהתשלומים לעמיתים (המהווים השתתפות של אותם עמיתים בעלויות תכנית ההבראה), האחדת מערך הזכויות באמצעות קביעת תקנון אחיד ומנגנון איזון אקטוארי, העלאת גיל הפרישה וכן הקצאת סיוע ממשלתי לכיסוי גרעון הקרנות. כמו כן, בוצעו שינויים בתקנות ההשקעה.

הפקעת סמכויות הניהול

בהתאם להוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, מונו לקרנות בשנת 2003 מנהלים מיוחדים.

לפי הוראות החוק, למנהל המיוחד מוקנות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים בקרנות, לדירקטוריון, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים. כפועל יוצא, המנהל המיוחד הוא הגורם המופקד על ניהול הקרנות ועל התוויית המדיניות והפיקוח על דרכי ביצועה, ועליו לפעול לביצוע הוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח ולהגשמת מטרותיו.

עם מינויים של המנהלים המיוחדים חדלו מלפעול מוסדות הקרנות וועדותיהן, למעט ועדות השקעה שמונו על-פי תקנות מס הכנסה והוראות הממונה.

כמו כן, מונתה לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר ועדת מנהלה של שלושה חברים וזאת בהתאם להוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח. (תפקידי ועדת המנהלה מובאים בסעיף 5.1.3)

- תפקידי מנהל מיוחד (תיקון מס' 10) תשס"ג 2003 (תיקון מספר 32) תשע"ו 2016-78ז.
מנהל מיוחד ינהל את עסקי הקרן הוותיקה שלה התמנה ויפעל לביצוע הוראות פרק זה ולהגשמת מטרותיו, ובין השאר לביצוע כל אלה:
- 1) איתור הנכסים של הקרן, ואם הם אינם מצויים בשליטת הקרן או אינם רשומים על שמה בכל רישום המתנהל על פי דין – העברתם לשליטתה ורישומם על שמה;
 - 2) מימוש ומכירה של נכסים של הקרן;
 - 3) הבטחת קיומו של מסד נתונים מלא וזמין של כל זכויות העמיתים בקרן;
 - 4) יישום התקנון האחיד;
 - 5) יישום תכנית ההתייעלות שנקבעה לפי הוראות סעיף 78ב, או מימוש התפעול המשותף שעליו הורה הממונה לפי הוראות סעיף 78ג;
 - 6) ביצוע כל פעולה אחרת שהממונה יורה עליה.
 - 7) בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

7. תוצאות הפעילות

7.1 נכסים נטו לפני סיוע (במיליוני ש"ח)

סעיף	דצמבר 2023	התפלגות הנכסים	דצמבר 2022	התפלגות הנכסים	אחוז שינוי דצמבר 2023 דצמבר 2022
רכוש שוטף	8,342	3.6%	9,218	4.0%	(9.5%)
אג"ח מיועדות ³	86,204	37.5%	89,576	39.1%	(3.8%)
נירות ערך לא סחירים	32,739	14.3%	28,422	12.4%	15.2%
נירות ערך סחירים	83,274	36.3%	81,743	35.6%	1.9%
פיקדונות והלוואות	17,610	7.7%	18,390	8.0%	(4.2%)
מקרקעין	290	0.1%	297	0.1%	(2.4%)
הבטחת המדינה להשלמת תשואה	27	0.0%	34	0.0%	(21.3%)
נכסים אחרים (כולל סיוע גיל הפרישה לנשים)	4,424	1.9%	4,706	2.1%	(6.0%)
התחייבויות פיננסיות	(3,273)	(1.4%)	(3,016)	(1.3%)	8.5%
סך הכל	229,637	100.0%	229,370	100.0%	0.1%

³ שיעור האחזקה באג"ח מיועדות בשווי הוגן.

7.2 התחייבויות (במיליוני ש"ח)

סעיף	דצמבר 2023	דצמבר 2022	אחוז שינוי דצמבר 2023 דצמבר 2022
התחייבויות צבורות	374,923	403,761	(7.1%)
התחייבויות פנסיוניות בשל זכויות הצפויות להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים	2,734	5,774	(52.6%)
סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות	377,657	409,535	(7.8%)
סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון	(4,380)	(28,249)	(84.5%)
סבסוד ממשלתי בגין נכסי הקרן שבגינם הקרן תהיה זכאית להבטחת תשואה וצפויה להשקיע בהן בעתיד	(15,570)	(15,145)	2.8%
אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי	(128,070)	(136,771)	(6.4%)
סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי	229,637	229,370	0.1%

7.3 התפתחות הגרעון האקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי (במיליוני ש"ח)

סעיף	דצמבר 2023	דצמבר 2022	אחוז שינוי דצמבר 2023 דצמבר 2022
יתרת גרעון בסוף שנת המאזן הקודמת	(205,890)	(275,877)	(25.4%)
התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות	(1,832)	(649)	+
השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון	38,339	73,119	(47.6%)
שינויים אחרים בהנחות ובשיטות	726	(2,486)	-
יתרת גרעון בסוף שנת המאזן	(168,657)	(205,890)	(18.1%)

7.4 דוח הכנסות (הפסדים) (במיליוני ש"ח)

סעיף	דצמבר 2023	דצמבר 2022	אחוז שינוי דצמבר 2023 דצמבר 2022
ממזומנים ושווי מזומנים	310	354	(12.51%)
מאג"ח מיועדות	723	(11,421)	+
מניירות ערך אחרים שאינם סחירים	2,771	617	+
סך הכל מניירות ערך שאינם סחירים	3,494	(10,804)	+
מאג"ח סחירות	(948)	(6,900)	86.26%
ממניות סחירות	5,907	(4,094)	+
סך הכל מניירות ערך סחירים	4,959	(10,994)	+
מפיקדונות והלוואות	1,489	101	+
ממקרקעין ורכוש קבוע	1	32	(97.31%)
הבטחת תשואה	(7)	34	-
הכנסות אחרות	42	83	-
סך כל ההכנסות	10,288	(21,195)	+

7.5 דוח הוצאות (באלפי ש"ח)

הוצאות הנהלה וכלליות

סעיף	דצמבר 2023	דצמבר 2022	גידול (קיטון)	אחוז שינוי
שכר ונלוות	107,653	113,674	(6,021)	(5.3%)
שינוי בהתחייבות להטבות לעובדים	(14,772)	(72,303)	57,531	(79.6%)
השפעות חד פעמיות (*)	14,772	67,937	(53,165)	(78.3%)
סך הכל שכר בנטרול השפעות חד פעמיות	107,653	109,308	(1,655)	(1.5%)
הוצאות תפעול	60,421	40,845	19,576	47.9%
הוצאות עמיתים טק - חטיבת המחשוב	68,452	58,968	9,484	16.1%
השפעות חד פעמיות (**)	(18,057)	17,410	35,467	
סך הכל הוצאות בנטרול השפעות חד פעמיות	218,469	226,531	(8,062)	(3.6%)
השתתפות בהוצאות ודמי ניהול מקופות גמל	(18,596)	(18,385)	(211)	(1.1%)
סך הכל הוצאות נטו בנטרול השפעות חד פעמיות	199,873	208,146	(8,273)	(4.0%)

סך ההוצאות לתקופה בנטרול השפעות חד פעמיות הסתכמו בכ- 199.9 מיליון ש"ח לעומת 208.2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של כ- 8.3 מיליון ש"ח. מזה קיטון של כ- 1.7 מיליון ש"ח בשכר. קיטון של כ- 6.4 מיליון ש"ח בהוצאות התפעול בעיקר בגין רווח ממתן שירותי תפעול שקיזז את ההוצאה.

* השפעות חד פעמיות בשכר בשנת 2022 כוללות שני רכיבים: מעבר לחישוב אקטוארי של התחייבויות בגין הטבות לעובדים לאחר פרישה ומעבר מרישום הוצאות על בסיס מזומן לרישום הוצאות על בסיס צבירה. בשנת 2023 כולל עדכון להתחייבות האקטוארית בגין הנחת פרישה מוקדמת.

** השפעות חד פעמיות בסעיף הוצאות תפעול כוללות בשנת 2022 שני רכיבים: מעבר מרישום הוצאות על בסיס מזומן לרישום הוצאות על בסיס צבירה וביטול הפרשה לטיפול בתביעות משפטיות משנים קודמות. בשנת 2023 הוצאה בסך 18.1 מיליון ש"ח בגין הפחתה של נכס שפותח ובהיעדר פוטנציאל להשמשתו הוחלט להפחיתו.

7.6 השקעות

פעילות ההשקעות של קרנות הפנסיה מתבצעת בכפוף למדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעה ע"י ועדות ההשקעה כדלהלן:

יעדים מרכזיים של מדיניות ההשקעות הכוללת

תכלית מדיניות ההשקעות של הקרנות היא עמידה בהתחייבויות לעמיתים. במסגרת זו, על הקרנות לפעול ככל הניתן, להתאמת אופי הנכסים לאופי ההתחייבויות, תוך שמירה על רמת סיכון כוללת של תיק ההשקעות וזאת בהתאם למדיניות ההשקעות שנקבעה ולהחלטות ועדת ההשקעות.

דגשים נוספים

ההשקעות תתבצענה תוך בחינה שוטפת של תיק ההשקעות והנכסים המרכיבים אותו ביחס למאפייני ההתחייבויות הפנסיוניות, שיקולי ההשקעה יכללו התייחסות להיבטים כגון חלופות השקעה ברמת סיכון נתונה, חשיפה לסיכונים ברמת מיקרו ומאקרו ולהיבטים נוספים כגון מיסוי ושינויים רגולטוריים. כמתחייב מחוק הפיקוח ומתקנות מס הכנסה פועלות בקרנות ועדות השקעה המורכבות, מלבד המנהל המיוחד, מנציגים חיצוניים, כהגדרתם בחוק הפיקוח. ועדות ההשקעה של הקרנות קובעות מדיניות השקעות פרטנית לקרנות, בכפוף ליעדים ומגבלות הסיכון הנדרשות. מדיניות ההשקעות הפרטנית שקבעה ועדת ההשקעות של הקרנות כוללת התייחסות לשיקולי הקצאת הנכסים אל מול ההתחייבויות הפנסיוניות. הקצאת הנכסים הפרטנית קובעת בין היתר שיעור חשיפה לאפיקי ההשקעה השונים וכוללת התייחסות למאפייני הסיכון השונים לרבות משך החיים הממוצע (מח"מ).

תקנות השקעה – קרנות פנסיה ותיקות

ביום 7 ביולי 2012 נכנסו לתוקף תקנות המסדירות את כללי ההשקעה בגופים המוסדיים. במסגרת אותו תיקון נכללות הוראות לעניין השקעות נכסי הקרנות הוותיקות באפיקי ההשקעה השונים. כמו כן, ביום 30 באוגוסט 2012 פורסם ברשומות תיקון לתקנות ההשקעה לעניין אופן חישוב אגרות חוב מיועדות.

חקיקה בנושא הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה

ביום 4 בנובמבר 2021 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית לשנות התקציב 2021-2022 בפרק ג לחוק ההתייעלות הכלכלית שעניינו הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה. בחוק נקבע כי מנגנון אגרות החוב המיועדות יוחלף במנגנון חדש של הבטחה להשלמת תשואה כך המדינה תחדל מלהנפיק אג"ח מיועדות (הפסקת הנפקת האג"ח נכנסה לתוקף ביום 1 באוקטובר 2022) ובמקום זאת, תספק לקרנות הפנסיה הגנה בצורת הבטחת תשואה בהיקף, שביחד עם יתרת האג"ח המיועדות, יהיה בשיעור של 30% מנכסי קרנות הפנסיה. החברות המנהלות של קרנות הפנסיה ינהלו את הנכסים המובטחים בהתאם למנגנון שנקבע בחוק וייהנו מזכויות להבטחת תשואה שנתית של 5.15% צמוד מדד במשך תקופה של חמש שנים, כך שקרן שתשיג תשואה בשיעור נמוך יותר מ-5.15%, תקבל מהמדינה השלמה לתשואה של 5.15%, וקרן שתשיג תשואה גבוהה יותר, תעביר למדינה את שווי התשואה שמעל ל-5.15%.

ביום 27 ביולי 2022 התפרסם חוזר פנסיה 2022-3-2 המתקן את חוזר פנסיה 4-2006 לעניין הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות להן מונה מנהל מיוחד. החוזר התאים את הוראות הגילוי בדוח הכספי ובדוח האקטוארי של קרנות הפנסיה הוותיקות להן מונה מנהל מיוחד לקיומו של מנגנון הבטחת תשואה, כך שבמאזן החשבונאי ובמאזן האקטוארי נוספו סעיפים המשקפים את המדידה הנדרשת.

ביום 1 בנובמבר 2022 נתקבלה לראשונה ממדינת ישראל הבטחת תשואה על נכסים מנהלים בסך 141 מיליון ש"ח, באחת מבין שמונה הקרנות.

7.7 ניתוח השקעות

- יתרת הנכסים ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה בכ- 229.6 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 229.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, גידול בשיעור של כ-0.1%. הגידול בנכסים נובע בעיקר משערוך חיובי בסך של כ- 10.3 מיליארד ש"ח, שקוזז ע"י מימוש נכסים נטו בסך של כ- 10.1 מיליארד ש"ח.
- יתרת אגרות החוב המיועדות ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה בכ- 86.2 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 89.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, קיטון בשיעור של 3.8% הנובע בעיקר מפדיונות של קרן וריבית ומעליה בוקטור הריביות. אגרות החוב המיועדות מהוות כ- 37.5% מסך הנכסים ותרומתן לרווח בתקופת הדיווח הינה בסך של 0.32%.
- יתרת ניירות ערך שאינם סחירים ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה בכ- 32.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של 28.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, גידול של כ- 15.2% בעיקר מקרנות השקעה וקרנות הון סיכון עקב השקעות נטו שבוצעו בתקופה ורווחי שערוך בשל עליית הדולר ועליה במדדי המניות.
- יתרת אגרות חוב ממשלתיות סחירות ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה בכ- 44.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 37.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, גידול של 18.5% הנובע בעיקר מרכישות נטו שקוזזו חלקית על ידי שערוך שלילי שנבע מירידה במדד האג"ח. אגרות חוב ממשלתיות סחירות מהוות 19.5% מסך הנכסים ותרומתן לתשואה בתקופת הדיווח הינה הפסד של 0.53%.
- יתרת אגרות חוב קונצרניות סחירות ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה בכ- 6.0 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 5.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, גידול של כ- 16.19% הנובע מקניות נטו ועליה במדד אגרות החוב הקונצרניות ומעליית המדדים. אגרות חוב קונצרניות סחירות מהוות 2.63% מסך הנכסים ותרומתן לתשואה בתקופת הדיווח הינה רווח של 0.11%.
- יתרת מניות וניירות ערך סחירים ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה בכ- 32.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ- 38.8 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, קיטון של כ- 16.2% הנובע ממכירות נטו בסך של כ- 12.1 מיליארד ש"ח בקיזוז שערוך חיובי לתקופה בסך של כ- 5.8 מיליארד ש"ח בשל עליה במדדי המניות בתקופת הדיווח. מניות וניירות ערך סחירים מהווים כ- 14.2% מסך הנכסים ותרומתן לתשואה בתקופת הדיווח הינה רווח של 2.6%.
- יתרת פיקדונות והלוואות ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה בכ- 17.6 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 18.4 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, קיטון של 4.24% הנובע מפדיון נטו של קרן וריבית בסך של כ- 2.3 מיליארד ש"ח ושערוך לתקופה בסך של כ- 1.5 מיליארד ש"ח. פיקדונות והלוואות מהוות 7.7% מסך הנכסים ותרומתן לתשואה בתקופת הדיווח הינה רווח של 0.7%.
- יתרת המזומנים והחייבים ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה בכ- 8.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ- 9.2 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, קיטון של 9.58% הנובע בעיקר ממימון תשלומים נטו לעמיתים. ההכנסות ממזומן ומחייבים שונים במהלך התקופה היו 353 מיליון ש"ח ונבעו בעיקרם מריבית על יתרות לרבות יתרות CSA והפרשי שער. התרומה לרווח בתקופת הדיווח הינה 0.14%.

7.8 שכר ממוצע במשק (שמ"ב)

אומדן השמ"ב בסוף השנה הנוכחית (ממוצע ריאלי של נתוני השמ"ב ב-12 החודשים האחרונים אשר משמש לחישוב הקצבה בפרישה) עלה ריאלית בכ- 0.2% (נומינלי עלה ב 3.6%) לעומת סוף 2022, עליה זו הנמוכה בכ- 1% אל מול ההנחה לפיה חושבו ההתחייבויות בשנה קודמת הביאה לירידה של כ-0.83 מיליארד ש"ח בהתחייבויות האקטואריות של הקרנות. אין בעלייה זו להצביע על המשך מגמה של התפתחות אומדן השמ"ב הריאלי בשנה הקרובה.

7.9 ווקטור ריביות

בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, שיעורי הריבית להיוון לצורך הכנת המאזן האקטוארי כחלק מהדיווח הכספי של הקרן ייקבעו לפי שיעורי ריבית חסרת סיכון שונים המשתנים מתקופה לתקופה בהתאם לעיתוי התשלום או התקבול הספציפי הצפוי. סדרת שיעורי ריבית אלו מהווה את ווקטור הריביות (להלן "ווקטור ריביות"). הווקטור נקבע על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי רשות שוק ההון. היוון לפי ווקטור ריביות מתבצע על ידי היוונום של תשלומים או הכנסות עתידיות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת. מאחר ומשך החיים הממוצע של התחייבויות הקרנות ארוך יותר ממשך החיים הממוצע של הנכסים, ומאחר ולשינויים בווקטור הריביות השפעה מהותית ביותר על ערך נתונים אלו, הרי שהשינויים בווקטור משפיעים באופן מהותי על הגירעון/עודף אקטוארי. השימוש בווקטור הריביות נעשה החל ממאזן שנת 2005. מאז התחלת השימוש בווקטור קיימים שינויים מהותיים בווקטור הריביות ממאזן למאזן המביאים לתנודתיות גבוהה במצב האקטוארי של הקרנות. ווקטור הריביות מופיע בדוחות האקטוארים בלוח 1 שכותרתו "שיעור תשואה חסרת סיכון". עליה בווקטור הריביות חסרת הסיכון - בתקופת הדוח, ווקטור הריביות חסרת הסיכון עלה. עליית הריבית הביאה לקיטון בהתחייבויות בסך העולה על הקיטון בנכסים ולהקטנת שיעור הסיוע הנדרש מתקרת כרית הביטחון לצורך איזון הקרנות.

7.10 העלאת גיל פרישה לנשים

בשל דחיית ההעלאה של גיל פרישה לנשים משנת 2012, נוצר גירעון שחייב ביצוע איזון והפחתת זכויות לעמיתים, בשל תוספת התחייבויות לקרנות של כ-5 מיליארד ש"ח. ההחלטה על האיזון התקבלה בשנת 2018 והפחתת הקצבאות נדחתה מספר פעמים בשל הכוונה להעלות את גיל הפרישה לנשים והקושי לבצע זאת בשל המצב הפוליטי.

ביום 4 בנובמבר 2021 אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021-ו-2022), התשפ"א-2021 ובכלל זה את פרק ה' הקובע את העלאת גיל הפרישה לנשים באופן מדורג עד לגיל 65.

ביום 8 בנובמבר 2021 פנה המנהל המיוחד של הקרנות לממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון במשרד האוצר בבקשה להפעיל את סמכותו בהתאם לסעיף 78 לחוק הפיקוח ובהתאם לסעיף 64 לתקנון האחיד על מנת לפעול בשינוי מהנחיית הממונה על שוק ההון שניתנה ביום 14 ביוני 2018 ולא לבצע הפחתה של זכויות פנסיונרים, מבטחים, שארים וזכויות אחרות שמשלמות הקרנות בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מאי העלאת גיל הפרישה לנשים וזאת החל ממועד קבלת האישור.

ברקע פנייתו של המנהל המיוחד, כאמור, עומד מכתבו של החשב הכללי במשרד האוצר למנהל המיוחד מיום 28 באוקטובר 2021, בו הודיע החשב הכללי כי לאור ההעלאה הצפויה בגיל הפרישה לנשים ולנוכח הפער שיוותר בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, ככל שהפער האמור כרוך במצב שבו הקרנות האמורות נמצאות בגירעון אקטוארי, בנטרול התחייבויות המכוסות על ידי כרית הביטחון, ובמטרה לאזן את הגירעון האמור, הרי שעל דעת הממונה על התקציבים, המדינה תעביר את סך הסיוע הממשלתי השנתי לקרנות בשנים 2022 עד 2035, לאחר יום 30 בספטמבר של כל שנה.

דחית מועד העברת הסיוע, בהתאם למפורט במכתבו של החשב הכללי, תביא לכך ששווי ההוגן יעלה, מה שיביא להפחתת הגירעון המצרפי הצפוי של הקרנות. (יצוין עוד כי החשב הכללי ביקש כי עד ליום 30 בספטמבר 2022 יועבר אליו ולממונה על התקציבים עותק ממאזן האקטוארי המעודכן של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר ליום 31 בדצמבר 2021, כפי שהועבר לבחינת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון). ההשפעה המצרפית של דחית גיל הפרישה, ודחית מועד העברת הסיוע, בהתאם לתנאים שנקבעו לכך, צפויות להביא לכך שהגירעון המצרפי הצפוי של כל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר יהיה בשיעור הנמוך מ- 0.65% מסך כל התחייבויות הקרנות, ולכן, בהתאם לקבוע בסעיף 64.ג. לתקנון האחיד, ניתן להורות כי לא יופחתו קצבאות או זכויות אחרות שמשלמות הקרנות.

לפיכך ביום 8 בנובמבר 2021 ניתן אישור על ידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, כי החל מיום זה לא יופחתו קצבאות או זכויות אחרות שמשלמות הקרנות. בהמשך לפנייה של הקרנות למשרד האוצר בסוף יוני 2022, ביום 21 ביולי 2022 הוצגו לחשב הכללי, לממונה על התקציבים ולרשות שוק ההון המאזן האקטוארי המעודכן של כל הקרנות שבהסדר ליום 31 בדצמבר 2021 וכן חישובי תרחישים למצב הגירעון בקרנות, כפי שנקבע במכתבו של החשב הכללי מיום 28 באוקטובר 2021. בעקבות ההצגה של התרחישים הוסכם עם משרד האוצר על דחיית המועד להעברת הסיוע, כמפורט במכתב. שווי הסיוע במאזן הקרנות יחושב ויוצג בדוחות הכספיים האקטואריים של הקרנות לפי המתווה המפורט במכתב החשב הכללי. עוד סוכם כי במקרה שיחול שיפור משמעותי באיזון האקטוארי של הקרנות, תידון מחדש נחיצות ההסדר והצורך בהמשך דחיית מועד תשלומי הסיוע.

7.11 מודל להעמסת עלויות

מאז שנת 2007 הוצאות התפעול מתחלקות בין הקרנות לפי מודל להעמסת עלויות, אשר כולל משקולות שונות הניתנות לפנסיונרים, עמיתים פעילים, עמיתים בלתי פעילים, אירועי פדיון, אירועי פרישה, היקף הנכסים המנוהלים ומספר המעסיקים בכל קרן.

7.12 שינויים עיקריים בהתחייבות הפנסיונית

התחייבויות פנסיוניות (במיליוני ש"ח)	דצמבר 2022	דצמבר 2023	גידול (קיטון)
פנסיונרים קיימים	242,211	237,396	(1.99%)
פעילים זכויות צבורות	125,276	104,786	(16.36%)
פעילים זכויות עתיד	18,701	13,696	(26.76%)
סך הכל פעילים ופנסיונרים	386,188	355,878	(7.85%)
לא פעילים	33,116	29,351	(11.37%)
מבוטחים לשעבר וחסרי פרטים	3,169	3,396	7.16%
סך הכל לא פעילים	36,285	32,747	(9.75%)
סך הכל התחייבויות פנסיוניות	422,472	388,625	(8.01%)

7.13 סיוע ממשלתי**7.13.1 סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות והבטחת תשואה**

הביטוי בדוחות לשנים 2022 ו-2023 לגובה הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות (להלן - ערך הסובסידיה) נעשה על-פי הוראות הממונה על שוק ההון בחוזר פנסיה 4-3-2006 מיום 14 ביוני 2006, בהתאם להפרש שבין תשואות כל האג"ח המיועדות ("מירון" ו"ערד") לבין ווקטור הריביות.

הנפקת אג"ח מיועדות מסוג ערד, הופסקה החל מיום 1.10.2022.

ביום 4 בנובמבר 2021 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021 (להלן - "חוק ההתייעלות הכלכלית"). פרק ג' לחוק ההתייעלות הכלכלית, שעניינו הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה, קובע כי מנגנון איגרות החוב המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות ולקרנות הפנסיה הוותיקות יוחלף במנגנון חדש של הבטחה להשלמת תשואה (להלן - "מנגנון השלמת תשואה").

במסגרת הפרק האמור נקבע כי 30% מנכסי קרנות הפנסיה, אשר עד לחקיקת חוק ההתייעלות הכלכלית הושקעו באיגרות חוב מיועדות, ייהנו מזכאות להבטחת תשואה שנתית של 5.15% (צמודה למדד).

התאמת שערך אג"ח מיועדות לאומדן שווי הוגן:

השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי באג"ח המיועדות מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה האפקטיבית הצפויה בגין האג"ח המיועדות שהונפקו לבין ווקטור ריביות.

סבסוד זה בסך 16,573 מיליון ש"ח הוצג כחלק מנכסי הקרנות המהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר (בשנה קודמת - 21,385 מיליון ש"ח).

שערך בגין הבטחת תשואה שנרשם על נכסי הקרן:

ביום 1 בנובמבר 2022 נתקבלה לראשונה ממדינת ישראל הבטחת תשואה על נכסים מנוהלים בסך 141 מיליון ש"ח, באחת מהקרנות. שווי נכס הבטחת תשואה בסך 27 מיליון ש"ח.

סבסוד ממשלתי בגין הבטחת תשואה שהקרנות צפויות להשקיע בהן בעתיד:

סך סבסוד ממשלתי בגין נכסי הקרן שבגינם הקרן תהיה זכאית להבטחת תשואה וצפויה להשקיע בהן בעתיד הינו 15,570 מיליון ש"ח (בשנה קודמת סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות היה 15,145 מיליון ש"ח).

7.13.2 אומדן סיוע ממשלתי ישיר**אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי**

הסכום המצטבר של אומדני הסיוע הממשלתי הישיר העתידי לשמונה הקרנות מסתכם לסך של 128,070 מיליון ש"ח. (בשנה הקודמת - 136,771 מיליון ש"ח).

מאחר והסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות טרם הוקצה סופית (וזאת לנוכח האמור במכתבו של הממונה על שוק ההון מיום 17 באוגוסט 2005), הקרנות בהתאם להוראות המעבר בחוזר פנסיה 4-3-2006, רושמות כסיוע ממשלתי ישיר, בהתאם להערכת אקטואר הקרן, סכום שיהיה בו (בערכו היום לפי ווקטור ריביות), די לכיסוי גרעונה ולעמידה בהתחייבויות הפנסיוניות. מדובר באומדן המבוסס על הנחה לפיה יהיה די בסכומי הסיוע הממשלתי הישיר כדי לכסות את גירעונותיהן של כל קרנות הפנסיה שבהסדר.

אומדן הסיוע הישיר העתידי לכל אחת משמונה הקרנות כפוף לשינויים בגובה ההתחייבויות הפנסיוניות, שעשויים לחול בעיקר בשל פסיקת בתי המשפט בעניינים עקרוניים, שינוי בהנחות אקטואריות, שינויים בגובה ריבית ההיוון (לוקטור ריביות) ובתשואת הקרן.

אי לכך, ככל הנראה, חלקה של כל אחת מהקרנות בפועל מסך הסיוע הישיר יהיה שונה מהאומדן שנרשם לקרן.

איזון הגרעון

אם יתברר בעתיד, לאחר קביעת החלק היחסי של כל קרן בסיוע וקביעת לוח הסילוקין ולאחר שנלקחה בחשבון כרית הביטחון, כי הסיוע הממשלתי לפי החוק לא יספיק לכיסוי הגרעון הכולל, יאוזנו הקרנות באמצעות התאמת זכויות העמיתים על פי מנגנון האיזון האקטוארי. במצב זה יהיו רשאיות הקרנות בכפוף לקבלת אישורים מתאימים - להקטין את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים בהתאם לחלוקה שתיקבע.

7.13.3 התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה

המספרים המוצגים להלן הינם יתרת התחייבויות המדינה, נכון ליום 31 בדצמבר 2023, וזאת בהתאם לטיטוט הכרעה בנושא הסיוע הממשלתי לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר שהעביר המפקח על הביטוח למנהלת המיוחדת ביום 21 במרס 2010 (להלן: "טיטוט הכרעה"). התחייבות הממשלה בנושא הסיוע הממשלתי לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מורכבת מ-3 רבדים:

הסיוע הממשלתי הישיר והעקיף בהתאם לחוק הפיקוח –

2003⁴ במחירי ינואר

מיליוני ש"ח	
67,922	הסיוע הממשלתי הישיר העתידי
10,378	הסיוע הממשלתי העקיף העתידי באג"ח מיועדות מסוג מירון
78,300	סך הכל הסיוע הממשלתי העתידי
	<u>יתרת הסיוע הממשלתי העתידי:</u>
33,777	סיוע ישיר עתידי
<u>33,777</u>	יתרת הסיוע הממשלתי העתידי
<u>11,320</u>	כרית ביטחון במיליוני ש"ח במחירי ינואר דצמבר 2008

⁴ על פי סעיף 78(ד) (ג) לחוק הפיקוח הסיוע הממשלתי צמוד למדד החל מחודש ינואר 2003 ונושא ריבית שנתית של 4%.

7.13.3 התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)

במיליוני ש"ח			הסיוע הממשלתי בשווי הוגן ⁵
סיוע ממשלתי עתידי	השפעת הריבית	לפני השפעת הריבית	סיוע ממשלתי
16,573	(2,796)	19,369	סבסוד ממשלתי באמצעות אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן
15,569	(5,693)	21,262	סבסוד ממשלתי עתידי בגין נכסי הקרן שבשלהם תהייה זכאית לקבלת הבטחת תשואה שהקרן צפויה להשקיע בהן
25	(2)	27	סבסוד ממשלתי בגין נכסי הקרן שבשלהם תהייה זכאית לקבלת הבטחת השלמת תשואה, שהקרן צפויה להשקיע בעתיד
128,070	(8,774)	136,844	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
4,040	(17)	4,057	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
4,380	-	4,380	סיוע ממשלתי עתידי מכרית הביטחון
<u>168,657</u>	<u>(17,282)</u>	<u>185,939</u>	סה"כ

בסעיף 78- יד לחוק הפיקוח נקבע כי הממשלה תסייע לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד, ובכלל זה לעמיתיהן, בהעברת כספים מתקציב המדינה בסך של 78,300 מיליון ש"ח נכון ליום 1 בינואר 2003, הכולל את סכום ערך הסובסידיה.

לענין זה, "ערך הסובסידיה" משמעו - ההפרש בין סכום הריבית הצמודה שמשלמת הממשלה על אג"ח מסוג "מירון" שהונפקו לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד וטרם נפדו ביום 30 באפריל, 2003 לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משתלמת אילו שיעור הריבית עליהן היה 4%. בהתאם לסעיף 78 יד (ב) לחוק הפיקוח, העברת הכספים לכל קרן ותיקה במסגרת הסיוע תיעשה בהתאם להוראות המפקח. בהתאם לאמור, קבע המפקח ביום 17 באוגוסט 2005 לוח סילוקין המפרט כללים בדבר העברת כספי הסיוע. לקביעה האמורה צורף לוח תזרים מזומנים, אשר כלל גם התייחסות לכספי הסיוע שהועברו בשנים 2003 עד 2005.

בראשית שנת 2007 משרד האוצר הודיע כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר כלל הסכומים המפורטים בלוח תזרים המזומנים.

במענה לבקשת הבהרה בנושא מהממונה על שוק ההון, אישר הממונה במכתב מיום 28 במרס 2007, כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר התאמת הסיוע הכספי שהועבר לקרנות הפנסיה שבהסדר לסיוע המפורט לעיל, ובכלל זה לסכום ערך הסובסידיה, ולאמור בלוח תזרים המזומנים, והוסיף כי אין באמור כדי להשפיע לרעה על מצבם הכספי של עמיתי הקרנות בעתיד, שכן ממילא הקרנות אינן זכאיות לסיוע ממשלתי מעבר לאמור בסעיף 78 יד(ד) לחוק הפיקוח. הממונה הבהיר במכתב נוסף מאותו יום, כי האמור במכתבו הראשון מתייחס לסיוע הממשלתי שקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לו לפי סעיף 78 יד (ד) לחוק הפיקוח, וכי אין באמור כדי לגרוע מסיוע ממשלתי אחר שהקרנות זכאיות לו לפי הוראות הדין.

בהמשך לבדיקת משרד האוצר כאמור, בדיונים שנערכו בנושא בין הקרנות לבין משרד האוצר, עלו ארבע סוגיות הנוגעות לערך הסובסידיה, להלן פירוט הסוגיות, עמדת הקרנות בעניינן (המתבססת גם על עמדה משפטית שהתקבלה בקרנות בעבר), ועמדת המדינה המעודכנת על פי טיוטת ההכרעה שהועברה לעיון הקרנות.

⁵ לפי סעיף 78- (יד) לחוק הפיקוח במחירי יום המאזן.

7.13.3 התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)

מאחר שאימוץ סופי על ידי המדינה של דרך החישוב כאמור בטיטת ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר, כאמור לעיל, שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקות שבין משרד האוצר לבין הקרנות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי פסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים כאמור להעמיד את ההחלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי לממשלה. בשלב זה, ובטרם קבלת ההכרעה כאמור, הדוחות הכספיים משקפים את הפירוט שבטיטת ההכרעה. לוח הסילוקין החדש שפורסם ע"י הממונה ביום 30 בדצמבר, 2017 מאמץ גם הוא את טיטת ההכרעה. למרות האמור יובהר, כי אין בהצגת הדוחות הכספיים במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות בנושא זה.

להלן פירוט מחלוקות הסיוע:

1. העברות ישירות לקרן בנין
לתקופה שבין ינואר 2003 עד ספטמבר 2003 ("קרן חצי") בסך כ- 1,203 מיליון ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2023.
גישת המדינה היא שהעברות אלו כלולות בסיוע הממשלתי.
לעמדת הקרן, הסיוע לקרן בנין בגין חודשים אלו נלקח מ"העתודה האקטוארית" (קרן מיוחדת שהוקמה על ידי הממשלה עוד בשנת 1991 וכללה כספים אותם החליטה הממשלה להעביר לקרנות עוד בשנת 1977).
בטיטת ההכרעה מוצגת עמדה, לפיה בסיוע הממשלתי לקרנות בהתאם לסעיף 78ד לחוק הפיקוח ייכלל הסיוע שהועבר לקרן בנין החל מיום 1 באוקטובר 2003 ולא לפני.
2. שינוי נוסחת חישוב ערך הסובסידיה הגלום באג"ח מסוג מירון
לפי גישת המדינה, הריבית השנתית האפקטיבית לפיה יחושב ערך הסובסידיה היא 4% ומשתלמת אחת לשנה. ולכן הסבסוד העקיף יחושב לפי הפער בין ריבית אפקטיבית באג"ח מיועדות 5.57% פחות 4% וערך הסובסידיה הגלום באג"ח מיועדות מסוג מירון הוא 1.57%. לעמדת הקרן, הריבית השנתית האפקטיבית, בהתחשב בכך שהריבית משתלמת פעמיים בשנה היא 4.04% ולכן ערך הסובסידיה הגלום באג"ח מיועדות מסוג מירון הוא הריבית האפקטיבית של 5.57% פחות 4.04% וערך הסובסידיה הוא 1.53%.
נכון ליום 31 בדצמבר, 2023, הפער בין תוצאות שתי הנוסחאות עשוי להגיע לכ- 822 מיליון ש"ח, באופן שחישוב לפי גישת המדינה יגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטת ההכרעה מובאת גישת המדינה.
3. מועד התחלת הכללת הריבית על אג"ח מסוג מירון בערך הסובסידיה
גישת המדינה היא שתשלומי ריבית בשל מירונים בגין התקופה שבין יום 1 בינואר 2003 לבין יום 31 במאי 2003 נכללים בערך הסובסידיה.
עמדת הקרנות היא שמאחר שבסעיף 78ד לחוק הפיקוח לא ניתנה התייחסות מפורשת לסיוע ממשלתי שניתן לקרנות שבהסדר לפני מועד כניסתו לתוקף של פרק ז' 1 לחוק הפיקוח (היינו: לפני יום 1 ביוני 2003), הרי שאין לכלול במסגרת הסיוע הממשלתי תשלומי ריבית בשל 'מירונים' שהוחזקו בידי הקרנות שבהסדר ואשר שולמו לקרנות בעד התקופה שבין יום 1 בינואר 2003 לבין יום 31 במאי 2003.
נכון ליום 31 בדצמבר, 2023, הפער בין 2 הגישות עשוי להגיע לכ- 1,751 מיליון ש"ח, באופן שחישוב לפי גישת המדינה יגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטת ההכרעה התקבלה עמדת הקרנות.
4. הכללת ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30 באפריל, 2003 בערך הסובסידיה
לעמדת הקרן, ערך הסובסידיה אינו מתחשב בריבית המשולמת על ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30 באפריל, 2003, גישת המדינה היא כי הריבית המשולמת על אגרות החוב האמורות ייכלל בחישוב ערך הסובסידיה.
נכון ליום 31 בדצמבר, 2023, ערך הסובסידיה בגין ארבע סדרות האג"ח האמורות עשוי להגיע לכ- 2,137 מיליון ש"ח, באופן שיגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטת ההכרעה מובאת גישת המדינה.

7.13.4 התחייבות להגדלת הסיוע הממשלתי לפי סעיף 78(ט') (8) לחוק הפיקוח

בסעיף 78(ב)ט(8) לחוק הפיקוח נקבע כי כל עוד לא הועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ולאשה, יכוסה ההפרש על ידי הגדלת הסיוע הממשלתי מעבר לסכום האמור בפסקה (1) בסעיף 78 יד(א) לחוק הפיקוח.

לעניין זה, "ההפרש" - הפרש בין התחייבויות הקרן כפי שיהיו אם יועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ואישה לבין התחייבויות הקרן כשגיל הפרישה הוא גיל 67 לגבר שנולד בחודש מאי 1942 ואילך וגיל 64 לאישה שנולדה בחודש מאי 1953 ואילך.

בהתאם לחקיקה מיום 4 בנובמבר 2021 לתיקון חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004, גיל הפרישה לנשים יעלה באופן מדורג עד לגיל 65.

לאחר שינוי חקיקה זה, הפרשנות המשפטית של הקרנות היא כי לא יתקבל סיוע ממשלתי עבור נשים שגיל פרישתן התקנוני יחול בין גיל 64 לגיל 65, ורק עבור תקופה זו. שינוי זה בא לידי ביטוי בהוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

התחייבות המדינה בסעיף זה חושבה על פי הנתונים המצרפיים של הדוחות האקטואריים בקרנות. התחייבות המדינה על פי החוק הינה לשלם סכום זה על פי ההתחייבות בפועל.

סך התחייבות המדינה ליום 31 בדצמבר 2023 מסתכם ל-4,041 מיליון ש"ח (בשנה הקודמת-4,306 מיליון ש"ח).

כספי סיוע גיל פרישה עבור הנשים שפרשו לקצבה מתקבל מהמדינה באופן שוטף ונכלל כחלק מנכסי הקרן.

7.14 הגרעון ותוכנית המנהל המיוחד להשלמת הגרעון

הגרעון הכולל, לפני סיוע ממשלתי עתידי של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מסתכם נכון ליום המאזן לסך של כ- 169 מיליארד ש"ח (בשנה הקודמת כ- 206 מיליארד ש"ח).

בהתאם לחוזר פנסיה 4-3-2006 אומדן הסיוע הישיר המוצג בדוח הכספי יהיה הנמוך מבין שני אלה:

1. אומדן חלקה הרעיוני הצפוי של הקרן בסך הסיוע ממשלתי הישיר.
2. הגרעון האקטוארי לפני סיוע ממשלתי, נכון ליום המאזן, בניכוי הסיוע הממשלתי בגין אי העלאת גיל הפרישה ובניכוי הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות.

מיליוני ש"ח	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023
(168,657)	<u>יתרת הגרעון בסוף שנת המאזן לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי</u>
19,369	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
27	סבסוד ממשלתי עתידי בגין נכסי הקרן זכאית להבטחת השלמת תשואה
21,262	סבסוד ממשלתי עתידי בגין נכסי הקרן שבשלהם תהייה זכאית לקבלת הבטחת תשואה שהקרן צפויה להשקיעה בהן בעתיד
136,844	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
4,057	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה
(17,282)	<u>השפעת השינוי בריבית ההיוון על הערכת סיוע ממשלתי</u>
4,380	סיוע ממשלתי מכרית הבטחון
168,657	<u>סה"כ סיוע ממשלתי⁶</u>
-	<u>יתרת גרעון בסוף שנת הדו"ח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי</u>

⁶ הסכום המוצג כסיוע ממשלתי ישיר במאזן הקרנות הינו הסכום על-פי התחשיב בסעיף 1 לעיל.

7.15 יתרת גרעון הקרנות והשלכות ההנחות האקטואריות לגבי

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרנות צפויות לקבל לפי הוראות החוק, היה לקרנות גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך של 168,657 מיליון ש"ח (בשנה הקודמת - 205,890 מיליון ש"ח). גובה השפעת השינוי בריבית ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון לאחר סיוע ממשלתי עתידי הסתכמה לסך של 38,339 מיליון ש"ח (בשנה הקודמת - 73,119 מיליון ש"ח).

הגרעון עשוי להשתנות בעיקר בשל שינויים שיחולו בהנחות אקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת מאזנים אקטואריים (לרבות שינויים בריבית ההיוון, תשואת הקרנות, טיוב נתונים, והכרעות בתי המשפט בתיקים עקרוניים).

הגרעון אמור להיות מכוסה על ידי סיוע וסבסוד ממשלתי, בכפוף לגובה הסכום שהקרנות תקבלנה מסך סיוע והסבסוד הממשלתי ששוויו המהוון לפי וקטור הריביות לתאריך הדוחות מוערך בסך של כ- 169 מיליארד ש"ח.

שווי זה כולל את הסיוע הישיר, את הסבסוד העתידי הנובע מאגרות חוב מיועדות והבטחת תשואה, את הסכום הנוסף העתיד להתקבל לכיסוי מלוא העלויות הנובעות מאי העלאת גיל פרישה לאישה מגיל 64 לגיל 67 ואת החלק המנוצל מתוך כרית הביטחון.

הסיוע הישיר הוקצה כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו יהיה זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. כאשר בשנה זו שיעור הגרעון לאחר סיוע הוא 1.1% במקרה שבו ייווצר בעתיד גירעון או עודף אקטוארי בקרנות, בשיעורים הקבועים בסעיף 64 לתקנון האחד, יופעלו מנגנוני האיזון האקטוארי הקבועים בסעיף האמור.

הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות של קרנות פנסיה מבוססת על תחזית של תזרימי כספים עתידיים הצפויים על פי מערכת הנחות אקטואריות. תזרימים אלו בפועל עלולים להיות שונים מהצפוי, עקב שוני אפשרי בין המציאות בפועל בעתיד לבין התחזיות.

מערכת ההנחות שעליהן מבוסס המאזן האקטוארי כפופה לשינויים שעשויים לחול בה בעתיד. בהצטבר מידע מעודכן ביחס לגורמים שיש להם השפעה על המשך תקפותן של ההנחות, כגון שינויים בהתפתחות תוחלת החיים, שינויים רגולטוריים, שינויים כלכליים, ועוד. השינויים האפשריים המפורטים לעיל, ישפיעו בהתרחשם, על גובה העודף או הגרעון האקטוארי של הקרנות.

7.16 התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות למבוטחים

התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות למבוטחים נוצרו עקב השינויים שפורטו בפרק 3 לעיל ובפרק 4 להלן ובעיקר עקב שינוי ריבית ההיוון, עליית השכר הממוצע במשק.

8. תשואות קרנות הפנסיה (נומינלי ברוטו)

תשואה נומינלית ברוטו של קרנות הפנסיה

שנת 2022			שנת 2023			עליית מדד המחירים בתקופה
5.28%			3.34%			
תשואת תיק חופשי (ללא סיוע ממשלתי ישיר ואג"ח מיועדות)	תשואת נכסי השקעה (ללא סיוע ממשלתי ישיר)	תשואה כוללת (כולל סיוע ממשלתי ישיר ואג"ח מיועדות)	תשואת תיק חופשי (ללא סיוע ממשלתי ישיר ואג"ח מיועדות)	תשואת נכסי השקעה (ללא סיוע) ממשלתי (ישיר)	תשואה כוללת (כולל סיוע ממשלתי ישיר ואג"ח מיועדות)	
(6.42%)	(8.25%)	(10.09%)	6.55%	4.29%	1.96%	מבטחים
(6.84%)	(8.65%)	(10.10%)	6.56%	4.17%	2.37%	מקפת
(8.91%)	(9.78%)	(11.99%)	9.53%	6.00%	1.14%	ק.ג.מ
(9.74%)	(9.50%)	(7.41%)	9.06%	6.34%	5.63%	בנין
(9.87%)	(9.92%)	(9.06%)	9.82%	6.45%	3.78%	חקלאים
(8.27%)	(7.51%)	(10.49%)	9.00%	5.09%	1.60%	אגד
(9.58%)	(10.28%)	(12.10%)	9.42%	5.70%	1.17%	הדסה
(6.86%)	(8.64%)	(9.14%)	7.09%	4.16%	2.41%	נתיב
(6.89%)	(8.56%)	(10.42%)	7.01%	4.54%	1.93%	תשואה כוללת

9. דוח ניהול סיכונים

פעילות הקרנות שבהסדר חשופה לסיכונים פיננסיים (בצד הנכסים ו/או ההתחייבויות) כגון סיכונים שוק, אשראי, נזילות, סיכון כושר פירעון וכן לסיכונים תפעוליים ואחרים היכולים לנבוע, בין היתר, מאי נאותות או כשל בתהליכים הפנימיים, אנשים, מערכות או אירועים חיצוניים.

התממשות הסיכונים עשויה לחשוף את הארגון למצב שלא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו לעמיתים, להפסדים, פגיעה בהשגת היעדים (עסקיים או אחרים), פגיעה במוניטין ועוד.

הקרנות מקיימות תהליך ניהול סיכונים ארגוני, ERM - Enterprise Risk Management, שמשמעותו קיום תהליך חוצה ארגון מובנה ואחיד בעזרתו הארגון מודד, מנהל, מפיק תועלת ומפקח על הסיכונים אליהם הוא חשוף.

תהליך ניהול הסיכונים כולל: זיהוי סיכונים וחשיפות בפעילות והתהליכים, הערכת משמעותם וההסתברות להתרחשותם, מעקב ובקרה אחר הסיכונים, טיפול בסיכונים (דרכי מניעה, פעולות לצמצום ההשלכות או ההסתברות להתממשות, העברת הסיכון לגורם שלישי כגון ביטוח, קבלה - החלטה על נשיאה בתוצאה בהתממש הסיכון), קביעת רמת הסיכון שהארגון יהיה מוכן לקחת בפעילויות בתחומים השונים, הטמעת כלים ושיטות למדידה, ניהול, ודרכי ההתמודדות עם סיכונים, הגדרת מבנה ארגוני תומך לניהול הסיכונים, קביעת אמצעים להתמודדות עם הסיכונים בכדי להפחית את ההסתברות לכשל, תחקור והפקת לקחים בהתממשות סיכון.

תהליך ניהול הסיכונים בקרנות שבהסדר נועד להבטיח:

1. ביצוע הפעילות העסקית תוך לקיחת סיכון מחושבת, הבנת הסיכון הגלום בפעילות וקבלת החלטה מושכלת לגבי אופן הטיפול בו.
2. מניעה ומזעור סיכונים.
3. הפקת לקחים בגין אירועי כשל ויישום מסקנות.

המנהל המיוחד, ועדת ההשקעות, וועדת הביקורת והמבקרת הפנימית מקבלים דיווחים ועדכונים שוטפים ממנהל הסיכונים בהתייחס לסיכונים השונים.

לצורך ניתוח ומעקב אחר חלק מהסיכונים הוטמעו בקרנות שבהסדר מספר מערכות ממוחשבות, ביניהן מערכת לניתוח סיכונים ALM ומערכת לניתוח סיכונים פיננסיים.

להלן פירוט הסיכונים העיקריים:

סיכונים שוק

סיכון לגידול בגירעון בעקבות שינויים בגורמי שוק, כגון: ריבית, אינפלציה, שער חליפין, מחירי מניות. ניהול תיק ההשקעות מתבצע תוך חתירה להשגת תשואה אופטימאלית במסגרת תיאבון הסיכון של הקרנות, בהתאם למגבלות חשיפה, ומדיניות שנקבעה ע"י המנהל המיוחד וועדת ההשקעות.

בקביעת מדיניות ההשקעה ורמת הסיכון, מתייחסים לגורמי סיכון שונים, תחזיות, הערכות כלכליות, מגמות ולהתפתחויות אפשריות בשווקים הפיננסיים והריאליים. הקצאת ההשקעות לאפיקים השונים לשנה הקרובה מבוצעת בין היתר בהתחשב בניתוח ALM לאסטרטגיית ההשקעות לטווח ארוך ובהתייחס להתפתחויות צפויות בסביבה הכלכלית. בהתאם לכך, מאשרת ועדת ההשקעות תיקי סמן לחסיבת ההשקעות.

סיכון ריבית

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון לפני כרית הנובע משינויים בעקום הריבית. לקרנות חשיפה גבוהה לירידה ברביבית. ירידה בשיעור הריבית עשויה להגדיל את הגירעון מאחר ומח"מ ההתחייבויות גבוה ממח"מ הנכסים.

מצב	שווי התחייבויות במיליוני ש"ח	גירעון במיליוני ש"ח	אחוז הגירעון	גידול/קטון) בגירעון במיליוני ש"ח	גידול/קטון) בגרעון לפני כרית ב %
31/12/2023	388,625	4,380	1.1%	-	-
ירידת ריבית 1%	447,181	29,517	6.5%	24,548	5.4%
עליית ריבית 1%	345,211	(23,711)	(6.9%)	(28,130)	(8.0%)

סיכון אשראי

הסיכון להפסד כספי כתוצאה מאי עמידה בהתחייבויות של לווים הנובע מחשיפה לירידה באיכות האשראי או חדלות פירעון של הלווים כתוצאה מפגיעה באיתנותם הפיננסית ו/או ירידה בשווי ההוגן. ההשקעות מתבצעות באגרות חוב, שטרי הון ופיקדונות של חברות, ברובן בדירוג אשראי של קבוצת ה-A ומעלה. השקעה במנפיקים מתבצעת בהתאם לקריטריונים ולמדיניות האשראי. מבוצע מעקב שוטף אחר החובות בכלל ואחר חובות בעייתיים בפרט. הקרנות חשופות לענפי משק שונים שהעיקרי שבהם הינו ענף הפיננסים.

סיכון מחירי מניות

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון לפני כרית הנובע משינוי בשווי ההוגן של מחירי מניות. שיעור ההשקעה במניות בחו"ל ובארץ הינו 80% ו-20% בהתאמה

מצב	שווי התחייבויות במיליוני ש"ח	גירעון במיליוני ש"ח	אחוז הגירעון	גידול/קטיון בגירעון במיליוני ש"ח	גידול/קטיון בגרעון לפני כרית ב %
31/12/2023	388,625	4,380	1.1%	-	-
ירידת מחירי מניות וקרנות השקעה 25%	388,605	25,687	6.6%	21,268	5.5%

סיכון אינפלציה

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון לפני כרית הנובע משינוי במדד המחירים לצרכן. שיעור הנכסים הצמודים למדד (ללא כרית ביטחון) נאמד בכ-75% מנכסי הקרנות, בעוד ההתחייבויות צמודות במלואן למדד.

מצב	שווי התחייבויות במיליוני ש"ח	גירעון במיליוני ש"ח	אחוז הגירעון	גידול/קטיון בגירעון במיליוני ש"ח	גידול/קטיון בגרעון לפני כרית ב %
31/12/2023	388,625	4,380	1.1%	-	-
עליית אינפלציה 10%	427,466	17,212	4.0%	12,793	2.9%

פיזור גיאוגרפי

כ-85% מנכסי הקרנות מושקעים בישראל (כולל אג"ח מיועדות וסיוע). כ-9% מהנכסים בצפון אמריקה, כ-3% באירופה, כ-2% באסיה והיתרה במדינות אחרות.

סיכון מט"ח

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון לפני כרית כתוצאה משינויים בשערי החליפין. ההשקעות במט"ח הינן בעיקר בדולר ובירו. גידור החשיפה למט"ח מתבצע בהתאם למדיניות ועדת ההשקעות.

מצב	שווי התחייבויות במיליוני ש"ח	גירעון במיליוני ש"ח	אחוז הגירעון	גידול/קטיון בגירעון במיליוני ש"ח	גידול/קטיון בגרעון לפני כרית ב %
31/12/2023	388,625	4,380	1.1%	-	-
התחזקות השקל ב - 15%	388,625	16,597	4.3%	12,179	3.2%

נושר פירעון (Solvency Risk)

סיכון לאי עמידה בתשלום ההתחייבויות האקטואריות בטווח הארוך ו/או להפחתת זכויות העמיתים. הקצאת הנכסים בין אפיקי השקעה שונים מתבצעת בהתאם לאסטרטגיה ארוכת טווח שאושרה על ידי המנהל המיוחד וועדת ההשקעות ובהתאם לתאבון הסיכון של הקרנות. אסטרטגיית הקצאת הנכסים לטווח הארוך נועדה לקבוע את השקעת הנכסים האופטימלית לאורך זמן לצורך עמידה בהתחייבויות בהתאם לרמת הסיכון שנקבעה. לשם כך, מסתייעים בין היתר גם במערכת ייעודית לניהול נכסים והתחייבויות בקרנות פנסיה (מערכת ALM). ניתוח שבוצע מצביע על כך שתחת מנגנון האיזון הקיים ותקנות ההשקעה הנוכחיות, קיים סיכון מסוים שהקרנות לא תצלחנה להגיע לאיזון של 100% וההפסד הממוצע הצפוי עלול להיות גבוה מ-5% בשנה מסוימת.

סיכון נזילות

סיכון נזילות בקרנות הפנסיה מורכב בעיקר משני תרחישים מרכזיים:
א. פער נזילות - סיכון המתייחס לאפשרות שזרמי המזומנים העתידיים של הקרנות לא יספיקו לממן את תשלום ההתחייבויות לעמיתים, והקרנות ימצאו בתזרים מזומנים גרעוני מבלי שיימצאו אפיקי מימון חלופיים.
ב. פער מח"מ – סיכון המתייחס לפער שבין תזרים פירעון הנכסים לזה של ההתחייבויות. בגלל מבנה הנכסים וההתחייבויות השונה (נכסים קצרים, התחייבויות ארוכות, התפלגות התזרימים) לקרנות לא יהיו מספיק מזומנים במועד התשלום כדי לשלם לעמיתים את כספי הקצבה. במצב זה, הקרנות עשויות שלא להצליח לממש נכסים פיננסיים או נכסים אחרים במהירות הנדרשת עד מועד התשלום במחיר "השווי ההוגן", כדי לשלם את ההתחייבויות השוטפות לעמיתים או תשלומים לא מתוכננים. תמהיל הנכסים בקרנות מאפשר לתת מענה לצרכי הנזילות השוטפים והמשתנים.

סיכון אקטואריה

הסיכון האקטוארי הינו ברובו סיכון אקסוגני שאינו בשליטת הקרן, וכולל סיכונים דמוגרפיים (שינויים בתוחלת חיים, שיעורי הקפאה, עזיבה, יציאה לנכות), וסיכונים כלכליים (ריבית, אינפלציה, שכר המבוטח, שכר ממוצע במשק). הסיכון טמון בפער שבין הערכים שיהיו בפועל לבין הערכים החזויים ששימשו בסיס להנחות האקטואריות. המשמעות של פערים אלה ככל שיהיו, תבוא לידי ביטוי בגירעון או עודף בדוחות האקטואריים.

סיכון משפטי

הסיכון המשפטי נובע מהכרעות שניתנו או שעשויות להינתן במסגרת הליכים משפטיים קיימים, לרבות הליכים עתידיים שעשויים להתרחש. ההפרשות הנדרשות במידת הצורך באות לידי ביטוי בדוחות הכספיים. הקרנות שבהסדר מבצעות מעקב שוטף אחר התביעות הקיימות ופועלות ככל הנדרש על מנת להקטין את היקף החשיפה הנובעת מהליכים אלה.

סיכון רגולציה

שינויים בחוקים ותקנות, בהוראות הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, או בתקנון האחיד, או בהוראות דין אחרות, יכולים להשפיע על ההתחייבויות או על הנכסים של הקרן. בנוסף, אי ציות האורגנים הרלוונטיים בארגון לחוקים ולהוראות רגולטוריות חיצוניות קיימות, או להוראות פנימיות שנקבעו, אפשר שיביאו להתממשות של סיכון לפגיעה במוניטין.

סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הינו חשיפה להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או אירועים חיצוניים. החשיפה נובעת מתהליכים הכוללים תהליכי תפעול, תשלומים, גבייה, מערכות מידע ותקשורת ועוד. כחלק מתהליך ניהול הסיכונים מעודכנת מפת הסיכונים התפעוליים הארגונית בהסתמך על ניתוח חומרים, דיווחים שוטפים, שיחות עם גורמים רלוונטיים בארגון, דוחות ביקורת ועוד, ומבוצע תהליך הפחתת סיכונים, מעקב ובקרה אחר הסיכונים. בתהליך צמצום החשיפות מטופלים סיכונים ממפת הסיכונים בהתאם לתכניות ההפחתה שאושרו, מבוצעים תהליכי הפקת לקחים מאירועי כשל ויישום מסקנות כמו כן סיכונים מטופלים כחלק מהתהליך השוטף בחטיבות השונות. בנוסף, מופעל מערך ביקורת פנימית נרחב המבצע ביקורת תקופתית, בהתאם לתכנית עבודה שנתית ורב שנתית. התוכנית נקבעת אחת לשנה בהתייחס לסקר סיכונים שבוצע וכן בהתאם לדרישות החוק וההוראות השונות. היבטים נוספים של סיכונים תפעוליים מטופלים במסגרת יישום הנחיות SOX 404.

10. השפעה של אירועים מיוחדים על תוצאות הפעילות

במהלך תקופת הדוח היו תופעות או אירועים מיוחדים שהשפיעו על תוצאות הפעילות, ביניהם ניתן למנות את הבאים:

1. השינויים בווקטור הריבית (ראה פרק 7 סעיף 7.9)
2. התשואות בשוק ההון (ראה פרק 8)
3. עליית שכר ממוצע במשק (ראה פרק 7 סעיף 7.8)
4. השפעת שינוי מנגנון הבטחת תשואה (ראה פרק 2 סעיף 2.3)

שינוי מהותי ברווחי השקעות לתקופת הדוח ביחס לתקופה הקודמת

נרשמו רווחי הון באפיקי ההשקעה הסחירים והלא סחירים ברמה גבוהה ביחס לתקופה הקודמת.

השפעת שינויים בהוראת הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ועל תוצאות הפעולות.

בהתאם לסמכויותיו על פי חוק הפיקוח, התקין המפקח תקנון אחיד שנכנס לתוקף ב-1.10.2003. עיקרי השינויים בתקנון האחד והשפעתם – ראה בפרק "תיאור הסביבה העסקית" בסעיף 6 לעיל.

השפעת השינויים בהוראות המס על התוצאות הפעילות

אין.

השפעת עונתיות על תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה

אין.

שינויים בשיעור גביית דמי הגמולים

אין.

שינויים מהותיים בשיטת חישוב המאזן האקטוארי בהשוואה לשנה הקודמת

אין שינויים מהותיים בשיטת החישוב של המאזן האקטוארי בהשוואה לשנה קודמת.

11. תחזית זרמי כספים

על פי תחזית זרמי המזומנים של הקרנות שנערכה ע"י האקטואר לפי הנחות המאזן האקטוארי, דמי הגמולים יתאפסו, באופן תיאורטי, בשנת 2045, וזאת כתוצאה מצפי לירידה במספר המבוטחים והנחות לגבי עליה בשכר. הוצאות הקרנות צפויות לרדת ביחס עם ירידת דמי הגמולים ותשלומי הגמלאות.

תזרים המזומנים הצפוי לשנת 2024 מניח קבלת דמי גמולים בסך של כ- 1.9 מיליארד ש"ח ותשלומי הקרנות בניכוי דמי ניהול בסך של כ- 18 מיליארד ש"ח.

11.1 מימוש זכויות מבוטחים

הקרנות הינן קרנות סגורות, ולפיכך קיים תהליך של ירידה בדמי הגמולים ובמספר העמיתים הפעילים ומגמה של תזרים שלילי הנובע מעודף הולך וגדל של תשלומים על תקבולים. זרם התשלומים גדל כתוצאה מעליה במספר מקבלי הקצבאות ומפוטנציאל פדיון כספים חד פעמי. התהליך כאמור ימשך עד להתאפסות ההון של הקרנות. הנתונים על תזרים המזומנים העתידי מפורטים בדוח האקטוארי.

11.2 נכסים שלגביהם קיים קושי במימוש

נכסי הקרנות כוללים, בין היתר, אגרות חוב ממשלתיות מיועדות אשר מייצרות תזרים חיובי לשנים הבאות. חלק משמעותי נוסף מנכסי הקרנות מושקע בנכסים סחירים הכוללים אגרות חוב ממשלתיות, אג"ח קונצרנים ומניות אשר במקרה הצורך ניתן לממש. להערכתנו לא צפויות בשנים הקרובות לקושי מהותי במימוש נכסים.

11.3 חובות

חובות של מעסיקים ועצמאיים, מבטחי משנה, מבוטחים, יתרות סוכנים וחייבים עסקיים אחרים שהפיגור בגבייתם עלול להשפיע על תזרים המזומנים של קרנות הפנסיה:

היקף החבות הנצברת של מעסיקים, עצמאיים וחייבים אחרים מהווה כ- 1% ביחס להיקף הגבייה השנתית. הקרנות נוקטות בכל ההליכים הקבועים לפי הוראות הדין על מנת לגבות את החובות. על פי ניסיון העבר, רוב החובות ייגבו.

11.4 גביית חובות ע"י העברת נכסים ולא במזומן

גביית חובות על ידי קרנות הפנסיה מתבצעת בצרוף ריבית חשכ"ל כמתחייב מתקנות מס הכנסה. הקרנות אינן גובות חובות ע"י העברת נכסים.

12. השפעת גורמים חיצוניים**12.1 התחייבויות תלויות ותביעות:**

12.1.1. לתאריך המאזן ולתאריך פרסום הדוחות הכספיים קיימות מספר תביעות נגד הקרנות ובכללן תביעות עמיתים וגמלאים בגין זכויותיהם בקרנות הפנסיה ותביעות אחרות.

להערכת ההנהלה, על סמך הצהרת יועציה המשפטיים, אין לראות בתביעות שאינן מפורטות בביאור התחייבויות תלויות ותביעות, תביעות שיכולות להשפיע מהותית על מצב הקרנות ועל כן לא נרשמה בגיבן הפרשה בדוחות הכספיים.

12.1.2. גביית חובות מעסיקים; חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 מטיל אחריות על קרנות הפנסיה להבטיח זכויות פנסיה לעובדים אם המעביד פיגר בתשלומיו, אלא אם כן נקטו הקרנות בכל ההליכים הקבועים בחוק. הקרנות פועלת לגביית החובות מול המעסיקים.

קיימות תביעות אשר הקרנות הינן צד להן הנובעות מאי העברת דמי גמולים על ידי מעסיקים. לדעת ההנהלה, בהסתמך על חוות דעתם של יועציה המשפטיים, תביעות אלה אינן ניתנות להערכה או כימות.

לתאריך הדוחות הכספיים יתרת החובות הידועים לקרנות מופיעה בביאור חייבים ויתרות חובה.

לפסקי הדין בחלק מהתביעות, במידה ויוכרעו נגד הקרנות, יכולה להיות השפעה מהותית על הדוח הכספי.

הקרנות, על פי חוות דעת יועציה המשפטיים, אינן יכולות להעריך את הסתברות התרחשותן של תביעות אלו.

פרטים ראה ביאור התחייבויות תלויות ותביעות במאזני הקרנות.

13. בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה, יחתמו המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק" Sarbanes-Oxley שנחקק בארצות-הברית. הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מתבצעות עבור הדוחות רבעוניים החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מתבצעות עבור דוחות שנתיים החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011. במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות שבהסדר, החל משנת 2009 מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) COSO. על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקורות העיקריות.

הקרנות ביצעו על-פי המתודולוגיות המקובלות, עדכון למיפוי ולתיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים. כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקורות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקורות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהלת חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה. על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הינם אפקטיביים על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

אפי סנדרוב

המנהל המיוחד

28 במרס 2024

תאריך אישור הדוח:

14. דוח המנהל המיוחד וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית

ההנהלה של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי.

מערכת הבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון למנהל המיוחד ולהנהלה של קרנות הפנסיה לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון.

ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של "ה-Committee of COSO Sponsoring Organizations of the Treadway Commission". בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2023, הבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

אפי סנדרוב

המנהל המיוחד

רויטל פיאדה היכל

מנהלת חטיבת הכספים

28 במרס 2024

תאריך אישור הדוח:

הצהרת המנהל המיוחד

אני אפי סנדרוב, המנהל המיוחד, מצהיר כי:

סקרתי את הדוח השנתי של קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2023 (להלן: "הדוח").

1. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.

3. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-

א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;

ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-

4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לועדת המנהלה ולועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:

א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-

ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

28 במרס 2024

אפי סנדרוב
המנהל המיוחד

הצהרת מנהלת הכספים

אני רוויטל פיאדה היכל, מצהירה כי:

סקרתי את הדוח השנתי של קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2023 (להלן: "הדוח").

1. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.

3. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-

א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;

ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-

4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לועדת המנהלה ולועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:

א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-

ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

רוויטל פיאדה היכל
מנהלת חטיבת
הכספים

28 במרס 2024

דוחות כספיים שנתיים ליום 31 בדצמבר, 2023
מבוקרים

תוכן עניינים

7	מאזנים.....
9	דוחות הכנסות והוצאות.....
10	דוחות תנועה בקרן הפנסיה.....
11	ביאורים לדוחות הכספיים.....
11	ביאור 1 - כללי.....
13	ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית.....
16	ביאור 3 - נכסים לפי בסיס הצמדה.....
18	ביאור 4 - מזומנים ושווי מזומנים.....
18	ביאור 5 - חייבים ויתרות חובה.....
19	ביאור 6 - ניירות ערך שאינם סחירים.....
21	ביאור 7 - ניירות ערך סחירים.....
22	ביאור 8 - הוצאות מראש.....
22	ביאור 9 - התחייבויות שוטפות אחרות.....
23	ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי.....
29	ביאור 11 - הכנסות (הפסדים) מהשקעות.....
29	ביאור 12 - הכנסות (הפסדים) אחרות, נטו.....
29	ביאור 13 - הוצאות הנהלה וכלליות.....
30	ביאור 14 - השתתפות בהוצאות.....
31	ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות.....
46	ביאור 16 - צדדים קשורים.....
47	ביאור 18 - מסים על הכנסה.....
47	ביאור 19 - תשואת הקרן.....
47	ביאור 20 - מידע בדבר שווי הוגן של מכשירים פיננסיים וחשיפתם לסיכוני ריבית.....
47	ביאור 21 - אירועים והתפתחויות בתקופת הדוח.....
47	ביאור 22 - אירועים לאחר תאריך המאזן.....

דוח רואה החשבון המבקר לעמיתים של קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש בע"מ (בניהול מיוחד) בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "הקרן") ליום 31 בדצמבר, 2023 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - COSO). המנהל המיוחד והנהלה של הקרן אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן, הנכללת בדוח המנהל המיוחד והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB Public Company Accounting Oversight Board (בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, אשר אומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של בטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964. בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקרן (לרבות הוצאתם מרשותה) (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964 ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקרן נעשים רק בהתאם להרשאות המנהל המיוחד והנהלה של הקרן; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מיניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקרן, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הקרן קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2023 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקרן לימים 31 בדצמבר, 2022-2023 ואת תוצאות פעילותה לכל אחת משתי השנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2023 ו-2022 והדוח שלנו מיום 28 במרס 2024 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים וכן הפניית תשומת לב בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף וכי גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום 31 בדצמבר, 2023 בכ- 2,058 מיליוני ש"ח ואומדן הסיוע הממשלתי ליום המאזן מכסה את מלוא הגרעון הנ"ל. וכן הפניית תשומת הלב לאמור בביאור 15 בדבר התחייבויות תלויות העומדות נגד הקרן.

המטען אולמור זרה ושות'
בריטמן אלמגור זרה ושות'
רואי חשבון

A Firm in the Deloitte Global Network
תל אביב, 28 במרס 2024

תל אביב - משרד ראשי

מרכז עזריאלי 1 תל אביב, 6701101, ת.ד. 16593 תל אביב 6116402 | טלפון: 03-6085555 | info@deloitte.co.il

משרד נצרת
מרכז אבן עאמר 9
נצרת, 16100
טלפון: 073-3994455
פקס: 073-3994455
info-nazareth@deloitte.co.il

משרד אילת
המרכז העירוני
ת.ד. 583
אילת, 8810402
טלפון: 08-6375676
פקס: 08-6371628
info-eilat@deloitte.co.il

משרד חיפה
מעלה השחרור 5
ת.ד. 5648
חיפה, 3105502
טלפון: 04-8607333
פקס: 04-8672528
info-haifa@deloitte.co.il

משרד ירושלים
קרית המדע 3
מגדל הר חוצבים
ירושלים, 914510
ת.ח. 45396
טלפון: 02-5018888
פקס: 02-5374173
info-jer@deloitte.co.il

דוח רואה החשבון המבקר לעמיתים של קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש בע"מ (בניהול מיוחד)

ביקרנו את המאזנים המצורפים של קרן הביטוח והפנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן – "הקרן"), לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת הדוחות על הכנסות והוצאות והדוח על השינויים בתנועת הקרן לכל אחת משתי השנים שהסתיימו באותו תאריכים. דוחות כספיים אלה הינם באחריות המנהל המיוחד והנהלה של הקרן. אחריותנו היא לחוות דיעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון) – התשל"ג-1973. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישמשו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי המנהל המיוחד והנהלה של הקרן וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של קרן הפנסיה לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת תוצאות פעולותיה והתנועה בקרן הפנסיה לכל אחת משתי השנים שהסתיימו באותו תאריכים, בהתאם לכללי חשבונאות ודרישות הגילוי אשר נקבעו בהוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964.

מבלי לסייג את חוות דעתנו אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

ג. לאמור בביאורים 1 ו-10 – התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף.
גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום 31 בדצמבר, 2023 בכ- 2,058 מיליוני ש"ח ואומדן הסיוע הממשלתי ליום המאזן מכסה את מלוא הגרעון הנ"ל.

ד. התחייבויות תלויות העומדות נגד הקרן כמפורט בביאור 15.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת משולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 28 במרס 2024 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן.

ענייני מפתח בביקורת

ענייני מפתח בביקורת המפורטים להלן הינם עניינים אשר תוקשרו, או שנדרש היה לתקשרם, לוعدת הביקורת של הקרן ואשר, לפי שיקול דעתנו המקצועי, היו משמעותיים ביותר בביקורת הדוחות הכספיים לתקופה השוטפת. עניינים אלה כוללים, בין היתר, כל עניין אשר: (1) מתייחס לסעיפים או לגילויים מהותיים בדוחות הכספיים, וכן (2) שיקול דעתנו לגביהם היה מאתגר, סובייקטיבי או מורכב במיוחד. לעניינים אלה ניתן מענה במסגרת ביקורתנו וגיבוש חוות דעתנו על הדוחות הכספיים בכללותם. תקשור עניינים אלה, כמפורט להלן אינו משנה את חוות דעתנו על הדוחות הכספיים בכללותם ואין אנו נותנים באמצעות חוות דעת נפרדת על עניינים אלה או על הסעיפים או הגילויים שאליהם הם מתייחסים.

תל אביב - משרד ראשי

מרכז עזריאלי 1 תל אביב, 6701101, ת.ד. 16593 תל אביב 6116402 | טלפון: 03-6085555 | info@deloitte.co.il

משרד נצרת
מרכז אבן עאמר 9
נצרת, 16100
טלפון: 073-3994455
פקס: 073-3994455
info-nazareth@deloitte.co.il

משרד אילת
המרכז העירוני
ת.ד. 583
אילת, 8810402
טלפון: 08-6375676
פקס: 08-6371628
info-eilat@deloitte.co.il

משרד חיפה
מעלה השחרור 5
ת.ד. 5648
חיפה, 3105502
טלפון: 04-8607333
פקס: 04-8672528
info-haifa@deloitte.co.il

משרד ירושלים
קרית המדע 3
מגדל הר חוצבים
ירושלים, 914510
ת.ח. 45396
טלפון: 02-5018888
פקס: 02-5374173
info-jer@deloitte.co.il

התחייבויות פנסיוניות

הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023 כוללים התחייבויות פנסיוניות בסך 3,057 מיליוני ש"ח. ההתחייבויות הפנסיוניות כוללות זכויות שיצברו בעתיד בסך 13,000 אלפי ש"ח. כנגד ההתחייבויות הפנסיוניות עומד הסיוע ממשלתי בסך 1,741 מיליוני ש"ח. כמתואר בביאור 10 לדוחות הכספיים, ההתחייבויות הפנסיוניות חושבו על ידי אקטואר הקרן ומבוססות על שיטות הערכה אקטוארית בהסתמך על נתוני העמיתים בקרן. רוב ההנחות המשמשות בסיס להערכה האקטוארית נקבעות על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון וחלקן על בסיס מחקרים שמבצעת הקרן.

כאמור בביאור 10 סכום ההתחייבות האקטוארית המוצג במאזן מייצג את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים בגין ההתחייבות הפנסיונית ותשלומי הקרן לעמיתים פעילים, עמיתים בעלי זכויות מוקפאות ולגמלאים, נכון ליום 31 בדצמבר 2023. החישוב האמור בוצע לפי הנחת שיעורי התשואה חסרת הסיכון והנחות דמוגרפיות. כמו כן, בהתאם להערכת אקטואר הקרן, חישוב שווה של "כרית הביטחון" בהתאם לצפי מועד קבלתה העתידי ומהוון ליום 31 בדצמבר, 2023 לפי וקטור הריביות, הינו כ- 36 מיליון ש"ח. בשלב זה הסיוע הישיר המופיע בדוח האקטוארי נקבע בחלוקה רעיונית לצורך המאזן הנוכחי בלבד. שינוי בהנחות שיעורי תשואה, הנחות דמוגרפיות, נתוני העמיתים בקרן ושווי כרית הביטחון עשויים להשפיע מהותית על מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות. לפיכך, קבענו כי המדידה של התחייבויות הפנסיוניות הינה עניין מפתח בביקורת.

כיצד ניתן מענה לנושא בביקורתנו

להלן עיקר נהלי הביקורת שביצענו בקשר לעניין מפתח זה:

- בחנו את העיצוב, היישום והאפקטיביות התפעולית של בקורות מפתח פנימיות בקשר עם תהליך הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות לעמיתים הקרן.
- בחנו את בקורות החברה על שלמות ומהימנות זרימת הנתונים לאקטואר.
- בחנו, תוך הסתייעות באקטוארים מומחים מטעמנו, את מתודולוגיית חישוב ההתחייבויות הפנסיוניות לעמיתים הקרן ועקבות בישומה.
- בחנו, תוך הסתייעות באקטוארים מומחים מטעמנו, את התאמתן של הנחות בסיס מסוימות בתחשיבי החברה, כגון שיעור ההיוון, הנחות תמותה ושיעורי החלמה לנכים- להנחות ברירת המחדל כפי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון וכן לנתוני שוק
- קיבלנו את דוח האקטואר ובחנו התאמה בין נתונים מסוימים בדוח זה לבין נתוני הדוחות הכספיים.
- בחינת נאותות חישוב הסיוע הממשלתי לקרנות בהתאם להוראות החוק והתכתבויות עם הממונה על שוק ההון.

בריסמן אלמגור עצה ופיקוח

רואי חשבון

A Firm in the Deloitte Global Network

תל אביב, 28 במרס 2024

תל אביב - משרד ראשי

מרכז עזריאלי 1 תל אביב, 6701101, ת.ד. 16593 תל אביב 6116402 | טלפון: 03-6085555 | info@deloitte.co.il

משרד נצרת
מרכז אבן עמר 9
נצרת, 16100
טלפון: 073-3994455
פקס: 073-3994455
info-nazareth@deloitte.co.il

משרד אילת
המרכז העירוני
ת.ד. 583
אילת, 8810402
טלפון: 08-6375676
פקס: 08-6371628
info-eilat@deloitte.co.il

משרד חיפה
מעלה השחרור 5
ת.ד. 5648
חיפה, 3105502
טלפון: 04-8607333
פקס: 04-8672528
info-haifa@deloitte.co.il

משרד ירושלים
קרית המדע 3
מנדל הר חוצבים
ירושלים, 914510
ת.ח. 45396
טלפון: 02-5018888
פקס: 02-5374173
info-jer@deloitte.co.il

ליום 31 בדצמבר			
2022	2023		
מבוקר			
אלפי ש"ח		ביאור	נכסים
			רכוש שוטף
78,300	92,007	4	מזומנים ושווי מזומנים
4,183	4,296	5	חייבים ויתרות חובה
<u>82,483</u>	<u>96,303</u>		
			<u>השקעות</u>
		6	אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן: עלות מתואמת סבסוד ממשלתי
314,309	324,817		
<u>82,906</u>	<u>63,218</u>		
<u>397,215</u>	<u>388,035</u>		
523	4,421	6	ניירות ערך שאינם סחירים
511,110	587,375	7	ניירות ערך סחירים
<u>908,848</u>	<u>979,831</u>		סך כל ההשקעות
24,000	21,000	10	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
<u>1,015,331</u>	<u>1,097,134</u>	3	סך כל הנכסים
			<u>בניכוי - התחייבויות אחרות</u>
68	39		מעסיקים
*12,132	12,370	9	התחייבויות שוטפות אחרות
4,088	2,008	15	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות סך כל ההתחייבויות
<u>16,288</u>	<u>14,417</u>		
<u>999,043</u>	<u>1,082,717</u>		סך כל הנכסים, נטו

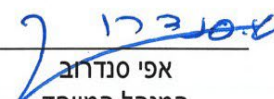
* סווג מחדש

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
מבוקר		
אלפי ש"ח		ביאור
		10 התחייבויות פנסיוניות:
		התחייבויות צבורות
3,201,000	3,044,000	התחייבויות פנסיוניות בשל זכויות הצפויות להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים
29,000	13,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
<u>3,230,000</u>	<u>3,057,000</u>	
		סבסוד ממשלתי בגין נכסי הקרן שבגינם הקרן תהיה זכאית להבטחת תשואה וצפויה להשקיע בהן בעתיד
(200,000)	(197,000)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(1,808,957)	(1,741,283)	10 סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
<u>(222,000)</u>	<u>(36,000)</u>	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי
<u>999,043</u>	<u>1,082,717</u>	
		10 גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי:
		יתרת גרעון בסוף שנת המאזן הקודמת
(2,840,000)	(2,339,000)	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
56,000	40,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
486,000	252,000	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
<u>(41,000)</u>	<u>(11,000)</u>	יתרת גרעון בסוף שנת המאזן
<u>(2,339,000)</u>	<u>(2,058,000)</u>	
		10 סיוע ממשלתי עתידי:
		סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
142,000	73,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
279,000	262,000	סבסוד ממשלתי בגין נכסי הקרן שבגינם הקרן תהיה זכאית להבטחת תשואה וצפויה להשקיע בהן בעתיד
2,061,000	1,789,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
26,000	22,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים
222,000	36,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין כרית ביטחון
<u>(391,000)</u>	<u>(124,000)</u>	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
<u>2,339,000</u>	<u>2,058,000</u>	
-	-	יתרת גרעון בסוף שנת הדוח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
-	-	
<u>999,043</u>	<u>1,082,717</u>	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

רויטל פיאדה היכל
מנהלת חטיבת הכספים

אפי סנדרוב
מנהל המיוחד

28 במרס, 2024
תאריך אישור הדוחות הכספיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2022	2023		
מבוקר			
אלפי ש"ח		ביאור	
			הכנסות (הפסדים)
2,461	3,032		ממזומנים ושווי מזומנים
		11	מהשקעות:
(46,598)	5,895		מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
(55,850)	57,446		מניירות ערך סחירים, נטו
(102,448)	63,341		
30	31	12	הכנסות אחרות, נטו
(99,957)	66,404		סך כל ההכנסות (הפסדים)
			הוצאות
10,439	9,823	13	הוצאות הנהלה וכלליות
(1,555)	(1,547)	14	בניכוי - השתתפות בהוצאות
8,884	8,276		סך כל ההוצאות, נטו
(108,841)	58,128		עודף הכנסות (הפסדים) נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה
			הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
מבוקר		
אלפי ש"ח		
1,087,404	999,043	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת השנה
		<u>תוספות לנכסים</u>
		דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:
14,013	13,735	פנסיית יסוד ומקיפה
(108,841)	58,128	עודף הכנסות (הפסדים) נטו - עובר מדוחות הכנסות והוצאות
		<u>תקבולים אחרים והעברות</u>
2,107	3,336	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
153,000	156,200	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
1,110	994	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
1,765	1,137	תקבולים בגין פנסיות משותפות והיוון
(3,000)	(3,000)	שינוי בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
60,154	230,530	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים אחרים והעברות
		<u>תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות</u>
(117,962)	(117,437)	לגמלאים, נכים ושירים, נטו
(22,964)	(21,616)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(99)	(37)	החזרים למעסיקים ולאחרים
(7,490)	(7,766)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(148,515)	(146,856)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
(88,361)	83,674	תוספות (גריעות) לנכסים, נטו
999,043	1,082,717	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף השנה
		הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

גרעון וסיוע ממשלתי

הקרן צפויה לקבל סיוע ממשלתי לפי הוראות החוק (ראה הגדרה בסעיף ב' להלן), אלמלא הסיוע כאמור היה לקרן גרעון אקטוארי שגובהו נאמד לסך 2,058 מיליון ש"ח (שנה קודמת- 2,339 מיליון ש"ח).

גובה הגרעון האמור הינו אומדן והוא עשוי להשתנות, בעיקר בשל שינויים בהנחות אקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים (לרבות שינויים בווקטור הריביות והכרעות בתי המשפט בתיקים עקרוניים).

הגרעון צפוי להיות מכוסה על ידי סיוע ממשלתי, לרבות כרית הביטחון כמפורט בביאור 10, שחלוקתו הסופית טרם נקבעה, בכפוף לגובה הסכום שהקרן תקבל מתוך הסיוע הממשלתי הכולל. סכום הסיוע הממשלתי צמוד לשיעור עלית המדד ונושא ריבית שנתית של 4%, כפי שקבע החוק.

ליום 31 בדצמבר 2023, לאחר רישום כל יתרת הסיוע הממשלתי שטרם שולם ורישום חלק מכרית הבטחון, הקרן מאזנת אקטוארית.

יתרת הגרעון לפני כרית בטחון הינה בשיעור של כ- 1.1% מסך כל ההתחייבויות של הקרן. על פי הוראות התקנון האחיד, במידה והגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או כשנוצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגירעון. יצוין כי באופן דומה, במידה ויווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור.

הגדרות בדוחות כספיים אלה:

חקלאים או הקרן	- קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)
הקרן או קרן הפנסיה	- קרן פנסיה לקצבה לעמיתים ותיקים של חקלאים
חוק הפיקוח	- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981
חוק קופות הגמל	- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) - התשס"ה-2005.
רשות שוק ההון	- רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.
הממונה	- הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.
תקנות מס הכנסה	- תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964.
צדדים קשורים	- כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 לעניין השקעות משקיע מוסד.
מדד	- מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
בעלי עניין	- כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012. ובסעיף 5.10.2, פרק 4, שער 5 לחוזר המאוחד.
ההסתדרות	- ההסתדרות הכללית החדשה.

ביאור 1 - כללי (המשך)

א. מגזרי הפעילות

הדוחות הכספיים מתייחסים למגזר הפעילות העיקרי של הקרן-ניהול קופת גמל לקצבה לעמיתים שהצטרפו עד ליום 31 בדצמבר, 1994 לקרן פנסיה ותיקה (להלן- המועד הקובע). על-פי תקנון קרן הפנסיה, העמיתים המבוטחים בפנסיה מקיפה זכאים לקצבת זקנה, נכות וקצבה לשאירי המבוטח והפנסיונר, הכל בהתאם ובכפוף להוראות תקנות הקרן. עמיתים המבוטחים בפנסיה יסוד זכאים לקצבת זקנה ולקצבת שאירי זקנה, כמפורט בתקנות הקרן.

בהתאם להחלטת הממשלה מיום 29 במרס, 1995 ותקנות מס הכנסה, קרן הפנסיה היא קרן סגורה. בהתאם להוראות הדין לא ניתן לצרף עמיתים חדשים לקרן הפנסיה, כמו גם ליתר קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים, אלא אם היו להם זכויות פנסיוניות בקרן פנסיה ותיקה אחרת שאינה מאוזנת על בסיס אישי או אצל מעביד שעל עובדיו חל הסדר פנסיה תקציבית לפני 31 בדצמבר, 1994 ולא חלפו עשרים וארבעה חודשים מאז הפסקת החברות בקרן הפנסיה, או ממועד הפסקת צבירת הזכויות לפנסיה תקציבית, וכל זאת בכפוף להוראות תקנון הקרן.

ב. תוכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות

1. הסדרי החקיקה - כללי

ביום 29 במאי 2003 התקבל בכנסת חוק התכנית הכלכלית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004, התשס"ג-2003 (להלן - חוק התכנית הכלכלית)). במסגרת זו תוקן גם חוק הפיקוח והוסף לו פרק חדש הוא פרק ז'1, לצורך החלת התכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות.

בפרק ז'1 לחוק נקבע, בין היתר: מינוי מנהל מיוחד לקרנות, גיבוש תכנית הבראה וקביעת הסיוע הממשלתי. המטרה היא "לטפל בגרעון האקטוארי של קרנות הפנסיה הוותיקות, כדי להביאן לאיזון אקטוארי באמצעות שינויים בזכויות ובחובות של העמיתים ומתן סיוע ממשלתי שיאפשר להן לשלם קצבאות לעמיתיהן, והכל בהתחשב ביכולת משק המדינה ותוך יצירת אחידות במערך הזכויות" (כאמור בסעיף 78א לחוק הפיקוח).

בנוסף, כללה תוכנית ההבראה: העלאת שיעור דמי הגמולים, גביית סכומים בשיעור הקבוע בחוק הפיקוח מהתשלומים המועברים לעמיתים, האחדת מערך הזכויות באמצעות קביעת תקנון אחיד ומנגנון איזון אקטוארי, העלאת גיל הפרישה והקצאת סיוע ממשלתי לכיסוי גרעון הקרנות. כמו כן, בוצעו שינויים בתקנות ההשקעה.

2. הפקעת סמכויות הניהול

על-פי הוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, מונה לקרן ביום 23 ביולי 2003 מנהל מיוחד. על-פי הוראות החוק יהיו למנהל המיוחד כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים בקרן, לדירקטוריון, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים. כפועל יוצא, המנהל המיוחד הוא האחראי לניהול הקרן וכן להתוויית המדיניות ולפיקוח על דרכי ביצועה ועליו לפעול לביצוע הוראות חוק הפיקוח והגשמת מטרותיו.

עם מינויו של המנהל המיוחד חדלו מלפעול מוסדות הקרן וועדותיה, למעט ועדת השקעות חדשה שמונתה על-פי תקנות מס הכנסה והוראות הממונה.

כמו כן מונתה, בהתאם לחוק הפיקוח, לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר ועדת מנהלה של שלושה חברים בראשות שופט בדימוס. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת הנהלה, בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, קרי אישור הדוחות הכספיים ומינוי רואה חשבון. בנוסף, תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה למפקח ולאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרן הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

מינוי מנהל מיוחד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, מבטא את מגמת הממונה להדק את שיתוף הפעולה והאחדת פעילויות התפעול השוטפות של כל הקרנות שבהסדר, מתוך כוונה להביא להתייעלות תוך שיפור ואיחוד תהליכים מרכזיים בקרנות.

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי חשבונאות

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ב. מטבע הפעילות ומטבע חוץ

1. מטבע הפעילות ומטבע ההצגה - הדוחות הכספיים מוצגים בשקלים, מטבע הפעילות של הקרן. מטבע הפעילות שהוא המטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית שבה פועלת הקרן ואת עסקאותיה ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה.

2. עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ - עסקאות הנקובות במטבע חוץ (מטבע השונה ממטבע הפעילות) נרשמות עם ההכרה הראשונית בהן לפי שער החליפין היציג במועד העסקה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים בכל תאריך מאזן למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה. הפרשי שער, נזקפים לדוח הכנסות והוצאות. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ ומוצגים לפי שווי הוגן מתורגמים מחדש למטבע הפעילות בהתאם לשער החליפין היציג במועד שבו נקבע השווי ההוגן. נכסים והתחייבויות לא כספיים המוצגים לפי עלות מתורגמים לפי שער החליפין היציג במועד העסקה.

3. פריטים כספיים צמודי מדד - נכסים והתחייבויות כספיים הצמודים על פי תנאיהם לשינויים במדד המחירים לצרכן בישראל (להלן - המדד) ושאינם נסחרים בבורסה מוסדרת בישראל או בחו"ל, מותאמים לפי המדד הידוע בכל תאריך מאזן.

ג. שערי החליפין וההצמדה

להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין היציג של דולר ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג של הדולר – בש"ח	המדד הידוע למועד הדוחות (בגין חודש נובמבר) בנקודות ¹	ליום
3.627	248.8	31.12.2023
3.519	240.8	31.12.2022
3.110	228.7	31.12.2021
%	%	שיעורי השינוי
3.07	3.32	2023
13.15	5.29	2022
(3.27)	2.42	2021

¹ המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100.

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. הערכת נכסים והתחייבויות

1. מזומנים ושוי מזומנים - שוי מזומנים כוללים פיקדונות בתאגידים בנקאיים לזמן קצר, שתקופתם המקורית אינה עולה על שלושה חודשים ממועד הפקדתם ואשר אינם מוגבלים בשעבוד.
2. השקעות נכללו כדלקמן:

פיקדונות בבנקים, אגרות חוב מיועדות מסוג מירון וערד, אגרות חוב אחרות בלתי סחירות, הלוואות לאחרים	-	לפי שוי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על-ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים.
ניירות ערך סחירים בארץ	-	לפי שוי בבורסה ליום המאזן.
מניות לא סחירות	-	לפי הערכת שוי ליום המאזן.
ניירות ערך סחירים בחו"ל	-	לפי שער בבורסה ליום המאזן (לפי השער הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת החשבון שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר) ולפי שיערי החליפין היציגים לתאריך המאזן.

3. סיוע ממשלתי - הסיוע הממשלתי נכלל במאזן לפי כללים שנקבעו בסעיף 78 י"ד לחוק הפיקוח (ראה גם ביאור 10 ד - סיוע ממשלתי). הסיוע הממשלתי העתידי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים מגיל 64 לגיל 67, נכלל בדוחות הכספיים במסגרת הנכסים.

4. התחייבויות פנסיוניות - ההתחייבויות הפנסיוניות לעמיתים פעילים, מוקפאים ולגמלאים כוללת את אומדן ההתחייבויות שנצברו ליום המאזן ואת עודף ההתחייבויות הצפויות להיצבר בעתיד בגין עמיתים פעילים על הערך הנוכחי של דמי הגמולים הצפויים להתקבל בגין אותם עמיתים. ההתחייבויות מוצגות על פי דוח אקטוארי שנערך על ידי האקטואר אלון גבריאלי. ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות צמודות שנבחרו כמדגם מייצג, המשקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה (להלן - ווקטור ריביות - ראה ביאור 10). נתוני ההתחייבויות הפנסיוניות תואמים את הדוח האקטוארי אשר מהווה נלווה לדוחות אלה.

ה. שיטת רישום דמי גמולים, תשלומים לגמלאים, נכים ושאיירים

הכנסות מהשקעות ואחרות והוצאות הנהלה וכלליות, נרשמות על בסיס צבירה. הכנסות מדמי גמולים והתשלומים לגמלאים, נכים ושאיירים, נרשמות על בסיס צבירה. החל מהרבעון השני חושבה ההתחייבות על בסיס אקטוארי הלוקח בחשבון הנחות שונות המתבססות בין היתר על ההסכמים הקיבוציים החדשים שנחתמו השנה. ההנחות העיקריות בבסיס החישוב הינן: שיעורי עזיבה, עליות שכר עתידיות ושיעורי היוון. מחוסר מהותיות, לא עודכנו הנתונים לתקופות ההשוואה.

א. אומדנים בעריכת הדוחות הכספיים

דוחות כספיים של קרנות פנסיה מושתתים על אומדנים והנחות, שלהם השפעה מהותית על הנתונים המדווחים. האמור מתייחס במיוחד להנחות המשמשות בקביעת המחויבות הפנסיונית. הנחות אלה מתייחסות, בין השאר, לתוחלת החיים בעתיד הן של המבוטחים והפנסיונרים והן של שאיריהם הזכאים לקבל קצבאות לאחר פטירת המבוטחים, לשיעור היציאה לנכות, לשיעור ההשתנות בעתיד של עליית השכר של העמיתים, להסדרי רציפות זכויות של עמיתים פעילים ושל עמיתים גמלאים, לאפשרות של שינויים בעתיד בתנאי הסדרי הגמלאות, להסתברות של פרישה של עמיתים בתנאים שאינם מזכים אותם בפנסיה, להקפאת זכויות, לעלויות התפעול המשוערות בעתיד של הקרן, לשיעור התשואה הצפוי על ההשקעות, לשיעור הניכוי הראוי של סכום המחויבות הפנסיונית בתנאי שוק משתנים וכדומה. ההנחות האקטואריות הבסיסיות שלפיהן נמדדת המחויבות, נקבעו על ידי משרד האוצר ועל פי שינויים בהנחות כתוצאה ממחקרים שנעשו באישור ובהסכמת משרד האוצר. לאור כל זאת, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות במידה משמעותית ביותר מהתוצאות המוצגות בדוחות הכספיים והמתבססות על פי ההנחות שבסיס האומדנים האמורים.

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. התחייבויות לעובדים לאחר סיום העסקה

תכנית להטבה מוגדרת - החל מהרבעון השני לשנת 2022 חושבה ההתחייבות לעובדים על בסיס אקטוארי הלוקח בחשבון הנחות שונות המתבססות בין היתר על ההסכמים הקיבוציים החדשים שנחתמו השנה. ההנחות העיקריות בבסיס החישוב הינן: שיעורי עזיבה, עליות שכר עתידיות ושיעורי ההיוון. מחוסר מהותיות, לא עודכנו הנתונים לתקופות קודמות. שינויים בהערכת ההתחייבות האקטוארית לעובדים נזקפים לדוח הכנסות והוצאות.

תכנית להפקדה מוגדרת – בהתאם להסכם העסקה מפקידה הקרן באופן קבוע עבור העובדים לקופה בהתאם לבחירת העובד. בתכנית זו אין לקרן מחויבות משפטית או משתמעת כלשהי להשלמת סכומים כלשהם מעבר לאלה שהופקדו כאמור. הפקדות אלה נזקפות במועד ביצוען, כהוצאה לדוח הכנסות והוצאות.

ליום 31 בדצמבר, 2023				
סה"כ	צמוד מט"ח	לא צמוד	צמוד למדד המחירים לצרכן	אלפי ש"ח
<u>רכוש שוטף</u>				
92,007	2,026	89,981	-	מזומנים ושווי מזומנים
4,296	-	4,296	-	חייבים ויתרת חובה
<u>השקעות</u>				
<u>ניירות ערך שאינם סחירים</u>				
388,035	-	-	388,035	אגרות חוב ממשלתיות
4,421	-	-	4,421	אגרות חוב אחרות
<u>ניירות ערך סחירים</u>				
203,647	-	181,809	660,071	אגרות חוב ממשלתיות
54,869	-	516	54,353	אגרות חוב אחרות
328,859	253,228	55,056	20,575	מניות וניירות ערך אחרים
21,000	-	-	21,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
1,097,134	255,254	181,809	660,071	סך כל הנכסים

ליום 31 בדצמבר, 2022				
סה"כ	צמוד מט"ח	לא צמוד	צמוד למדד המחירים לצרכן	אלפי ש"ח
<u>רכוש שוטף</u>				
78,300	13,871	64,429	-	מזומנים ושווי מזומנים
4,183	-	4,143	40	חייבים ויתרת חובה
<u>השקעות</u>				
<u>ניירות ערך שאינם סחירים</u>				
397,215	-	-	397,215	אגרות חוב ממשלתיות
523	-	-	523	אגרות חוב אחרות
<u>ניירות ערך סחירים</u>				
184,295	-	160,715	23,580	אגרות חוב ממשלתיות
17,040	-	772	16,268	אגרות חוב אחרות
309,775	230,638	59,562	19,575	מניות וניירות ערך אחרים
24,000	-	-	24,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
<u>1,015,331</u>	<u>244,509</u>	<u>289,621</u>	<u>481,201</u>	סך כל הנכסים

ביאור 4 - מזומנים ושוי מזומנים

ליום 31 בדצמבר		הרכב:
2022	2023	
אלפי ש"ח		
27,576	4,967	מזומנים
50,724	87,040	פיקדונות לזמן קצר
<u>78,300</u>	<u>92,007</u>	

ביאור 5 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר		א. הרכב:
2022	2023	
אלפי ש"ח		
1,130	1,134	מעסיקים (הרכב להלן)
229	120	חייבים בגין פרישות מוקדמות
12	12	פנסיות משותפות
1,221	1,164	חוב האוצר בגין סיוע אי העלאת גיל הפרישה
40	-	דיבידנד וריבית לקבל
6	6	מוסדות
1,414	1,736	צדדים קשורים
131	124	אחרים
<u>4,183</u>	<u>4,296</u>	

ליום 31 בדצמבר		ב. הרכב חובות מעסיקים:
2022	2023	
אלפי ש"ח		
1,130	1,130	בגין חודש דצמבר
-	4	בגין חודשים ינואר - נובמבר
<u>1,130</u>	<u>1,134</u>	

ביאור 6 - ניירות ערך שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר		א. הרכב:
2022	2023	
אלפי ש"ח		
397,215	388,035	אגרות חוב ממשלתיות מיועדות מסוג ערד (ראה ב' להלן)
523	4,421	אגרות חוב אחרות בארץ
-	-	מניות וניירות ערך אחרים
<u>397,738</u>	<u>392,456</u>	

ב. אגרות חוב שאינן סחירות:

1. התפלגות אגרות החוב- לפי מועד הפדיון שלאחר תאריך המאזן

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אלפי ש"ח		
5,365	5,764	תוך שנה
-	183	אחרי שנה עד שנתיים
-	70,565	אחרי שנתיים ועד 3 שנים
71,154	213	אחרי 3 שנים ועד ל- 4 שנים
59	63,287	אחרי 4 שנים ועד ל- 5 שנים
163,887	123,439	אחרי 5 שנים ועד ל- 7 שנים
40,697	46,689	אחרי 7 שנים ועד ל- 10 שנים
116,576	80,765	אחרי 10 שנים ועד ל- 15 שנים
-	1,551	מ 15 שנים (עד שנת 2048)
<u>397,738</u>	<u>392,456</u>	

2. תקופה ממוצעת לפדיון

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
שנים		
7.31	6.33	צמודות למדד

3. תשואה ממוצעת משוקללת

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אחוזים		
0.86	1.33	צמודות למדד

ביאור 6 - ניירות ערך שאינם סחירים (המשך)

ג. מניות וניירות ערך אחרים

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אלפי ש"ח		הערה:
-	-	(1) קרן השקעות של חברת העובדים בע"מ וח.ב.ע - (השקעות חברת עובדים בע"מ)
-	-	(2) מרכז משען בע"מ
-	-	יתרה לסוף השנה

ד. פרטים נוספים:

1. ח.ב.ע - קרן השקעות חברת עובדים בע"מ וקרן השקעות חברת העובדים בע"מ
הקרן מחזיקה במניותיהן של ח.ב.ע השקעות חברת העובדים בע"מ ושל קרן ההשקעות חברת העובדים בע"מ. רובן המכריע של המניות מוחזק על ידי חברה לנאמנות של חברת העובדים בע"מ. להערכת הקרנות לערך הפדיון בעת פרוק אין ערך כלכלי ממשי.

2. מרכז משען
מרכז משען בע"מ (להלן - "משען") היא חברה פרטית, ללא כוונת רווח, הרשומה ברשם ההקדשות הציבוריים מחודש פברואר, 2000, כחברה לתועלת הציבור. בהתאם לתקנון משען זכותן של הקרנות כחבר רגיל, היא להשתתף ולהצביע באסיפה הכללית. זכויות הקרנות אינן ניתנות להעברה ואין להן זכויות ברווחים ובדיבידנדים שיחולקו, אם יחולקו, בעת פירוקה. להערכת הקרנות, בהסתמך על חוות דעת כלכלית משפטית שקיבלו, לחברותן במשען אין ערך כלכלי ממשי אולם הן שומרות על זכותן להעלות טענות בעניין זה בעתיד.

ביאור 7 - ניירות ערך סחירים

ליום 31 בדצמבר		א. הרכב:
2022	2023	
אלפי ש"ח		
184,295	203,647	<u>אגרות חוב</u>
17,040	54,869	אגרות חוב ממשלתיות
201,335	258,516	אגרות חוב אחרות בארץ
79,137	75,631	<u>מניות וניירות ערך אחרים</u>
230,638	253,228	תעודות סל בארץ
309,775	328,859	תעודות סל בחו"ל
511,110	587,375	סך הכל ניירות ערך סחירים

ב. אגרות חוב סחירות

ליום 31 בדצמבר		1. <u>התפלגות אגרות חוב</u> לפי מועדי הפדיון - לאחר תאריך המאזן
2022	2023	
אלפי ש"ח		
10,463	14,881	תוך שנה
3,085	3,682	אחרי שנה ועד שנתיים
2,164	2,856	אחרי שנתיים ועד ל- 3 שנים
1,503	6,079	אחרי 3 שנים ועד ל- 4 שנים
3,806	20,882	אחרי 4 שנים ועד ל- 5 שנים
4,485	14,110	אחרי 5 שנים ועד ל- 7 שנים
33,524	41,582	אחרי 7 שנים ועד ל- 10 שנים
29,197	29,528	אחרי 10 שנים ועד ל- 15 שנים
113,108	124,916	מעל 15 שנים (עד שנת 2053)
201,335	258,516	

2. תקופה ממוצעת לפדיון

ליום 31 בדצמבר		שנים
2022	2023	
7.69	5.37	צמודות למדד
16.91	16.01	בלתי צמודות

3. תשואה ממוצעת משוקללת

ליום 31 בדצמבר		אחוזים
2022	2023	
0.89	1.60	צמודות למדד
3.68	4.33	בלתי צמודות

ביאור 8 - הוצאות מראש

מבטחים מחזיקה במלוא זכויות הבעלות והשליטה (100%) של עמיתים טק (להלן-החברה). החברה נותנת שרותי מחשוב שוטפים, תמיכה וליווי בהקמת מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן -"מערכת מפנה"). הוצאות מראש משקפות את חלקה היחסי של הקרן בעלויות עמיתים טק לפיתוח תשתית למתן שירותים לקרן. הוצאות מראש אלה יופחתו לאורך תקופת מתן השירותים על ידי עמיתים טק.

ביאור 9 - התחייבויות שוטפות אחרות

ליום 31 בדצמבר		הרכב:
2022	2023	
אלפי ש"ח		
9,447	9,558	פנסיה לשלם (בגין חודש דצמבר)
9	47	צדדים קשורים ²
5	67	הוצאות לשלם
339	289	מוסדות
447	452	התחייבות לחופשה
363	364	פנסיות משותפות
4	10	ספקים
66	59	שיקים שלא נפרעו
1,452	1,524	אחרים
<u>*12,132</u>	<u>12,370</u>	

* סווג מחדש

התחייבויות לסיום יחסי עובד מעביד

א. התחייבויות הקרן לפיצויי פיטורין, פרישה ופנסיה מוקדמת לעובדים, חושבו על בסיס אקטוארי בהתאם לחוקת העבודה, הסכמי העבודה והסכמי פרישה, לגבי כל העובדים בהתאם לקבוצת השתייכותם, לפרטים נוספים ראה ביאור 2.

ההתחייבות אינה כוללת את החלק המכוסה על ידי הפקדות שנצברו בקופות גמל אחרות. סכומי הצבירה בגופים הנ"ל אינם בשליטתה ובניהולה של הקרן. קופות הגמל לקצבה ותגמולים, אחראיות בהגיע העובד לגיל פרישה או בקרות אירוע מזכה אחר לפנסיה, לתשלום תגמולים והשלמת פיצויים.

ב. התחייבות הקרן לתשלום פיצוי עבור ימי מחלה שלא נוצלו, לעובדים הזכאים לכך מתוקף ההסכם הקיבוצי, חושבה על בסיס אקטוארי תוך שימוש בהנחות כגון: שכר צפוי במועד תשלום הפיצוי וצפי מספר ימים שטרם נוצלו במועד תשלום הפיצוי.

א. ההתחייבויות הפנסיוניות

1. ההתחייבויות האקטואריות

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן ליום 31 בדצמבר, 2023 ו-2022 מייצגות את הערך המהוון של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרן.

הדוח נערך בהתאם להנחיות רשות שוק ההון ביטוח וחסכון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות להן מונה מנהל מיוחד. שיעורי הריבית חסרת הסיכון – שיעורי הריבית צמודי מדד שפורסמו ע"י החברה המצטטת בסמוך ליום המאזן. נתוני הנכסים כפי שהתקבלו ליום המאזן.

השינוי בגרעון בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

2. השכר הממוצע במשק (שמ"ב)

אומדן השמ"ב בסוף השנה הנוכחית (ממוצע ריאלי של נתוני השמ"ב ב-12 החודשים האחרונים אשר משמש לחישוב הקצבה בפרישה) עלה ריאלית בכ- 0.2% (נומינלי עלה ב 3.6%) לעומת סוף 2022, עליה זו שנמוכה בכ- 1% אל מול ההנחה לפיה חושבו ההתחייבויות בשנה קודמת הביאה לירידה של כ-0.83 מיליארד ש"ח בהתחייבויות האקטואריות של הקרנות. אין בעלייה זו להצביע על המשך מגמה של התפתחות אומדן השמ"ב הריאלי בשנה הקרובה.

3. ווקטור ריביות

בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, שיעורי הריבית להיוון לצורך הכנת המאזן האקטוארי בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, שיעורי הריבית להיוון לצורך הכנת המאזן האקטוארי כחלק מהדיווח הכספי של הקרן ייקבעו לפי שיעורי ריבית חסרת סיכון שונים המשתנים מתקופה לתקופה בהתאם לעיתוי התשלום או התקבול הספציפי הצפוי. סדרת שיעורי ריבית אלו מהווה את ווקטור הריביות (להלן-"ווקטור ריביות").
הווקטור נקבע על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי רשות שוק ההון.
היוון לפי ווקטור ריביות מתבצע על ידי היוונום של תשלומים או הכנסות עתידיות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת.
מאחר ומשך החיים הממוצע של התחייבויות הקרנות ארוך יותר ממשך החיים הממוצע של הנכסים, ומאחר ולשינויים בווקטור הריביות השפעה מהותית ביותר על ערך נתונים אלו, הרי שהשינויים בווקטור משפיעים באופן מהותי על הגירעון/עודף אקטוארי.
השימוש בווקטור הריביות נעשה החל ממאזן שנת 2005. מאז התחלת השימוש בווקטור קיימים שינויים מהותיים בווקטור הריביות ממאזן למאזן המביאים לתנודתיות גבוהה במצב האקטוארי של הקרנות.

ווקטור הריביות מופיע בדוחות האקטוארים בלוח 1 שכותרתו "שיעור תשואה חסרת סיכון". בתקופת הדוח, ווקטור הריביות חסרת הסיכון עלה. עליה זו בריבית הביאה לקיטון בהתחייבויות בסך העולה על הקיטון בנכסים ולהקטנת שיעור הסיוע הנדרש מתקרת כרית הביטחון לצורך איזון הקרנות.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. ההתחייבויות הפנסיוניות (המשך)

4. גיל הפרישה לנשים

הסיוע הממשלתי בגין אי-העלאת גיל קצבת זקנה לנשים מגיל 64 לגיל 67 נקבע בסעיף 78ט(ב)(8) לחוק הפיקוח.

הסיוע האמור יינתן ככל שגיל קצבת הזקנה של נשים הקבוע כיום בנספח א' לתקנון האחיד לא יעלה לגיל 67, וזאת בשל ההפרש בהתחייבויות הקרנות בין גיל 67 כגיל הפרישה לנשים לבין גיל פרישה העומד על 64 לנשים שנולדו בחודש מאי 1953 ואילך. היה וגיל הפרישה האמור יעלה, יבוצעו ההתאמות הנדרשות.

בהתאם להוראות סעיפים 78ט(ב)(8) ו-78ד(א)(2) לחוק הפיקוח, הסיוע בשל אי-העלאת גיל פרישה אישה לגיל 67 כאמור ייוסף לסיוע הממשלתי הקבוע בסעיף 78ד(א)(1) לחוק הפיקוח. חלק מהסיוע התקבל סמוך למועד החתימה על הדוחות הכספיים.

בהתאם לחקיקה מיום 4 בנובמבר 2021 לתיקון חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004, גיל הפרישה לנשים יעלה באופן מדורג עד לגיל 65.

לאחר שינוי חקיקה זה, הפרשנות המשפטית של הקרנות היא כי לא יתקבל סיוע ממשלתי עבור נשים שגיל פרישתן התקנוני יחול בין גיל 64 לגיל 65, ורק עבור תקופה זו. שינוי זה בא לידי ביטוי בהוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

הערך הנוכחי של הסיוע הממשלתי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים, שמוצג במאזן, חושב כהפרש של שני אלה ולפי הנחת שיעורי הריבית חסרת סיכון:

הערכה של סך ההתחייבויות הפנסיוניות של הקרן למבוטחות לפי הגיל הגבוה מבין השניים: גיל קצבת הזקנה שנקבע בנספח א' לתקנון האחיד, כנוסחו ביום 31 בדצמבר 2011. גיל קצבת הזקנה שנקבע בנספח א' לתקנון האחיד, כנוסחו ביום החישוב.

הערכה של סך ההתחייבויות הפנסיוניות של הקרן למבוטחות לפי גיל הפרישה שהוצע בחלק ב' לתוספת של הצעת חוק גיל פרישה, התשס"ד-2003.

לעניין זה, "התחייבויות פנסיוניות" - התחייבויות צבורות והתחייבויות בשל זכויות הצפויות להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים

תיקון חוק גיל פרישה

ביום 7 בינואר 2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"). שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יעלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יעלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן. בשנת 2011 הוחלט לדחות את העלאת גיל הפרישה המדורגת לנשים מגיל 62 לגיל 64, כך שבמקום שתחל בשנת 2012 היא תחל בשנת 2017, ובהמשך לכך העלאת גיל הפרישה נדחתה פעמים נוספות. בהתאם לדחיות האמורות, בוצע תיקון מקביל של התקנון האחיד ונוצר גרעון אקטוארי שחייב ביצוע איזון והפחתת זכויות לעמיתים, בשל תוספת התחייבויות לקרנות של כ-5 מיליארד ש"ח. במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64.ג. לתקנון האחיד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.2018 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78ח לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64.ג. לתקנון האחיד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. באותה עת.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. התחייבויות הפנסיוניות (המשך)

4. גיל הפרישה לנשים (המשך)

פדיונות שבוצעו על-ידי מבטחים, פנסיונרים ושארם החל מיום 1 בספטמבר, 2018 הופחתו בשיעור ההפחתה.

הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף. בהמשך לכך, ביצוע הפחתת הזכויות נדחה מספר פעמים על-ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, כאשר הדחייה האחרונה היא עד לחודש ינואר 2022, וזאת בשל הנסיבות החריגות של פיזור הכנסת וחוסר היכולת הפרלמנטרית לקדם חקיקה בנושא.

ביום 4 בנובמבר, 2021 אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021-ו-2022), התשפ"א-2021 ובכלל זה את פרק ה' הקובע את העלאת גיל הפרישה לנשים.

ביום 8 בנובמבר, 2021 פנה המנהל המיוחד של הקרנות לממונה על רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון בבקשה להפעיל את סמכותו בהתאם לסעיף 78 לחוק הפיקוח ובהתאם לסעיף 64 לתקנון האחיד על מנת לפעול בשינוי מהנחיית הממונה על רשות שוק ההון שניתנה ביום 14 ביוני, 2018 ולא לבצע הפחתה של זכויות פנסיונרים, מבטחים, שארם וזכויות אחרות שמשלמות הקרנות בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מאי העלאת גיל הפרישה לנשים וזאת החל ממועד קבלת האישור.

ברקע פנייתו של המנהל המיוחד, כאמור, עומד מכתבו של החשב הכללי במשרד האוצר למנהל המיוחד מיום 28 באוקטובר, 2021, בו הודיע החשב הכללי כי לאור ההעלאה הצפויה בגיל הפרישה לנשים ולנוכח הפער שייותר בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, ככל שהפער האמור כרוך במצב שבו הקרנות האמורות נמצאות בגרעון אקטוארי, בנטרול התחייבויות המכוסות על ידי כרית הביטחון, ובמטרה לאזן את הגרעון האמור, הרי שעל דעת הממונה על התקציבים, המדינה תעביר את סך הסיוע הממשלתי השנתי לקרנות בשנים 2022 עד 2035, לאחר יום 30 בספטמבר של כל שנה.

דחית מועד העברת הסיוע, בהתאם למפורט במכתבו של החשב הכללי, תביא לכך ששווי ההוגן של הסיוע יעלה, מה שיביא להפחתת הגרעון המצרפי הצפוי של הקרנות. (יצוין עוד כי החשב הכללי ביקש כי עד ליום 30 ביוני 2022 יועבר אליו ולממונה על התקציבים עותק ממאזן האקטוארי המעודכן של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר ליום 31 בדצמבר 2021, כפי שהועבר לבחינת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון).

ההשפעה המצרפית של דחית גיל הפרישה, ודחית מועד העברת הסיוע, בהתאם לתנאים שנקבעו לכך, צפויות להביא לכך שהגרעון המצרפי הצפוי של כל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר יהיה בשיעור הנמוך מ- 0.65% מסך כל התחייבויות הקרנות, ולכן, בהתאם לקבוע בסעיף 64.ג. לתקנון האחיד, ניתן להורות כי לא יופחתו קצבאות או זכויות אחרות שמשלמות הקרנות.

לפיכך ביום 8 בנובמבר 2021 ניתן אישור על ידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, כי החל מיום זה לא יופחתו קצבאות או זכויות אחרות שמשלמות הקרנות.

5. המודל להעמסת דמי ניהול

מאז שנת 2007 הקרנות מעמיסות את הוצאות התפעול בין הקרנות לפי מודל העמסת עלויות, אשר כולל משקולות שונות הניתנות לפנסיונרים, עמיתים פעילים, עמיתים בלתי פעילים, אירועי פדיון, אירועי פרישה, היקף הנכסים המנוהלים ומספר המעסיקים בכל קרן. במהלך שנת 2021 ערכו הקרנות בדיקה יסודית למודל העמסת העלויות האמור. הבדיקה אשררה את המודל במלואו, לצד המלצה לתוספת משקולת עבור פרישות של אוכלוסיות מיוחדות.

אשרור המודל, כמו גם תוספת המשקולת כאמור, אושרו לשימוש על ידי ועדת המנהלה של הקרנות וכן על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, אשר אישרה גם את השימוש במודל לצורך הערכת הוצאות הניהול העתידיות בתחזיות האקטואריות.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ב. הרכב ההתחייבויות הפנסיוניות

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
מיליון ש"ח		
		התחייבויות פנסיוניות צבורות:
1,430	1,356	לפנסיונרים
1,213	1,131	לעמיתים פעילים
558	557	לעמיתים מוקפאי זכויות
<u>3,201</u>	<u>3,044</u>	
		התחייבויות עתידיות:
122	94	זכויות שייצברו לעמיתים פעילים
(93)	(81)	בניכוי דמי גמולים עתידיים
<u>29</u>	<u>13</u>	
<u>3,230</u>	<u>3,057</u>	

ג. הערות והמלצות האקטוארי

החשובים בדוח האקטוארי התבססו על נתונים מקבצים שנשלפו ליום 31 באוקטובר, 2023. החבות האקטוארית הותאמה ליום 31 בדצמבר 2022 על בסיס ההנחות במודל. אומדן סיוע ממשלתי ישיר – בהתאם להחלטת הממשלה הקרנות צפויות לקבל את חלקן היחסי בתמיכת המדינה לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. החלוקה הסופית תיקבע ע"י הממונה. בשלב זה הסיוע הישיר המופיע בדוח האקטוארי נקבע בחלוקה רעיונית לצורך המאזן הנוכחי בלבד. הדוחות האקטואריים מצורפים לדוחות הכספיים וכוללים מידע מפורט בעניין הערכה האקטוארית. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ד. סיוע ממשלתי

1. סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות

ביטויי בדוחות לשנים 2022 ו-2023 של גובה הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות (להלן - ערך הסובסידיה) נעשה על-פי הוראות הממונה על שוק ההון בחוזר פנסיה 3-4-2006 ו-3-2010, בהתאם להפרש שבין תשואות כל האג"ח המיועדות ("מירון" ו"ערד") לבין ווקטור הריביות וכמפורט להלן:

- התאמת שערור אג"ח מיועדות לאומדן שווי הוגן: השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי בכל האג"ח המיועדות מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה האפקטיבית הצפויה בגין האג"ח המיועדות שהונפקו לבין ווקטור ריביות. סבסוד זה בסך 63 מיליון ש"ח הוצג כחלק מנכסי הקרנות שהוא מהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר (שנה קודמת 83 מיליון ש"ח).

• סבסוד ממשלתי בגין נכסי הקרן שבגינם הקרן תהייה זכאית להבטחת תשואה וצפויה להשקיע בהן בעתיד:

ביום 4 בנובמבר 2021 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021 (להלן - "חוק ההתייעלות הכלכלית").

פרק ג' לחוק ההתייעלות הכלכלית, שעניינו הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה, קובע כי מנגנון איגרות החוב המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות ולקרנות הפנסיה הוותיקות יוחלף במנגנון חדש של הבטחה להשלמת תשואה (להלן - "מנגנון השלמת תשואה").

במסגרת הפרק האמור נקבע כי 30% מנכסי קרנות הפנסיה, אשר עד לחקיקת חוק ההתייעלות הכלכלית הושקעו באיגרות חוב מיועדות, ייהנו מזכאות להבטחת תשואה שנתית של 5.15% (צמודה למדד). הנפקת אג"ח מיועדות מסוג ערד, הופסקה החל מיום 1.10.2022. סבסוד זה בסך כ- 197 מיליון ש"ח אינו מהווה חלק מהסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, אלא מהווה סיוע ממשלתי נוסף, (שנה קודמת- כ- 200 מיליון ש"ח)

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ד. סיוע ממשלתי (המשך)

2. אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי

- אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי מסתכם לסך של כ-1,741 מיליון ש"ח (בשנה הקודמת כ-1,808 מיליון ש"ח).
מאחר והסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות טרם הוקצה סופית, (וזאת לנוכח האמור במכתבו של הממונה על שוק ההון מיום 17 באוגוסט 2005), הקרן בהתאם להוראות המעבר בחוזר פנסיה 3-4-2006, רושמת כסיוע ממשלתי ישיר, בהתאם להערכת אקטואר הקרן, סכום שיהיה בו (בערכו היום לפי ווקטור ריביות), די לכיסוי גרעונה ולעמידה בהתחייבויותיה הפנסיוניות.
מאחר והסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות טרם הוקצה סופית, (וזאת לנוכח האמור במכתבו של הממונה על שוק ההון מיום 17 באוגוסט 2005), הקרן בהתאם להוראות המעבר בחוזר פנסיה 3-4-2006, רושמת כסיוע ממשלתי ישיר, בהתאם להערכת אקטואר הקרן, סכום שיהיה בו (בערכו היום לפי ווקטור ריביות), די לכיסוי גרעונה ולעמידה בהתחייבויותיה הפנסיוניות.
מדובר באומדן המבוסס על הנחה לפיה יהיה די בסכומי הסיוע הממשלתי הישיר כדי לכסות את גירעונותיהן של כל קרנות הפנסיה שבהסדר.
גובה הסיוע גם כפוף לשנויים בגובה התחייבויות הפנסיוניות, שעשויים לחול בעיקר בשל: פסיקת בתי המשפט בעניינים עקרוניים, שינוי בהנחות אקטואריות ושינויים בגובה ריבית ההיוון (לוקטור ריביות) ובהתאם לשנות את חלוקת הסיוע בין הקרנות. אי לכך, ככל הנראה, הסיוע הממשלתי הישיר בפועל יהיה שונה מהאומדן האמור.
- אם יתברר בעתיד, לאחר קביעת החלק היחסי של כל קרן בסיוע וקביעת לוח הסילוקין ולאחר שנלקחה בחשבון כרית הביטחון, כי הסיוע הממשלתי לפי החוק לא יספיק לכיסוי הגרעון הכולל, תאזן הקרן באמצעות התאמת זכויות העמיתים על פי מנגנון האיזון האקטוארי.
במצב זה תהא רשאית הקרן, כפוף לקבלת אישורים מתאימים, להקטין את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתיקבע.

ה. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

ביום 29 לינואר 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 1טו78, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה.

בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח.

סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין:

1. גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
2. גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ה. כרית ביטחון לקרנות (המשך)

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן ליום 31 בדצמבר 2023 של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון, בהנחה שהסכומים מתוך כרית הביטחון ישולמו כנגד התשלומים השוטפים של הקרנות, מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 46,068 מיליון ש"ח, מתוך סכום זה נרשם סך של כ- 36 מיליון ש"ח לצורך האיזון האקטוארי של הקרן. בהתאם לקבוע בסעיף 178טו(ג) לחוק, מחשבים את סכום הכרית באופן הבא:

(1) צבירת העבר- סעיפים קטנים (1) עד (4) קובעים את אופן החישוב של הסכום שהצטבר משנת 2009 ועד מועד המאזן של הגירעון שנוצר בשל ההפרש בין ריבית חסרת סיכון לבין ריבית שנתית צמודה למדד של 4% ובגין אותה התקופה. צבירת העבר מכרית הביטחון, נכון ליום המאזן, עומדת על סך של 275 מיליון ש"ח.

(2) צבירת העתיד- סעיף קטן (5) קובע את אופן החישוב של הסכום שייצבר בגין העתיד, מהשנה שלאחר שנת המאזן ועד מימוש מלוא התחייבויות הקרנות לעמיתיהן.

(3) סעיף קטן (6) קובע את אופן החישוב של קיזוז הסכומים שיתקבלו במסגרת מימוש כרית הביטחון. נכון למועד המאזן, טרם התקבל סכום כלשהו במסגרת מימוש כרית הביטחון. הסכומים אמורים להתקבל לאחר אזילת נכסי הקרנות וכנגד התשלומים לעמיתים.

סכום הכרית שנרשם בדוחות הכספיים הוא הנמוך מבין שלושת אלה:
גובה הגירעון 36 מיליון ש"ח, תקרת כרית הביטחון (הסכום המיוחס לקרן מתוך תקרה בסך 46,068 מיליון ש"ח של כל שמונה הקרנות שבהסדר), והסכומים בגין צבירת העבר 275 מיליון ש"ח בצירוף צבירת העתיד, כהגדרתם לעיל.

י. יתרת גרעון הקרן

1. הקרן צפויה לקבל סיוע ממשלתי לפי הוראות החוק, אלמלא הסיוע כאמור היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 2,058 מיליון ש"ח (בשנה הקודמת -2,339 מיליון ש"ח). גובה השפעת השינוי בריבית ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון לפני סיוע ממשלתי עתידי הסתכמה לסך של 252 מיליון ש"ח (שנה קודמת 486 מיליון ש"ח)

2. הגרעון עשוי להשתנות בעיקר בשל שינויים שיחולו בהנחות אקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת מאזנים אקטואריים (לרבות שינויים בריבית ההיוון, תשואת הקרן, טיוב נתונים, והכרעות בתי המשפט בתיקים עקרוניים).

3. הסיוע הישיר הוקצה כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו יהיה זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. כאשר בשנה זו שיעור הגרעון לאחר סיוע הוא 1.1% במקרה שבו ייווצר בעתיד גירעון או עודף אקטוארי בקרנות, בשיעורים הקבועים בסעיף 64 לתקנון האחד, יופעלו מנגנוני האיזון האקטוארי הקבועים בסעיף האמור.

4. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות של קרן פנסיה מבוססת על תחזית של תזרימי כספים עתידיים הצפויים על פי מערכת הנחות אקטואריות. תזרימים אלו בפועל עלולים להיות שונים מהצפוי, עקב שוני אפשרי בין המציאות בפועל בעתיד לבין התחזיות.

5. מערכת ההנחות שעליהן מבוסס המאזן האקטוארי כפופה לשינויים שעשויים לחול בה בעתיד, בהצטבר מידע מעודכן ביחס לגורמים שיש להם השפעה על המשך תקפותן של ההנחות, כגון: שינויים בהתפתחות תוחלת החיים, שינויים רגולטוריים, שינויים כלכליים, ועוד. השינויים האפשריים המפורטים לעיל, ישפיעו בהתרחשם, על גובה העודף או הגרעון האקטוארי של הקרן.

ביאור 11 - הכנסות (הפסדים) מהשקעות

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		ההרכב:
2022	2023	
אלפי ש"ח		
(46,548)	5,896	<u>מניירות ערך שאינם סחירים</u>
(50)	(65)	מאגרות חוב ממשלתיות מיועדות
-	64	מאגרות חוב אחרות
(46,598)	5,895	ממניות וניירות ערך אחרים
(26,507)	(3,531)	<u>מניירות ערך סחירים</u>
(1,330)	1,492	מאגרות חוב ממשלתיות
(28,013)	59,485	מאגרות חוב אחרות
(55,850)	57,446	ממניות וניירות ערך אחרים
(102,448)	63,341	

ביאור 12 - הכנסות (הפסדים) אחרות, נטו

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		ההרכב:
2022	2023	
אלפי ש"ח		
15	12	תפעול הסכמי שלמות
13	13	אחרות
2	6	ריבית פיגורים
30	31	

ביאור 13 - הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		א. ההרכב:
2022	2023	
אלפי ש"ח		
4,898	4,544	שכר ונלוות
2,619	2,812	החזקת משרד ותפעוליות שונות
2,922	2,467	מחשוב, נטו ³
10,439	9,823	

ביאור 13 - הוצאות הנהלה וכלליות (המשך)

ב. 1. משנת 2005 מסופקים שירותי המחשוב על ידי עמיתים טק בע"מ (חברה שורה).
הוצאות מחשוב כוללות העמסת עלויות שירותי המיכון המסופקים כאמור.

2. ביום 20 בספטמבר 2007 נחתם באישור וועדת המנהלה הסכם בין כל 8 הקרנות שבהסדר, שמטרתו לעגן משפטית את התפעול המשותף של הקרנות במציאות של איחוד תפעולי. ההסכם נועד להסדיר את הנושאים הבאים:

- עבודתם של כלל עובדי הקרנות, שכל אחד מהם מועסק ע"י קרן ספציפית, עבור כלל הקרנות.
- העמסת עלויות התפעול המשותף וכללי ההתחשבות בין הקרנות.
- תחמת האחריות המשפטית בין הקרנות בנושא התפעול.

3. משנת 2007 הועמסו כלל הוצאות הניהול על הקרנות השונות בהתאם למודל ההעמסה המפורט בהסכם - ראה ביאור 10 א'.

ביאור 14 - השתתפות בהוצאות

ההרכב:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	
1,555	1,547
<u>1,555</u>	<u>1,547</u>

דמי ניהול מקופת גמל למטרה אחרת

קופות הגמל של חקלאים משלמות לחברה על בסיס חודשי דמי ניהול עבור שירותים שונים, כמפורט להלן:

מקופת גמל למטרה אחרת - 2% מההון הצבור.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות

א. לתאריך המאזן ולתאריך פרסום הדוחות הכספיים קיימות מספר תביעות נגד הקרן, ובכללן תביעות עמיתים וגמלאים בגין זכויותיהם בקרן הפנסיה ותביעות אחרות. להערכת ההנהלה, על סמך הצהרת יועציה המשפטיים, אין לראות בתביעות שאינן מפורטות בביאור זה, כתביעות שיכולות להשפיע מהותית על מצב הקרן או שלא ניתן להעריך את סיכויי הצלחתן, ועל כן לא נרשמה בגין הפרשה בדוחות הכספיים.

ב. גביית חובות מעסיקים – חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 מטיל אחריות על קרן הפנסיה להבטיח זכויות פנסיה לעובדים אם המעביד פיגר בתשלומיו, אלא אם כן נקטה הקרן בכל ההליכים הקבועים בחוק. הקרן פועלת לגביית החובות מול המעסיקים. קיימות תביעות נוספות שהקרן הינה צד להן, אשר נובעות מאי העברת דמי גמולים על ידי מעסיקים. לדעת ההנהלה, בהסתמך על חוות דעתם של יועציה המשפטיים, תביעות אלה אינן ניתנות להערכה או כימות, במלואן.

ג. תביעת יהושע לדרור נ' עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות – בקשה להכיר בתביעה כייצוגית (הוגשה כנגד מבטחים קיימת השפעה על כלל הקרנות)

ביום 21 במאי 2017 התקבלה בקרנות הפנסיה בקשה לאישור תובענה ייצוגית כנגד הקרנות שנועדה לחול על עמיתי הקרנות (עובדי רשויות מקומיות וגמלאים שפרשו מעבודתם ברשויות המקומיות) אשר צברו זכויות בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וחל על זכויותיהם הפנסיוניות הסכם הרציפות בין הקרנות הוותיקות לבין הרשויות המקומיות משנת 1975. הסעד המבוקש בבקשה הינו כי יש ליישם על עמיתים אלה את הלכת קוריצי.

בהלכת קוריצי נקבע כי עובדי המדינה עליהם חל הסכם הרציפות בין הקרנות לבין המדינה זכאים כי חישוב שכרם הקובע לפנסיה בקרנות הפנסיה יהיה על פי שיטת התקנון האחד, כאשר הקרנות יתחשבו בכל תקופת ביטוחם לרבות תקופת עבודתם במדינה כאילו תקופה זו בוטחה בקרנות. לדעת הקרנות הלכת קוריצי כפי שנפסקה בבית המשפט העליון הינה ייחודית לעובדי המדינה, אשר נקבע לגביהם כי הוראות הסכם הרציפות נובעות מחוק שירות המדינה (גמלאות) ומכאן מעמדו המיוחד של ההסכם.

לדעת הקרנות לאור פסיקת בית המשפט העליון, נכון יהיה לאבחן בין זכויות עובדי המדינה לבין זכויות עובדי הרשויות המקומיות, באשר מקורו של הסכם הרציפות שבענייננו איננו נובע ממקור חוקי כלשהו אלא ממקור הסכמי הנוגע ליחסי העבודה ברשויות המקומיות. לפיכך אין להוראות הסכם הרציפות עם הרשויות המקומיות את אותה חסינות שניתנה להסכם הרציפות עם המדינה והוראותיו נסוגות מפני הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, אשר קובע מפורשות כי הוראות התקנון האחד ופרק 1ז לחוק הפיקוח, גוברים על כל הסכם או הסדר לרבות הסכם קיבוצי.

עמדה ברוח זו הוגשה מטעם הקרנות לבית הדין בחודש אוקטובר 2017.

חיזוק לעמדה זו ניתן לשאוב מפסק הדין של בית הדין הארצי בעניין ארגוני הסגל.

קדם משפט נקבע בתיק ליום 5 בנובמבר 2018 בבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב.

במסגרת קדם המשפט, הובהרו טענות הקרן בדבר חוסר ההתאמה של ההליך לביטוח ייצוגי (התביעה של התובע הבודד מגיע לכמה מאות אלפי ש"ח ובתיקי קוריצי המקבילים לא הוגשו בקשות לתובענות ייצוגיות), כמו גם דבר קיומו של פסק דין של בית הדין הארצי בעניין הסגל האקדמי, לפיו הלכת קוריצי מוגבלת אך ורק לעובדים שפרשו לגמלאות משירות המדינה ולא ממעסיקים ציבוריים נוספים.

דין הוכחות התיקים בחודש דצמבר 2019.

סיכומי המבקש הוגשו ביום 26 בפברואר 2020 סיכומי הקרן הוגשו ביום 20 ביולי 2020, וסיכומי התשובה הוגשו ביום 31 באוגוסט 2020.

ביום 20 באוקטובר 2020 ניתן פסק דין בתביעה פרטנית אחרת – שלום חראזי נ' מבטחים – במסגרתו בית הדין קבע כי גם לפי הלכת קוריצי, יש לעשות מאמץ לשלב בין הסכם הרציפות לבין התקנון האחד וכי בהתאם להלכה של בית הדין הארצי בהמשך לפס"ד קוריצי (פסק הדין הארצי בעניין הסגל האקדמי הבכיר), אין מקום להרחיב את פסיקת קוריצי לאוכלוסיות נוספות מעבר לעובדי מדינה וכי להרחבה שכזו יש משמעות תקציבית שפוגעת בשוויון בין העמיתים.

ביום 18 בנובמבר 2020 הוגש ערעור לבית הדין הארצי כנגד פסק הדין בעניין שלום חראזי נ' מבטחים וביום 15 בדצמבר 2020 ביקשה ההסתדרות הכללית להצטרף כצד להליך, בהמשך למחיקת עתירה דומה שהגישה לבית המשפט העליון בעניין פסק הדין של ארגון הסגל האקדמי הבכיר.

ביום 12 באפריל 2021 ניתנה החלטתו של בית הדין האזורי לעבודה אשר דחתה את הבקשה לאשר את התביעה כייצוגית על יסוד הנימוק כי אין דינם של עובדי הרשויות המקומיות כדינם של עובדי המדינה בהם דן בג"צ בפרשת קוריצי.

המבקש חויב בהוצאות בסך של 10,000 ש"ח. ביום 10 במאי 2021 הוגש ערעור לבית הדין הארצי לעבודה בעניין לדרור.

הוגש ערעור לבה"ד הארצי ונקבע דיון ליום 24 בינואר 2022.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעת יהושע לדור נ' עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות – (המשך)

מבטחים הגישה סיכומים בערעור וכן ביקשה לעכב את שמיעת הערעור עד להכרעה בערעור אחר העוסק באותה סוגיה בפני בית הדין הארצי – ערעור שהגיש שלום חרזי. בינתיים נדחה המועד לשמיעת הערעור לפי בקשת מבטחים

במקביל, הורה בית הדין הארצי על קבלת עמדת רשות שוק ההון ומרכז השלטון המקומי כגורמים מסייעים בערעור, נוכח השלכות הרחוב האפשריות בתיק. ביום 13 ביולי 2021 התקיים דיון בערעור וכעת ממתינים לפסק דין של בית הדין הארצי.

ביום 14 ביולי 2022 דחה בית הדין הארצי את הערעור בעניין לדור משני נימוקים: העדר עילה נוכח פסק דין חרזי; החריג לפי סעיף 10(3) לתוספת השניה לחוק תובענות ייצוגיות, שעה שהזכויות הן לפי הסכם קיבוצי וארגון העובדים החתום עליו מגלה מעורבות בעניין. ביום 18 באוגוסט 2022 הוגשה עתירה לבג"ץ על פסק דינו של בית הדין הארצי. תגובה מקדמית לעתירה הוגשה לבג"ץ. צפוי כי היא תישמע יחד עם עתירת ההסתדרות הכללית בפרשת חרזי בדיון שנקבע ביום 12 ביוני 2023.

דיון בעתירות שהתקיים ביום 12 ביוני 2023 הציע בית המשפט העליון להסתדרות ולמר לדור לחזור בהם מעתירותיהם. ובמעמד הדיון הודיעה ההסתדרות כי היא עומדת על כך שיינתן פסק דין בעתירות. בחלוף ימים אחדים פנתה ההסתדרות אל הקרנות והודיעה כי כוונתה למסור הודעה על חזרתה מעתירתה וביקשה את הסכמת הקרנות לוותר על הוצאות וכך נעשה.

ביום 18 ביוני 2023 ניתן פס"ד הדוחה את העתירות. בית המשפט העליון ציטט את קביעתו של בית הדין הארצי, שבהעדר המאפיינים הייחודיים של הסכם הרציפות של עובדי המדינה, המצדיקים התייחסות מיוחדת ושונה, החלת הלכת קוריצי על עובדי הרשויות המקומיות טומנת בחובה פגיעה בשוויון אל מול יתר מבטחי הקרנות. עוד הוסיף בית המשפט העליון כי כידוע, אמת מידת להתערבות בהחלטותיהם של בתי הדין לעבודה, כאשר עסקינן בנושאים שבתחומי מומחיותם המיוחדת, תהא מצומצמת וזהירה שבעתיים ומאחר שהכרעותיו של בית הדין הארצי שנתקפו בעתירות ניצבות בליבת תחום מומחיותו, התבססו על ניתוח הלכת קוריצי, היקפה וגדריה, לא מצא מקום להתערב בהן.

לאור הבקשות שהוגשו למחיקת העתירות, העתירה של ההסתדרות נדחתה ללא הוצאות ואילו העתירה של מר לדור נדחתה תוך חיובו בתשלום 5,000 ש"ח הוצאות למבטחים

ד. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (הוגשה כנגד מבטחים קיימת השפעה על כלל הקרנות)

ביום 11 ביולי 2017 הומצאה לקרנות הוותיקות בקשה לאישור תובענה ייצוגית כנגד "עמיתים-קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר" וכנגד קרן מבטחים.

טענת המבקשים הינה, כי הקרנות הוותיקות שבהסדר נושאות באחריות למעשיו של מר יצחק כהן בגין תקופת העסקתו בקרנות הוותיקות.

מר יצחק (צחי) כהן הינו עובד לשעבר של הקרנות הוותיקות, ששימש כמנהל תחום המניות בחטיבת ההשקעות למשך כ-7 שנים, עד לפיטוריו על ידי הקרנות עם היוודע דבר החקירה נגדו בשנת 2012. מר כהן הורשע בשנת 2015, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות חמורות מתחום ניירות הערך ונידון ל-3 שנות מאסר בפועל, וכן חויב בתשלום פיצוי לקרנות הוותיקות בסך של 1.5 מיליון ש"ח. בבקשתם טוענים המבקשים, בין היתר, כי הקרנות התרשלו, הפרו את הוראות התקנון האחיד וכן הפרו חובות חקוקות בקשר עם ניהול כספי העמיתים, ולכן הן חבות באחריות מוחלטת, ישירה ושילוחית לנזקים שנגרמו לעמיתי הקרנות בגין מעשי התרמית בניירות ערך שביצע מר כהן. בגין הפרות הנטענות, מבקשים העותרים להטיל על הקרנות הוותיקות שבהסדר תשלום פיצוי בסך של כ-85 מיליון ש"ח, שישולם לעמיתי הקרנות בגין הנזקים שגרם מר כהן, כאמור.

ביום 4 בינואר 2018 הוגשה מטעם הקרנות בקשה לסילוק על הסף של בקשת אישור התובענה הייצוגית מחמת העדר סמכות עניינית ולחילופין התבקש בית המשפט להורות על העברת הבקשה לביה"ד האזורי לעבודה.

המבקשים הגישו בקשות מקדמיות בתיק וביום 10 בינואר 2018 נתן בית המשפט המחוזי החלטה, כי הדיון בבקשות המקדמיות יעוכב עד להכרעה בבקשה לסילוק על הסף.

ביום 13 בפברואר 2018 הוגשה תגובת המבקשים לבקשת הקרנות לסילוק התובענה על הסף וביום 29 במרס 2018 הוגשה תגובת הקרנות. ביום 7 במאי 2018 ניתנה החלטה המורה על העברת התובענה לבית הדין לעבודה, בהתאם לעמדת הקרנות.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ד. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב (המשך)

הצדדים הגיעו להסדר דיוני, שזכה לברכת הדרך של בית הדין, לפיו הקרן תשיב לבקשת האישור המתוקנת עד ליום 10 בינואר 2020, המבקש יהיה רשאי להגיב לתשובת הקרן עד ליום 10 במרס 2020 וייקבעו מועדי הוכחות חדשים החל מחודש מאי 2020 ואילך.

התביעה והבקשה המתוקנות הוגשו בבית הדין לעבודה בסוף חודש יוני 2019. בחודש דצמבר 2019 הגישו הקרנות בקשה להורות על פיצול הדיון בבקשת האישור של התביעה הייצוגית, כך שבשלב הראשון תתבררנה שאלות ממוקדות הנובעות ממאפייניהם המיוחדים של הקרנות; ובשלב השני, ככל שיהיה צורך בכך, יוגשו תשובות הקרנות לבקשת האישור ותגובת המבקשים לתשובות הקרנות.

במסגרת תגובת המבקשים לבקשה לפיצול הדיון, הם התנגדו למבוקש וביקשו לקבוע מועדים להוכחות בתיק. טרם ניתנה החלטה בבקשה לפיצול הדיון.

ביום 23 באפריל 2020 לאחר שהוגשה תגובת המבקשים לבקשה לפיצול הדיון ותשובת הקרנות לתגובתם, ניתנה החלטת בית הדין האזורי הדוחה את בקשת הפיצול ומורה לקרנות להגיש את תגובתן לבקשה הייצוגית וקובעת את סדרי הדיון בתיק, תוך קביעה כי בשלב ראשון לא ייערך דיון בכימות הנזק והיקפו.

תגובת מבטחים לבקשה לאישור התביעה כייצוגית הוגשה ביום 8 ביולי 2020. המבקשים הגישו תשובה לתגובת מבטחים. בנוסף ביקשה מבטחים לפצל את הדיון בבקשה הייצוגית ולדון תחילה בטענות הסף של מבטחים. בית הדין נעתר לבקשת מבטחים לפצל את הדיון ולדון תחילה בטענות הסף.

הדיון נקבע ליום 1 ביולי 2021. בקשת רשות ערעור שהוגשה על-ידי המבקשים כנגד החלטת הפיצול האמורה, לפיה יידונו תחילה טענות הסף של מבטחים, נדונה בבית הדין הארצי ביום 22 במרס 2021 ולאחר השמעת טיעוני הצדדים, הודיע בית הדין כי החלטה תשלח לצדדים בהמשך.

בקשת רשות ערעור שהוגשה על-ידי המבקשים כנגד החלטת הפיצול, לפיה יידונו תחילה טענות הסף של מבטחים נדונה בבית הדין הארצי ביום 22 במרס 2021 ובהחלטה מיום 5 באפריל 2021 נקבע כי יש הצדקה לדון בנפרד ובשלב ראשון בטענת מבנה הקרן וחוסר התועלת בתביעה הייצוגית, נוכח העובדה שאין למבטחים נכסים משל עצמה ולמעשה העמיתים יצטרכו לממן לעצמם פיצוי על הנזק הנטען.

מועד לדיון בסוגיית מבנה הקרן נדחה מעת לעת לבקשת התובעים בשל סיבות אישיות של באי כוח המבקשים וקבוע ליום 27 באפריל 2022.

מועד לדיון בסוגיות מבנה הקרן נדחה מעת לעת לבקשת התובעים בשל סיבות אישיות של באי כוח המבקשים ונקבע ליום 4 ביולי 2022, ובהמשך נדחה פעם נוספת ליום 17 בנובמבר 2022. כעת מנסים המבקשים למקד את תביעתם בטענה כי ניתן להיפרע מפוליסת הביטוח של הקרנות אשר אמורה לכסות נזקים שהם תוצאה של מעשים כמו אלה שבהם הורשע מר יצחק כהן. עמדת הקרנות היא שגם הפיצוי שתשלם המבטחת לפי הפוליסה בעקבות פניית הקרנות הם כספי העמיתים.

לצורך זה הגישו בחודש יוני 2022 בקשה לגילוי פוליסות הביטוח של הקרנות ופרטים נוספים הקשורים בפוליסות אלו. עמדת הקרן היא כי אין מקום לגילוי הפוליסות שכן הכספים שיתקבלו הינם נכסי עמיתים ולא מקור חיצוני ממנו ניתן לשלם פיצויים. תגובת הקרן הוגשה ביום 13 ביולי 2022 לבית הדין.

ניתנה לתובעים זכות להשיב לתגובת הקרן ותשובת המבקשים לתגובה כללה עובדות חדשות ועל כן הגישו הקרנות ביום 17 באוקטובר 2022 בקשה למחוק חלקים מהתגובה ולחילופין להתיר להם להגיב.

ביום 8 בנובמבר 2022 ניתנה החלטתו של בית הדין האזורי לעבודה לפיה הבקשה לגילוי הפוליסה ולמתן מענה על שאלון נדחתה והמבקשים חויבו בהוצאות הקרן. נקבע, כי התביעה אינה כוללת סעד להורות לקרנות להגיש תביעה כנגד המבטח, ולכן השאלות מי הוא המבטח ומה תוכן הפוליסה אינן רלבנטיות לתביעה. אף שלעמיתים לכאורה יש זכות לעיין בפוליסה, הרי שהבקשה מעלה ניחוח של מסע דיג ושל ניסיון לשנות את התביעה, תוך כדי תנועה, חמש שנים לאחר הגשתה. בית הדין חייבם בהוצאות בסך 3,000 ש"ח.

הדיון שהיה קבוע ליום 15 בפברואר 2023 בוטל לבקשת הצדדים בשל מו"מ שמתנהל ביניהם להסדר פשרה בתביעה ייצוגית.

במהלך חודש יולי 2023 הגיעו הצדדים להסכמה לפיה המבקשים יסתלקו בהסתלקות מתוגמלת מבקשת האישור. בקשת הסתלקות הוגשה ביום 15 באוגוסט 2023. בהחלטת בית הדין האזורי לעבודה מיום 20 באוגוסט 2023 נקבע כי מכיוון שמדובר בבקשת הסתלקות מתוגמלת, ומשלא בוארה התועלת לחברי הקבוצה, הבקשה תועבר להתייחסות הממונה על שוק ההון עד ליום 30 באוקטובר 2023. לבקשת הממונה, ניתנו מספר ארכות לצורך העברת התייחסותו.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ד. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב (המשך)

ביום 19 במרס 2024 נתן בית הדין האזורי שתי החלטות. האחת – אם לא תוגש עמדת הממונה עד ליום 2 באפריל 2024 בקשת האישור תמחק; השנייה – ראו נא בקשה שהגישה המדינה למתן ארכה להגשת עמדת היועץ המשפטי לממשלה והחלטה שניתנה ביום 19 במרס 2024 לפיה ככל שלא תוגש עמדת היועם"ש עד 2 באפריל 2024 תימחק התובענה – בקשת האישור. בעקבות ההחלטה הגישו המבקשים ביום 19 במרס 2024 בקשה למתן החלטה בבקשת ההסתלקות המתוגמלת אשר הוגשה ביום 16 באוגוסט 2023, וחוזרים על עיקר הנימוקים לאישור הסתלקות מתוגמלת – התועלת שאולי הניבה בקשת האישור. בית הדין החליט ב-19 במרס 2024 בהתייחס לבקשה למתן החלטה בבקשת ההסתלקות המתוגמלת, כי בשים לב למאמצים שהקרנות נאלצו להשקיע בהליך וכאשר הטענה בדבר התרומה האפשרית בתובענה הייצוגית להליך שמתנהל מול כהן עמומה, יהיה קושי לאשר הסתלקות מתוגמלת "ככל שהיועם"ש לא יבהיר פשר תועלת לעמיתים".

ה. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים (הוגשה כנגד מבטחים קיימת השפעה על כלל הקרנות)

בחודש ספטמבר 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד מבטחים, בנוגע להתנהלות הקרן ביחס לאיתור עמיתים יורשים ומוטבים. התובעים הינם עמותת "צדק פיננסי" – עמותה אשר מטרתה (על פי הגדרתה) לפעול לשיפור המערכת הפיננסית בישראל וד"ר הראל פרימק – יו"ר משותף בעמותת "צדק פיננסי" ובנוסף גם יורש של המנוחה יוכבד אברהמי ז"ל, שהייתה עמיתה במבטחים. התובעים טוענים כי בסיס הנתונים של מבטחים חלקי או שגוי, בין היתר, עקב טיוב נתונים שנעשה בעבר ולא צלח. כפועל יוצא מכך, עמיתים רבים מוגדרים כ-"חסרי פרטים" בדוחות האקטואריים של הקרנות. לטענת התובעים, בהיעדר בסיס נתונים מלא ומעודכן במערכות הקרן, מבטחים הפרה את חובתה הקבועה בחוק הפיקוח ותקנות מס הכנסה לפעול בנאמנות ובשקידה לטובת כל אחד מהעמיתים ויורשיהם, וכן, הפרה את הוראות חוזרי משרד האוצר בדבר "טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים" וכן, "נוהל איתור מוטבים ושאיירים". התובעים ממשיכים וטוענים כי מהתנהלות מבטחים עולה כי היא לא פונה לבתי הדין הרבניים לצורך קבלת מידע אודות יורשי המבוטחים שנפטרו, וזאת להבדיל ממנגנון פניה לרשם הירושות שקיים במבטחים. לטענת התובעים, מבטחים הפרה את חובת תום הלב וכן חובת גילוי יזום, בכך שלא פנתה ליורשיהם של מבוטחים רבים על מנת ליידעם בדבר הזכויות המגיעות להם. עוד נטען כי מבטחים הפרה את חובתיה על פי חוק הנאמנות, חוק השליחות, תקנות האיתור וחוזר האיתור. נטען כי מבטחים נמנעה מלהפיק ולשלוח ליורשים דיווחים שוטפים אודות זכויות המנוחים והסתפקה בשליחת מכתב בודד (בעניינה של המנוחה יוכבד אברהמי ז"ל), ומאחר שלא ידעה בזמן אמת על פטירת חלק ממבוטחיה, לא טרחה ליידע את מבוטחיה "מנותקי הקשר" בדבר זכויותיהם. כן נטען כי מבטחים לא פעלה באמצעים סבירים העומדים לרשותה לצורך איתור יורשי המבוטחים וכן לא מדווחת לאפוסטרופוס הכללי על הזכויות במבטחים שהינן בבחינת "ניכס עזוב", שעה שזהות בעליהם לא ידועה לה, וזאת על מנת שייצע לה באיתור היורשים.

התובעים טוענים לשני ראשי נזק עיקריים שנגרמו לחברי הקבוצה: נזק ממוני – אי קבלת הכספים שהיו מגיעים לידיהם אלמלא מחדלי מבטחים וכן, נזק לא ממוני – אי יידוע חברי הקבוצה לגבי הזכות לקבלת כספים וכפועל יוצא מכך, נטילת החירות ופגיעה באוטונומיה של הרצון לעשות בכספים כרצונם, וכן, נזק של חוסר נוחות שמקורו באי הידיעה לגבי זכויותיהם.

הסעדים המבוקשים הינם:

- מתן פיצוי בסכום הצבור לכל זכאי (לתובע הייצוגי סך של 365 ש"ח);
 - מתן פיצוי בגין נזק לא ממוני בסך של 100 ש"ח לכל זכאי;
 - מתן פיצוי גלובלי לקבוצה בסכום שיקבע או פיצוי לכלל הציבור.
- כתב תגובתה של הקרן לבקשה הייצוגית הוגש ביום 19 בפברואר 2019.

ה. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים (המשך)

דיון מקדמי בבקשה התקיים ביום 30 במאי 2019 במהלכו נקבע, כי תערך פנייה לממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, על מנת שיחליט אם ברצונו להגיש עמדה בתיק. ביום 17 ביולי 2019 הודיע הממונה על כוונתו להגיש עמדה בתיק. בחודש ספטמבר 2019 הגישה הקרן בקשה לסילוק על הסף של הבקשה הייצוגית. המבקשים הגישו תגובה לבקשה לסילוק על הסף והקרן השיבה לתגובתם. ביום 15 בינואר 2020 ניתן פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה, לפיו נדחתה על הסף הבקשה להכיר בתביעה כייצוגית והמבקשים חויבו בהוצאות משפט. ביום 16 בפברואר 2020 הוגש לבית הדין הארצי ערעור על פסק הדין האמור. לבקשתנו, ניתנה ארכה להגשת סיכומינו, הם הוגשו ביום 28 באוקטובר 2020 והדיון בערעור נקבע ליום 12 באפריל 2021.

לדעת היועצים המשפטיים של הקרנות, מאחר שהתנהלות מבטחים זהה במקרה דנן להתנהלות כלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הכרעה בתיק זה תשפיע בהכרח גם על יתר קרנות ההסדר. ביום 12 באפריל 2021, בהמלצת בית הדין הארצי, הוסכם על ביטול פסק הדין של האזורי והחזרת העניין לדיון בפניו.

בית הדין הארצי ציין, כי מטעמים דיוניים ומבלי להביע עמדה לגוף העניין, אין לקבל את טענת מבטחים לסילוק הבקשה על הסף, ויש לקיים דיון בבקשה. בהתאם, בוטל פסק הדין האזורי והוצאות הוחזרו למבקשים.

דיון בבקשה לאישור התובענה כייצוגית התקיים בחודש מאי 2022. סיכומי הטענות הצדדים הוגשו וקעת ממתנים להחלטה בבקשת האישור.

ביום 1 במאי 2023 נתן בית הדין האזורי פסק דין אשר דחה את הבקשה להגיש תובענה ייצוגית כנגד מבטחים בעניין איתור יורשי עמיתים שנפטרו וחייב את המבקשים בהוצאות בסך של 10,000 ש"ח.

בית הדין קבע כי קיים קושי עם קיום עילת תביעה אישית של המבקשים (לרבות של מר הראל פרימק, יו"ר צדק פיננסי שהגיש את הבקשה כיורש של סבתו, שהיתה מבוטחת במבטחים במשך 3 חודשים בשנות ה-70) וכי לא הונחה תשתית ראיינית מספקת מטעם המבקשים לכך שמבטחים הפרה את תקנות האיתור והדין הקיים. המבקשים הגישו ערעור על פסק הדין בבית הדין הארצי. נקבעו סדרי שמיעת הערעור ונקבע כי הממונה על שוק ההון יגיש עמדה בתיק. בחודש אוקטובר 2023 הודיע הממונה כי העמדה שהגיש בבית הדין האזורי היא גם עמדתו בערעור, כאשר עמדה זו כללה, בין היתר, את האמירות הבאות – בניגוד לטענת המבקשים, מבטחים אינה מחוייבת לשלוח דוחות שנתיים ליורשים; כספים בקרן שזהות בעליהם אינה ידועה אינם "נכס עזוב", בו רשאי האפוסטרופוס הכללי להחזיק מכוח צו ניהול; בהתאם לעמדת הרשות, ככל שפעלה מבטחים בהתאם להוראות תקנות איתור עמיתים ומוטבים וחוזר איתור עמיתים ומוטבים, אין מקום לחייב את מבטחים לבצע פעולות נוספות לאיתור מוטבים בהתאם לבקשה, אשר ביצוען יטיל עלויות כבדות על הקרן ויביא הלכה למעשה לפגיעה בזכויות יתר העמיתים בקרן.

דיון בערעור התקיים ביום 4 בדצמבר 2023. בתום שמיעת טיעוני הצדדים הציע ביה"ד למערערים למשוך את ערעורם בתמורה לויתור על הוצאות בהליך, לרבות הוצאות שנפסקו נגדם באזורי. המערערים סירבו. לאחר הדיון בערעור הגישו המערערים הודעה לביה"ד הארצי לפיה הכתוב בפרוטוקול מפי ב"כ המערערים, בדבר אי עמידה על מתן סעד כספי בבקשת האישור, אינו משקף את עמדתם. ההודעה הועברה לתגובת הקרן. הקרן הודיעה כי הכתוב בפרוטוקול משקף נאמנה את המענה שנתן ב"כ המערערים לשאלת ביה"ד בתום הדיון, אולם ככל שהמערערים מבקשים לחזור בהם מהדברים, הקרן אינה מתנגדת לכך.

ביום 14 בינואר, 2024 הגישו המערערים בקשה להוספת אסמכתא - החלטת בית המשפט העליון לדחות בר"ע שהגיש בנק לאומי על החלטה לאשר תביעה נגדו כייצוגית בעניין אי ביצוע פעולות מספיקות לאיתור בעלי חשבונות רדומים ובמיוחד אי פנייה למרשם האוכלוסין לצורך איתורם. המערערים צירפו כתב סיכומים קצר. הקרן הגישה תגובה לבקשה - אינה מתנגדת לצירוף פס"ד כאסמכתא אך מתנגדת לצירוף כתב סיכומים נוסף. האמור בהחלטה בעניין בנק לאומי אינו דומה לעניינו. בהמשך, הגישו המערערים כתב סיכומים נוסף. הקרן הגישה בקשה למחוק את כתב הסיכומים הנוסף ולחייב בהוצאות. בקשתה הועברה לתגובת המערערים, ולאחריה החליט בית הדין כי ההחלטה בנושא זה תינתן במסגרת פסק הדין.

מדובר בבקשה לאישור תובענה ייצוגית, שהגישו שני גמלאים בסוף חודש פברואר 2020, ובה הם טוענים כנגד דרך החישוב של הריבית לעניין חישוב תקרת השכר בקרנות בשיטת "שלוש שנים" וסבורים כי החישוב המבוצע מחסיר חודש אחד וזאת, לשיטתם, בניגוד לתקנון. לכן, הוגשה הבקשה בשם הקבוצה הרלוונטית של העמיתים ונתבע סכום של כ- 75 מיליון ש"ח. הקרנות לומדות את הבקשה שהגיעה לעיון.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ה. וולף וחיים נ' מבטחים ואח' (המשך)

תגובת הקרנות לבקשה הייצוגית הוגשה ובעקבותיה הגישו המבקשים תשובה לתגובה. בנוסף הודיעו הקרנות שהן מתנגדות לבקשה להוסיף את קרן נתיב כמשיבה ונתבעת עקב חוסר עילה ועקב הצורך לתקן את הבקשה הייצוגית והתביעה.

בדיון שהתקיים ביום 14 בדצמבר 2020 נקבע, כי טענות הקרנות בעניין סילוק על הסף תידונה יחד עם הבקשה הייצוגית עצמה.

ביום 14 במרס 2021 התקיים דיון בבקשה וכן דיון הוכחות קצר ובסימום סוכם על מועדי הגשת הסיכומים בתיק. בית הדין ביקש לקבל את עמדת רשות שוק ההון בשאלות שעולות בהליך המשפטי עד ליום 1 בנובמבר, 2021, לאחר מכן תינתן לצדדים שהות של 30 ימים להתייחס לעמדה, ואז יועבר התיק למתן החלטה.

ביום 22 באוגוסט 2021 החליט בית הדין כי נכון לקבל את עמדת הממונה על שוק ההון והורה על הגשת עמדה. טרם הוגשה עמדה.

ביום 17 בפברואר 2022 נעתר בית הדין לבקשת הרשות לקבלת ארכה וקבע, כי על הרשות להגיש עמדה עד ליום 24 במרס 2022, כאשר הצדדים יכולים להתייחס לסוגייה של אוכלוסיות נוספות שיושפעו מההליך עד ליום 3 במרס, 2022.

ביום 31 במרס 2022 הוגשה עמדת הממונה. במהלך חודש מאי 2022 הגישו הקרנות תגובה לעמדת הממונה. המבקש לא הגיש תגובה וניתנה לו אפשרות להגישה עד 1 ביוני, 2022.

ביום 26 ביוני, 2022 ניתנה החלטתו של בית הדין האזורי לעבודה לאשר את התביעה כייצוגית. בית הדין קבע כי פרשנות התובע את הוראות התקנון אשר נתמכת על ידי הממונה על שוק ההון ומתיישבת גם עם הוראות חוק הפיקוח ותכליתו, מבססת לכאורה עילת תביעה שניתן לדון בה כתביעה ייצוגית. אגב כך דחה בית הדין את טענת התיישנות של הקרנות על בסיס ההלכה שנפסקה בפרשת פירסט נגד מבטחים, וקבע, כי טענת התיישנות תתפוס לגבי קצבאות ששולמו 7 שנים או יותר לפני מועד הגשת התביעה.

בית הדין קבע כי אף אם אין לתובעים עילת תביעה ישירה נגד 5 קרנות שיטת שלוש השנים (נוסף למבטחים) הרי שמאחר שהקרנות מנוהלת יחד ולהן תקנון אחד, אין מניעה לאשר את הבקשה גם לגבי יתר הקרנות בשיטת שלוש השנים.

עוד נקבע בהחלטה, כי הקבוצה בשמה תנוהל התביעה הייצוגית היא קבוצת הפורשים החל משנת 2012 – המועד בו החליטה מבטחים לפעול באמצעות מערכת מפנה.

בהחלטה חייב בית הדין את הקרנות לשלם לב"כ התובע שכ"ט בסך של 100,000 ש"ח ונקבעו הסדרים לגבי המשך הדיון בתביעה עצמה.

הקרנות הגישו בחודש יולי 2022 בקשת רשות ערעור ובקשה לעיכוב ביצוע עד להכרעה בה. המבקש ביקש למחוק חלקים מהבקשות האמורות והקרן הגיבה לבקשה זו ביום 31 ביולי 2022. בית הדין הארצי נענה לבקשה לעיכוב פסק דינו של בית הדין האזורי, ביקש להגיע על בקשת רשות הערעור וקבע דיון בה ביום 19 באוקטובר 2022.

ביום 10 באוגוסט 2022 ניתנה החלטה בבית הדין הארצי, לפיה בקשת רשות הערעור דורשת תגובה מצד המשיבים ונקבעו מועדים להגשת תגובה מטעם המשיבים לבר"ע ותשובת הקרנות לתגובה. בית הדין אף הציע כי בקשת רשות הערעור תישמע כערעור.

ביום 19 באוקטובר 2022 הגישו המשיבים תגובה לבקשת רשות הערעור ובה התנגדו להצעה, כי תישמע כערעור. הקרנות הגיבו לתשובת המשיבים ובין היתר הודיעו על הסכמתן לדון בבקשה כבערעור.

בית הדין הארצי קבע כי הבר"ע תישמע יחד עם הערעור שהגישו התובעים על הקביעה כי הקבוצה תכלול רק מבטחים שהקצבה שלהם חושבה במערכת התפעול החדשה של הקרנות (מפנה) ועד 7 שנים למפרע (התיישנות). נקבעו סדרי שמיעת הערעור, התובעים הגישו סיכום טענות בערעור. הקרנות סיכמו את טענותיהן עד 2 בנובמבר 2022.

בדיון שנערך ביום 7 בנובמבר 2022, הציע בית הדין לקרן, כי בנסיבות החריגות של התיק היא תמשיך את בקשת רשות הערעור, בכפוף לקבלת הטענה של הקרן בדבר חוסר היכולת של תובעים שהם עמיתי מבטחים להגיש תובענה ייצוגית כנגד יתר הקרנות בשיטת שלוש השנים. על הקרן להגיש את עמדתה להצעה עד ליום 21 בנובמבר 2022.

הקרנות הודיעו ביום 21 בנובמבר 2022 כי הן מקבלות את הצעת בית הדין הארצי.

ביום 5 בינואר, 2023 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי בערעורים. ערעורם של התובעים בסוגיית ההתיישנות, ותיחום הקבוצה נדחה. ערעורן של הקרנות בסוגיית עילת התביעה התקבל. נקבע, כי התביעה תנוהל נגד מבטחים בלבד, בהיעדר עילת תביעה אישית נגד קרנות אחרות.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ה. וולף וחיים נ' מבטחים ואח' (המשך)

ביום 1 בפברואר, 2023 הגישו התובעים עתירה לבג"ץ על פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה, בשלוש סוגיות בהן הכריע פסק הדין: התיישנות, תיחום הקבוצה המיוצגת והקביעה כי התביעה תנוהל נגד מבטחים בלבד.

הדין בבית הדין האזורי לעבודה בתביעה הייצוגית נדחה, עד להכרעה בעתירה. בג"ץ הורה לקרנות להגיש תגובה מקדמית לעתירה עד יום 30 במרס, 2023.

ביום 4 במאי, 2023 קיבל בית המשפט העליון את עמדת הקרנות ודחה את העתירה, תוך חיוב העותרים בהוצאות בסך של 7,500 ש"ח לאחר שקבע כי הטענות המועלות בעתירה הינן טענות ערעוריות במהותן, ולא נמצאה בקביעות בית הדין הארצי טעות משפטית מהותית אשר הצדק מחייב את תיקונה, או כי הן מעלות סוגיה עקרונית הראויה לדיון.

הדין בבית הדין האזורי נקבע לישיבת תזכורת ביום 7 ביוני, 2023, שלאחריו יינתנו הוראות לעניין המשך התדיינות.

הדין בבית הדין האזורי לעבודה בתביעה הייצוגית חודש בעקבות דחיית העתירה.

בשלב זה, נערכה חשיבה מחודשת בעניין בקרנות, נוכח עמדתו של הממונה על שוק ההון בסוגיה הפרשנית של הוראות התקנון ואישור התובענה כייצוגית. בהמשך התגבשה בקרנות באישור המנהל המיוחד עמדה לפיה הקרנות מקבלות את פרשנות התקנון כפי שנקבע לכאורה בהחלטה בבקשת האישור ובעמדת הממונה על שוק ההון והן מבקשות להחיל פרשנות זו, ללא צורך בדיון בתביעה לגופה.

בדיון המוקדם שהתקיים ביום 7 ביוני, 2023 בבית הדין האזורי הודיעה מבטחים על עמדתה ובקשתה וביום 26 ביולי, 2023 הגישה הודעה ובקשה בעניין מתן פסק דין בתביעה הייצוגית ובדבר אופן הפרסום בעניין התביעה ופסק הדין.

ביום 27 ביולי, 2023 הגישו התובעים תגובה להודעת הנתבעת ובעקבות התגובה החליט בית הדין כי התובעים ימסרו נוסח מוצע על ידם למודעה שתפורסם, וזאת עד ליום 3 באוגוסט, 2023; הנתבעת תגיש עד ליום 7 בספטמבר, 2023 תשובה לתגובה שהגישו התובעים, בגידרה היא מתבקשת, בין היתר, להתייחס להצעות התובעים בנושאי פרסום, פסיקתא ופסיקתא גמול ושכר טרחה; התובעים יהיו רשאים להשיב תשובה קצרה לתשובת הנתבעת, וזאת עד ליום 12 בספטמבר, 2023;

1. בדיון שהתקיים ביום 14 בספטמבר, 2023 הניע ביה"ד את הצדדים להסכים לפס"ד חלקי לפיו:
מבטחים תתקן את חישוב הקצבאות לחברי הקבוצה בהתאם ותשלם את ההפרשים כנדרש בהתאם להחלטה בבקשת האישור;
2. הגדרת הקבוצה: כל מי שחישוב הזכויות המגיעות או שהגיעו לו ממבטחים הוגבל על פי תקרת שכר קובע בשיטת שלוש שנים אחרונות (כהגדרת המונח בסעיף 46 לתקנון האחד) ובלבד שחישוב הזכויות כאמור היה אמור להיעשות החל מיום 23 בפברואר, 2023;
3. פרסום: פרסום יתבצע באמצעות משלוח מכתבים לכל הזכאים, פרסום באיזור האישי של כל הזכאים וכן באמצעות פרסום פסק דין זה בפנקס התובענות הייצוגיות;
4. ביצוע: יישום פסק הדין ל- 85% מחברי הקבוצה לפחות (כלומר, חברי קבוצה שבדיקת הקצבה שלהם אינה כרוכה בבדיקה ידנית), יושלם בתוך 7 חודשים מיום מתן פסק הדין – 14 בספטמבר, 2023;
5. בתוך 45 ימים מהשלמת התשלום יוגש לביה"ד דיווח על הביצוע לרבות הסכומים המגיעים והסכומים ששולמו לכל חברי הקבוצה, שיכלול את סוג התשלומים, ללא פרטים מזהים;
6. יישום פס"ד לגבי שאר חברי הקבוצה (כ- 15%), בהינתן העובדה שלרבים מהם החישוב מחדש יצריך התערבות ידנית, יושלם בתוך 18 חודשים מיום מתן פס"ד ודיווח יוגש בתוך 45 ימים בהתאמה.
7. גמול ושכר טרחה: נקבע, כי הכרעה בעניין זה תינתן בנפרד;

במהלך חודש אוקטובר הורה ביה"ד להגיש אומדן/הערכה של הסכום שישולם לגמלאים הזכאים עבור העבר. עוד הורה בית הדין לתובעים להתייחס לאומדן ולהגיש עמדה בעניין שכ"ט וגמול. התובעים הגישו את עמדתם בעניין שכ"ט והגמול בחודש אוקטובר 2023 ולבקשת מבטחים ניתנה לה רשות להגיב לכך והתגובה הוגשה ביום 31 באוקטובר, 2023.

ביום 7 בנובמבר, 2023 ניתן פסק דין משלים בעניין גמול ושכר טרחה לתובעים ובאי כוחם. בית הדין קיבל את העמדה של התובעים כי יש לפסוק גמול ושכר טרחה בשיטה האחוזית, אולם פסק שיעורים מופחתים מאלה שהם ביקשו – הוא פסק שכ"ט לפי 12.5% בסכום של עד 5,000,000 ש"ח ו-10% מהסכום שמעבר לכך.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ה. וולף וחיים נ' מבטחים ואח' (המשך)

הדרישות של התובע לכך שיובאו בחשבון תשלומים שהם בגדר "הסדרה עתידית" (תיקון קצבאות מכאן ואילך להבדיל מהפרשים עבור העבר), וכן להבאה בחשבון של תשלומים לעמיתי יתר הקרנות – לא התקבלו. כמו כן נפסק גמול לתובעים הייצוגיים בסך 1.25%. בסה"כ נפסק סכום של 1,128,000 ש"ח בצירוף מע"מ לעו"ד נדב חיים; וסכום של 128,750 ש"ח בצירוף מע"מ לכל תובע ייצוגי (257,500 ש"ח לשניהם יחדיו).

עוד נקבע כי בשונה מן המקובל, הגמול ושכ"ט ישולמו באופן מיידי, בתוך 30 יום, ולא בכפוף ליישום (מכיוון שלשיטת בית הדין אין ספק כי מבטחים תמלא את הוראות פסק הדין כלשון ללא צורך במעקב של ב"כ התובעים).

ביום 8 בנובמבר, 2023 הגיש עו"ד חיים בקשה לתיקון טעות סופר בפסק הדין, כך שסכום שכר הטרחה יהיה 1,155,000 ש"ח בצירוף מע"מ ובקשתו התקבלה. הקרנות הגישו בקשה דומה לעניין מחיקת צירוף המע"מ לגמול שנפסק לתובעים הייצוגיים ובקשתם לא התקבלה, אולם בית הדין חידד לאור הצהרת התובעים במענה לבקשה כי המע"מ יתווסף רק אם קיימת חבות בתשלומם. בשלב זה מבטחים נערכת לביצוע פסה"ד.

במהלך חודש דצמבר 2023 הגישה הקרן ערעור על פסק הדין המשלים בעניין הגמול לתובעים ושכר טרחה לבא כוחם. הקרו טוענת כי הסכומים שנפסקו מוגזמים ויש להפחיתם. הקרן גם ביקשה לעכב את ביצועו של פסק הדין בעניין זה לפחות באופן חלקי, (לאחר שהצעה שניתנה לב"כ התובעים להסכים לעיכוב חלקי, נדחתה על ידו). לאחר שהוגשו תגובת המשיבים (התובעים) ותשובת הקרן החליט ביה"ד הארצי ביום 25.12.2023 לעכב באופן חלקי את ביצוע פס"ד. נקבע כי בשלב זה ישולמו חלק מהסכומים שנפסקו (כרבע) והיתר יעוכבו עד שמיעת הערעור. הקרן ביצעה את התשלומים שלא עוכבו.

במהלך חודש ינואר 2024 הגישו התובעים ערעור על פסק דינו של ביה"ד. הערעור מתמקד בסוגיית הגמול לתובעים המייצגים ושכ"ט לב"כ. הם דורשים גמול גם עבור הסדרה עתידית וכן לפי הקביעה בפס"ד בעניין רייכרט. עוד הם מבקשים זכות פיקוח של ב"כ התובעים על ביצוע פס"ד.

ו. ד"ר נאום מילמן נ' מבטחים (הוגשה כנגד מבטחים וקג"מ)

ד"ר מילמן פרש ברציפות זכויות בהתאם להסכם הרציפות עם הביטוח הלאומי. ד"ר מילמן הגיש ערעור גמלאות נ' מנהלת הגמלאות וביקש להחיל עליו את פס"ד קוריזקי. מנהלת הגמלאות בקשה לצרף את הקרנות להליך, והקרנות לא התנגדו.

ביום 22 באוגוסט 2020 פסק בית הדין האזורי לעבודה בת"א, כי הלכת קוריזקי חלה על ד"ר מילמן, גמלאי המוסד לביטוח לאומי שחתם על הסכם רציפות זכויות ופרש לקיצבה מהמוסד לביטוח לאומי.

ביום 22 באוקטובר 2020 הוגש ערעור מטעם הקרנות לבית הדין הארצי לעבודה כנגד פסק הדין. ביום 20 בדצמבר 2020 ביקשה ההסתדרות הכללית להצטרף אף להליך זה.

בית הדין אישר את צירופה של ההסתדרות להליך הערעור במעמד של "גורם מסייע". בתאריך 6 באפריל 2021 התקיים דיון בהליך בפני בית הדין לעבודה.

ביום 29 במאי 2022 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בערעורים שהגישו הקרנות והמדינה על פסק דינו של בית הדין האזורי. בית הדין הארצי דחה את הערעורים וקבע, כי מעמדו הנורמטיבי של הסכם הרציפות עם המוסד לביטוח לאומי זהה למעמדו הנורמטיבי של הסכם הרציפות עם המדינה. לפיכך נקבע כי דינו של הסכם הרציפות עם המל"ל דינו כדון הסכם הרציפות עם המדינה והערעורים נדחו.

הקרנות פעלו ליישום פסק הדין על כלל הגמלאים אשר הסכם רציפות הזכויות עם המל"ל חל עליהם.

ז. אמיר שגב ואח' נ' מבטחים (הוגשה כנגד כל הקרנות)

בחודש דצמבר 2020 הגישו גמלאים המקבלים קצבה מהקרנות תביעה ובקשה להכיר בה כייצוגית בבית המשפט המחוזי בתל אביב.

לטענת התובעים, בהתאם לסעיף 9א לפקודת מס הכנסה, לאחר תיקון 190, היה על הקרנות לזכות את הגמלאים בגין יתרת הפטור במסגרת תשלומי הקצבה החודשית ללא כל צורך בקבלת אישור נוסף מרשות המיסים.

אולם, גם לאחר שקיבלו הקרנות אישור מרשות המיסים לביצוע הפטור הנוסף במסגרת הקצבה החודשית, הן לא עשו כן ולא יידעו את חברי הקבוצה בדבר זכותם זו. התובעים מבקשים לאשר את התובענה כייצוגית ולהגדיר את הקבוצה כ- "כל יחיד אשר הגיע לגיל הזכאות המקובל ו/או קיבל קצבה יחידה מאת קרנות הפנסיה שבהסדר ואשר לא היוו את קצבתו, שמשלמת הקצבה שלו לא זיכתה את קצבתו ביתרת הפטור המגיעה לו על פי סעיף 9א לפקודה ובהתאם להוראות תקנה 9(ג) לתקנות מס הכנסה (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה), תשנ"ג-1993, כולה או חלקה, וזאת החל מיום 1 בינואר 2011 ואילך".

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ז. אמיר שגב ואח' נ' מבטחים (המשך)

וכן מבקשים להורות לקרנות להשיב ו/או לפצות ו/או לשפות את חברי הקבוצה בגין כל סכומי המס שניגבו מהם ביתר כמפורט בבקשה, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. התביעה והבקשה לאשרה כייצוגית נמסרו לקרנות בשלהי ינואר 2021. בשלב זה טרם נלמדו טענות הבקשה והעובדות הקשורות בה ולפיכך לא ניתן להתייחס לשאלת סיכוני התביעה.

ביום 12 באפריל 2021 הוגשה בקשה לסילוק על הסף של ההליך הייצוגי מטעמים של סמכות עניינית, מאחר שמדובר לטעמנו בסוגיה שנמצאת בסמכות בית הדין לעבודה, המבקשים הגיבו עליה ביום 21 באפריל 2021.

ביום 27 במאי 2021 התקיים דיון קדם משפט בבקשה הייצוגית. הובהר כי קיימים קשים מהותיים בבסיס הבקשה וכי היא אינה רלוונטית למרבית המבקשים. נקבעה לתזכורת פנימית ליום 12 בספטמבר 2021, כאשר עד ליום זה על הצדדים לעדכן את בית המשפט בדבר התקדמות ההליכים בתובענה שהגיש המבקש כנגד רשות המיסים וכן כיצד המבקשים מבקשים להתקדם עם תביעתם ובקשתם. לבקשת התובעים נדחה מועד העדכון, עקב העובדה שטרם ניתנה החלטה בתביעה כנגד רשות המיסים, נדחה לחודש אפריל 2022.

ביום 28 באפריל 2022 הודיעו התובעים כי ביום 27 באפריל 2022 ניתן פסק דין בתביעה נגד רשות המיסים וכי התובעים לומדים את האמור בפסק הדין. במהלך חודש יוני 2022 הגישו המבקשים עמדה ובה הם טוענים כי יש להמשיך בניחול ההליך וזאת משום שלטענתם פסק הדין בתביעה כנגד רשות המיסים לא נותן מענה לנזק שנגרם לגמלאים בשנים:

2012-2015 וכן משום שלא כל הגמלאים יפנו לרשות המיסים על מנת לקבל החזר של סכומי המס שנוכו מקצבאותיהם. עוד ביקשו המבקשים להתיר להם לצרף תובעים נוספים.

בחודש יולי 2022 הגישו הקרנות תגובה המתנגדת להודעת התובעים. לעמדת הקרנות נוכח הקביעות בעניין רשות המיסים אין מקום עוד לתביעות כנגדן שכן ניתן מענה נגד רשות המיסים. לטענת הקרנות בתביעה נגד רשות המיסים נקבע במפורש שרשות המיסים הורתה למשלמי הקצבאות כיצד לפעול ולא התירה להם לתת את הפטור הנוסף, אלא בהתאם לאישור מרשות המיסים.

הקרנות טוענות כי תביעה ביחס לשנים 2012-2013 התיישנה וביחס לשנים 2014-2015 אין לתובעים עילת תביעה, בהינתן העובדה שהקרנות פנו לגמלאים מספר פעמים בעניין הפטור הנוסף ובהינתן העובדה שהגמלאים יכלו לפנות במועד הגשת התביעה נגד רשות המיסים (2018) ולדרוש החזר מס שנוכה בהתעלם מהפטור הנוסף לו הם זכאים משנת 2012.

עוד נטען, כי כספי המס שנוכו הועברו לרשות המיסים ואין הצדקה לחייב את הקרנות לפצות את הגמלאים, אלא שפנו לרשות המיסים ואלה שלא פנו להשבתם. עוד הובהר כי אין לקרנות מקור כספי לפיצוי הגמלאים.

בקשת אישור מתוקנת הוגשה במהלך חודש אוקטובר 2022 וכן הוגשה בקשה מתנגדת למתן אפשרות להגיש הודעת צד שלישי בידי הקרנות

הקרנות הגישו תגובה מתוקנת לבקשת האישור וכן בקשה להתיר להן להגיש הודעת צד שלישי נגד המדינה. בקשתן נענתה חרף התנגדות המבקשים (התובעים). הודעה לצד שלישי נגד המדינה הוגשה בהתאם להחלטה. על המדינה להגיש תגובה להודעה לצד שלישי.

הקרנות הגישו בקשה לסילוק על הסף של התביעה נגד 4 קרנות אשר המבקשים לא בוטחו בהן, בהיעדר עילת תביעה. המבקשים התנגדו לבקשת הקרנות.

ביום 31 בינואר 2023 קיבל בית המשפט את בקשת הקרנות והורה על מחיקת התביעה נגד ארבע הקרנות על הסף בהיעדר עילת תביעה אישית, תוך חיוב המבקשים בהוצאות.

בדיון בבקשת האישור מיום 25 ביוני, 2023 הציע בית המשפט למדינה להיות במעמד של צד דרוש בבקשת האישור חלף בקשתה לצרפה כנתבעת, ותוך שמירת זכות טיעון שלה במלואה. הקרנות ביקשו מבית הדין להורות למבקשים לגלות את כל מסמכי השומות למס הכנסה שהגישו במהלך השנים, אף שחלף מועד הגשת בקשות מקדמיות, משום שהעובדות בעניין זה התגלו לקרנות זמן קצר לפני כן.

בית המשפט הורה למבקשים להגיב לכך תוך 7 ימים. המבקשים הודיעו כי הם מתנגדים לחשיפת המסמכים מפאת העיתוי ומטעמים נוספים וכן ביקשו להורות שהכרעה בבקשה תינתן על יסוד המסמכים ללא צורך בהוכחות ובחקירת המבקשים ויתר המצהירים. עוד ביקשו שהמדינה לא תהיה צד בבקשת האישור. על כן הגישו הקרנות בקשות מפורטות בעניין גילוי המסמכים וכן הודיעו כי הן עומדות על כך שהמבקשים יחקרו על תצהירם. ביום 12 ביולי 2023 נדחתה בקשת המבקשים לבטל את ישיבת ההוכחות, כאשר בית המשפט קבע כי שאלת קיומו של הנזק הנוטען טעונה חקירה וכך גם נושאים נוספים, ואילו בהתייחס למדינה כצד ג' ניתנה למדינה אפשרות להגיש תצהיר וכן להתייחס למעמדה בהליך. בהמשך לכך, הוגשו תגובות של המדינה ושל המבקשים.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ז. אמיר שגב ואח' נ' מבטחים (המשך)

ביום 4 בספטמבר, 2023 נתנה החלטה של בית המשפט, לפיו התקבלה במלואה בקשת הקרנות לגילוי מסמכי שומת המס שהגישו המבקשים במהלך כל השנים מאז תיקון 190 לפקודת מס הכנסה ונדחתה עמדת המבקשים בנדון. עוד נדחתה עמדת המבקשים בדבר אי מתן מעמד בהליך בקשת האישור לרשות המיסים. נקבע, כי עמדתה תועיל לביורור הבקשה והכרעה בה הן בהתייחס לטענות המבקשים והן בקשר עם טענות ההגנה של הקרנות. נקבע, כי רשות המיסים תגבה את עמדתה בתצהיר ערוך כדן. בשל המצב הביטחוני נדחו מועדי הגשת תצהיר הרשות וגילוי מסמכי השומות.

ביום 14 בדצמבר 2023 התקיים דיון ההוכחות בבקשת האישור. נחקרו כל המבקשים, עד הקרנות דני אייזנברג ושתי עדות מטעם רשות המיסים. בתום הדיון נקבעו מועדים להגשת סיכומי הצדדים בבקשה האישור והיקפם. הגשת סיכומי שלושת הצדדים אמורה להסתיים בחודש יוני 2024.

סיכומי המבקשים הוגשו. על הקרנות להגיש את סיכומיהן עד 31 במרס 2024 ולאחר מכן יוגשו סיכומי רשות המיסים בהודעת צד ג'.

ח. ששון עטרי ואברהם גרינפלד נ' מבטחים ואח' (הוגשה כנגד כל הקרנות)

ביום 17 בפברואר 2021 הגישו ששון עטרי ואברהם גרינפלד תביעה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב ובקשה להכיר בה כייצוגית. לטענת המבקשים אין לראות בתשלום פנסיה מוקדמת במימון מעסיק כהכנסה המצדיקה מבחן הכנסה לנכה בהתאם לתקנון הקרן. המבקשים מעריכים את התביעה בסכום של כ- 12 מיליון ש"ח. התביעה והבקשה לאשרה כייצוגית נמסרו לקרנות בשלהי חודש פברואר 2021. בשלב זה טרם נלמדו טענות הבקשה והעובדות הקשורות בה ולפיכך לא ניתן להתייחס לשאלת סיכומי התביעה. הקרנות הגישו את תגובתן לבקשה בחודש ספטמבר 2021. דיון מוקדם נקבע ליום 23 בדצמבר 2021 ודיון הוכחות נקבע ליום 31 במרס 2022.

ביום 24 באפריל 2022 נענה בית הדין חלקית לבקשת התובע והורה כי הממונה על שוק ההון ימסור עמדה בהליך. בית הדין לא קיבל את הבקשה לצירוף הממונה להליך. ביום 6 בספטמבר 2022 הגיש התובע בקשה לתיקון התביעה והוספת מבקשים – גמלאית קג"מ ועמותת "הצלחה". ביום 6 באוקטובר 2022 הגישה הקרן תגובה לבקשת התיקון ובה התנגדה לצירוף עמותת "הצלחה" והותירה לשיקול דעת בית הדין את הבקשה לצירוף גמלאים של קג"מ.

עמדת הממונה על שוק ההון הוגשה במהלך חודש נובמבר 2022. בהתאם לעמדת הממונה, הכנסתו של העמית מקצבה מוקדמת היא הכנסה פאסיבית אשר אינה נובעת מיגיעה אישית של העובד. כמו כן, ציינה הרשות כי ההכנסה מפנסיה מוקדמת נחשבת כקצבה בהתאם להוראות סעיף 2(5) לפקודה, וכי לפי לשונו של סעיף 36 לתקנון אין זה מקור הכנסה המנוי בסעיפים 2(1) ו-2(2) לפקודה. עמדת הרשות הבחינה בין פנסיה מוקדמת במימון המעסיק ובין דמי אבטלה, אף ששתיהן נכללות בסעיף 2(5) לפקודה.

לאחר הגשת עמדת הממונה, ובהנחיית בית הדין נערך מו"מ לפשרה בין הצדדים. המו"מ לא צלח. ולפיכך הוגשה ביום 7 בפברואר 2023 בקשת הצדדים למתן החלטה בבקשת התובעים לצירוף תובעים ובבקשת הקרנות לסילוק על הסף של התביעה נגד הקרנות אשר נגדן לא קיימת עילת תביעה אישית.

ביום 12 במרס 2023 ניתנה החלטת בית הדין האזורי לפיה נדחתה הבקשה לתיקון כתב התביעה ולהוספת מבקשים. בהחלטה צוינה העובדה כי ממילא ההחלטה שניתנת בתביעת עטרי וגרינפלד (שבוטחו במקפת) תחול על כולם, וכי המטרה בהוספת המבקשים היא להוסיף נפח לתביעה על מנת להשליך על גמול התובע, דבר שבית הדין לא מצא לנכון להיענות לו. עמיתים נמחקה מההליך בהסכמת המבקשים. באשר לבקשתנו למחוק את הקרנות הנוספות, נקבע כי הבקשה תתברר לאחר שמיעת המצהירים, במסגרת בקשת האישור, בשים לב להליך התלוי ועומד בבג"ץ בעניין וולף. למחרת, 13 במרס 2023, הגישו המבקשים בקשת רשות ערעור על ההחלטה. בית הדין הארצי לעבודה הציע לצדדים להסכים כי הדיון בעניין זה יוחזר לבית הדין האזורי לעבודה וזה יכריע בבקשה מחדש במסגרת החלטתו בבקשה לאישור התביעה כייצוגית. הקרנות הודיעו כי אינן מסכימות להצעת בית הדין הארצי, ולפיכך נקבע כי עליהן למסור את תגובתן לבקשת רשות הערעור עד 4 במאי 2023 וכך עשו. המבקשים השיבו לתגובה ביום 7 במאי 2023.

דיון הוכחות בבקשת האישור התקיים ביום 11 במאי 2023 ובסיומו התיק נקבע לסיכומים. נוכח עמדת הממונה על שוק ההון אשר תומכת בעמדת התובעים נערכה חשיבה מחודשת בנושא בקרנות והתגבשה החלטה באישור המנהל המיוחד לקבל את עמדתו הפרשנית של הממונה על שוק ההון והעמדה שבבקשת האישור.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ח. ששון עטרי ואברהם גרינפלד נ' מבטחים ואח' (המשך)

הודעה על כך נמסרה לבית הדין הארצי לעבודה בחודש יוני 2023 ובהמשך לבית הדין האזורי לעבודה במקביל נוהל דין ודברים עם בא כוח המבקשים על מנת לגבש הסכמה בדבר אופן הטיפול בביצוע, מועדים לבצוע ומתן פסק דין ושכר טרחה הגמול שייקבעו בגדרה. המו"מ בין הצדדים טרם הושלם.

נוכח האמור ביום 1 באוגוסט, 2023 הוגשה בקשה להארכת המועד להגשת סיכומי המבקשות עד ליום 1 בספטמבר, 2023. בהמשך נדחו המועדים להגשה בפרק זמן נוסף.

הקרנות החלו לבצע את החלטת המנהל המיוחד לביטול מבחן ההשתכרות בהתייחס לפנסיות תקציביות ולהשבת סכומים שניגבו בעבר. חלק מהגמלאים קיבלו החזר בקצבת חודש ספטמבר 2023. המהלך יושלם בחודשים הקרובים.

במקביל מתנהל מו"מ עם ב"כ התובעים על מנת להגיש הסדר מוסכם בעניין גמול לתובעים המייצגים ושכ"ט.

ט. ק"ג 25412-02-21 אליהו אביטל נ' מבטחים, קג"מ ומדינת ישראל (הוגשה כנגד מבטחים וקג"מ)

1. בחודש פברואר 2021 הגיש מר אביטל אשר בוטח במבטחים ובקג"מ ולאחר מכן במדינה ופרש לקצבה מהמדינה, תביעה נגד הקרנות והמדינה. חלק מתביעתו דומה לזו של גב' תמר אורנשטיין.

2. חישוב הקצבה של מר אביטל והשתתפות הקרנות, לשיטתן, בהשלמת שיעור הקצבה המשולם על ידי המדינה (בה השכר גבוה יותר) ל-70%, הביא לכך שמבטחים (בה השכר הקובע קטן מהשכר הקובע בקג"מ) אינה משתתפת בקצבה (אינה תורמת) והשתתפותה של קג"מ היא בהשלמה ל-70%.

3. לטענת מר אביטל הוא זכאי לקבל קצבה בשיעור של 70% מהשכר הגבוה (על בסיס משכורת מלאה ובהתעלם מחלקיות משרתו בגורם המשלם – המדינה). לשיטתו, על הקרנות להעביר למדינה את מלוא שיעורי הקצבה המחושבים לפי תקנוניהן. המדינה היא שאמורה להפחית את סכום הקצבה שישולם לו כך שלא יעלה על 70% מהשכר הקובע למשרה מלאה במדינה.

4. הקרנות הגישו כתב הגנה ובו טענו שתיים:
חישוב שיעור הקצבה בהתאם לסעיף 8(א) להסכם הרציפות (אשר תואם גם את החישוב בקרנות לפי התקנון האחד), הוא בהתאם למכפלת שיעור הפנסיה השנתי הממוצע כהגדרתו בסעיף 8(א) בשנות החברות בפועל בקרן. "השיעור השנתי הממוצע" הוא השיעור המתקבל מחלוקת אחוז הפנסיה אותו זכאי היה העובד לקבל לו נמשכה חברותו בקרן ברציפות מיום כניסתו לראשונה לשירות המדינה או לקרן, לפי המועד המוקדם יותר, במספר השנים ממועד הכניסה לראשונה ועד הגיע החבר לגיל הפרישה.
לפיכך, שיעור השתתפותן המרבי של הקרנות, לפני הפעלת סעיף 9 להסכם הרציפות, מחושב לפי מכפלת שנות החברות בקרנות בשיעור השנתי הממוצע, קטן מ-2% לשנת חברות בקרן, קטן משיעור הקצבה הנטען על ידי התובע, לפי 2% לשנה. בעידן התקנון האחד יש לפרש את הוראת סעיף 9 להסכם הרציפות באופן המתיישב עם הוראות התקנון האחד, אשר מהווה חלק מהסכם הרציפות. לפיכך, יש לקבוע וכך נוהגות הקרנות, כי יש לבצע הפחתה של שיעור הקצבה המצרפי לכדי 70% מהשכר הקטן יותר (בקרן או במדינה) – בהשלמה לשיעור הקצבה המשולם על ידי הגוף בו השכר הקובע גבוה יותר, ל-70% - שיעור הקצבה המרבי לפי התקנון האחד.

5. המדינה הגישה כתב הגנה ולשיטתה, על הקרנות להעביר אליה את מלוא שיעור הקצבה שנצבר אצלה וככל שסכום הקצבה המצרפי יחרוג מעל 70% מהשכר הקובע הגבוה (במדינה) תפחית המדינה את סכום הקצבה לכדי 70% ממנו. המדינה לא נקטה עמדה בהתייחס לשיעור הקצבה בקרנות, המחושב לפי סעיף 8(א) להסכם הרציפות.

דין ההוכחות התקיים ביום 16 במאי 2022 במהלכו נחקרו כל העדים. בתום הדיון ניתנה החלטה על סיכומי הצדדים. בחודש נובמבר 2022 הוגשו סיכומי מבטחים. כעת ממתינים לפס"ד.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ט. ק"ג 25412-02-21 אליהו אביטל נ' מבטחים, קג"מ ומדינת ישראל (המשך)

בחודש אוקטובר 2022 ניתן פס"ד בתביעתו של פרופ' יחזקאל סידי שעניינה דומה, לפיו תביעתו התקבלה במלואה ופרשנות הקרן בעניין הוראות הסכם הרציפות נדחתה. הוגשו ערעורים על פסק הדין בבית הדין הארצי לעבודה.
ביום 28 בפברואר 2023 נתן בית הדין החלטה, כי ההכרעה בתיק אביטל תידחה עד למתן פסק דין בתיק יחזקאל סידי בערעור.

בחודש מרס 2023 הציע בית הדין לצדדים להמתין עם מתן פסק הדין בתיק זה עד להכרעה בערעור שהגישו המדינה והקרן על פסק הדין בעניין פרופ' סידי וכך הוסכם.

הדין בערעורים בעניין פרופ' יחזקאל סידי בדיון התקיים בבית הדין הארצי לעבודה ביום 11 ביולי 2023 לאחר התייעצות הציע בית הדין לקרנות לחזור בהן מערעורן וכך יותר בעינו פסק דין של בית הדין האזורי עליו הוגשו הערעורים. הקרנות יודיעו לבית הדין הארצי על תגובתן להצעה תוך 30 יום. בהמשך לכך, הקרנות ביקשו ארכה נוספת טרם מסירת תגובתן להצעת בית הדין.
בהמשך להצעת בית הדין, הקרנות ביקשו מספר ארכות להגשת התגובה, לטובת קיום שיח עם הצדדים לתיק וגיבוש הסכמות דיוניות שיאפשרו את סיום ההליכים במהלך חודש נובמבר 2023. תוצאות הערעור יחולו כנראה על שש קרנות ההסדר החתומות על ההסכם הרציפות עם המדינה.

ביום 31 בינואר 2024 הגישו הצדדים בקשה מוסכמת לאישור הסדר דיוני של ההסכמות ביניהם לסיום המחלוקות בין הצדדים, לפיו פסק הדין שבערעור יבוטל אך תוצאתו האופרטיבית תיוותר בעינה כך שזכויות העמית לא יפגעו וחישוב קצבתו יבוצע בהתאם לקבוע בסעיף 9(א) להסכם רציפות הזכויות עם המדינה; ערעור קג"מ וערעור המדינה יימחקו וכל צד יישא בהוצאותיו בהליך; מדובר בהסכמה דיונית בלבד; והקרן מבהירה כי אין בהסדר זה כדי לגרוע מחובתה לפעול בשוויון כלפי עמיתה בעניין יישום תוצאת פסק הדין. ביום 4 בפברואר 2024 נתן בית הדין הארצי תוקף של פסק דין להסכמות הצדדים.

בעקבות פסק הדין בעניין סידי, הגיש מר אליהו אביטל ביום 5 בפברואר 2024 בקשה לחידוש ההליכים בעניינו והקרן מגבשת מענה לבקשה.

בשלב זה נמסרה הודעה לבית הדין האזורי, כי הצדדים זקוקים לפרק זמן נוסף לגיבוש הסכמה ומתן דיווח לבית הדין. נקבע כי עד ל- 11 באפריל 2024 יימסר הדיווח.

י. חנה תמרי נ' מבטחים (הוגשה כנגד מבטחים, קג"מ, מקפת והדסה)

ביום 3 בינואר 2022 הוגשה תביעה ייצוגית כנגד מבטחים קג"מ, מקפת והדסה. עניינה של תביעה זו הינה החזר דמי גמולים של מבטחים שהינם מבטחים ביותר מקרן ותיקה אחת שבהסדר וצברו בקרנות אלו ביחד מעל לשיעור הקצבה המרבי – 70%.
לטענת התובעים קיימת אפליה בין מבטח בודד שצבר את שיעור הקצבה המרבי מעל ל-70%, אשר לו מחוזרים דמי גמולים אשר הופקדו לאחר צבירת שיעור הקצבה המרבי לבין מבטחים אשר צברו במספר קרנות ותיקות ביחד את השיעור הקצבה המרבי, אשר להם לא מחוזרים דמי גמולים.
בחודש מאי 2022 הוגשה תגובת הקרנות לבקשת האישור. עמדת הקרנות היא כי התקנון האחיד אינו מקנה זכות להשבת דמי גמולים בחישוב צבירה מצרפי במספר קרנות, אלא רק כאשר יש צבירה של שיעור קצבה מרבי בקרן אחת בלבד.
דיון מוקדם בבקשת האישור התקיים ביום 30 ביוני 2022 ודיון הוכחות בבקשה נקבע ליום 5 בינואר 2023.

במהלך הדיון המוקדם הוחלט לבקש לקבל את עמדת הממונה על שוק ההון בענין המחלוקת בדבר הוראות התקנון האחיד ופרשנותן.
עמדת הממונה על שוק ההון הוגשה והיא תומכת בפרשנות הקרנות להוראות התקנון, לפיהן אין זכות להחזר דמי גמולים בחישוב צבירה מצרפית ביותר מקרן אחת.
בדיון שהתקיים בחודש פברואר 2023 נקבע, כי על הצדדים להגיש סיכומיהם, תוך 45 ימים כל צד ולאחר מכן תינתן החלטה בבקשת האישור.
בחודש אפריל 2023 הוגשו סיכומי התובעים. בתחילת חודש אוגוסט 2023 הוגשו סיכומי הקרנות. סיכומי תשובה הוגשו. וכעת ממתנים להחלטה בבקשה האישור.

ביום 14 בפברואר, 2024 נתן בית הדין פסק דין הדוחה את התביעה ופסק כך:

א. במקרה הנוכחי אין עיגון מפורש בתקנון האחיד לפרשנות המבקשים בעוד שהקרנות אינן רשאיות לפעול או להעניק זכויות לעמיתים אלא בהתאם להוראה מפורשת בתקנון.

ב. בנוסף, בית הדין לא התרשם שפרשנות המבקשים מתיישבת עם ההסדרים שקדמו להתקנת התקנון האחיד והתכליות שבבסיסו.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

י. חנה תמרי נ' מבטחים (המשך)

ג. כמו כן, בית הדין לא מצא שיש לקבל את יתר טענות המבקשים שמשמעותן בקשה לקבלת סעד של תיקון תקנון קרן פנסיה במסגרת תובענה ייצוגית.

ד. בית הדין גם נתן משקל לכך שעמדת המאסדר תומכת בעמדת הקרנות וציין שספק אם עניינם של המבקשים עומד ביתר התנאים הקבועים בחוק לניהול הליך ייצוגי.

בית הדין חייב את המבקשים בהוצאות ע"ס 10,000 ש"ח.
ביום 19 במרס 2024 הגישו התובעים ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה. טרם נקבעו דברי שמיעת הערעור.

יא. שני שוורץ נ' מקפת ומבטחים (הוגשה כנגד מקפת ומבטחים – השפעה על כלל הקרנות)

הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית כנגד קרן מקפת ומבטחים, על ידי היורשת של המנוח חיים שוורץ ז"ל (להלן: "המנוח") לפיה נמנעו קרנות הפנסיה לשלם ליורשת של המנוח, כך לפי הנטען, את הזכויות של המנוח במשך תקופה של כ- 15 שנים.

התביעה טרם התקבלה במשרדי הקרנות, אשר למדו על התביעה עקב פניה מהעיתונות. לאחר קבלת התביעה הקרנות יילמדו את האמור בה. בקשת האישור הוגשה לבית המשפט המחוזי, ולכן הוחלט להגיש בקשה להעברת הדיון בתביעה לבית הדין האזורי לעבודה אשר לו נתונה הסמכות הייחודית לדון בה. דיון קדם משפט נקבע ליום 13 בנובמבר, 2022 ויש להגיש תגובה לבקשה לאישור התובענה הייצוגית עד ליום 14 ביולי, 2022.

ביום 25 במאי, 2022 הגישו הקרנות בקשה להעברת הדיון לבית הדין לעבודה וכן בקשה לדחות את המועד להגשת תגובה לבקשה לאישור התובענה כיייצוגית עד להכרעה בבקשה בעניין הסמכות.

בית הדין נעתר לבקשה בעניין הגשת תגובה לבקשה לאישור עד להכרעה בשאלת הסמכות. דיון קדם משפט יתקיים ביום 13 בנובמבר, 2022, ובהמלצת בית המשפט ובהסכמת הצדדים, הועבר התיק לבית הדין לעבודה.

ביום 16 בפברואר, 2023 התקיים דיון במסגרתו החליט בית הדין כי יתקיים הליך קצר לגילוי מסמכים. בהליך גילוי המסמכים תגיש המבקשת בקשה בכתב לגילוי מסמכים, שלדעתה יכולים לסייע לה להציג קיומה של עילה קבוצתית, ולאחר השלמת הליך הגילוי, תתבקש המבקשת למסור את עמדתה באשר להמשך ההליכים, לאור הקשיים שעולים מההליך הייצוגי שעליהם הצביע בית הדין בדיון (ספק לעניין סמכות בית הדין להורות על תיקון תקנון, ספק לעניין היותו של המקרה הייחודי של המבקשת מתאים לשם ניהול עניינה של הקבוצה, העדר ראשית ראייה לעניין קיומה של עילה קבוצתית ופסיקה של בית הדין הארצי לעניין אי-יכולת של עמית לנהל הליך ייצוגי לגבי קרן שאינו חבר בה).

התובעת הגישה בקשה לגילוי מסמכים נרחב. הקרן התנגדה לבקשה בתגובה שהגישה ובה טענה כי הבקשה מנסה ליצור עילת תביעה חדשה, תוך שינוי חזית התביעה. ביום 20 באפריל, 2023 החליט בית הדין האזורי כי ככל שהתובעת עומדת על בקשתה לגילוי מסמכים עליה להשיב לטענות הקרן עד ליום 4 במאי, 2023. התובעת הגישה תגובה וכעת ממתנים להחלטת בית הדין בעניין.

ביום 24 במאי, 2024 ניתנה החלטתו של בית הדין האזורי לפיה נדחתה בקשת גילוי המסמכים תוך חיוב התובעת בהוצאות הקרנות. בשולי ההחלטה הורה בית הדין לתובעת להודיע לבית הדין תוך חודש ימים כיצד היא מבקשת לקדם את הדיון בבקשתה.

המבקשת הגישה בקשת רשות ערעור על ההחלטה אשר דחתה את בקשתה לגילוי מסמכים. כב' רשמת בית הדין הארצי הורתה למבקשת להתייחס לעובדה שלכאורה בקשת רשות הערעור הוגשה באיחור תוך הפנייתה לתקנות הרלוונטיות. המבקשת הגישה תגובה ובקשה לארכה ביום 24 ביולי, 2023 והקרנות הגישו את התייחסותן לכך ביום 8 באוגוסט, 2023.

ביה"ד הארצי קיבל את בקשת הארכה להגשת בקשת רשות ערעור בעיקר משום שהמצב המשפטי בשאלה תוך כמה זמן יש להגיש בקשת רשות ערעור, אינו חד משמעי, והבקשה נרשמה. ביום 23 באוקטובר, 2023 דחה בית הדין הארצי את בקשת רשות הערעור אף מבלי שנתבקשה עמדת המשיבות לגביה. בית הדין אימץ את נימוקי בית הדין האזורי בעניין זה, ובכלל זה הקביעה כי המבקשת לא הניחה תשתית עובדתית ראשונית לקיומה של קבוצה במידה המצדיקה היעדרות למתן צו הגילוי.

משנדחתה בקשת רשות הערעור, ביקש בית הדין האזורי מהמבקשת לבחון פעם נוספת את עמדתה באשר להמשך ההליכים ולהודיע עמדתה העדכנית עד ליום 23 בנובמבר, 2023.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

יא. שני שוורץ נ' מקפת ומבטחים (המשך)

ביום 23 בנובמבר, 2023 הגישה התובעת את עמדתה בתיק. ביום 6 בינואר, 2023 ניתנה החלטה בה המליץ ביה"ד למבקשת (התובעת) להסתלק מהתביעה וכן כי ימליץ לנתבעת לוותר על הוצאות. נקבע כי על המבקשת להגיש עמדתה עד ליום 27 בדצמבר, 2023 ושאלם לא תסתלק מהתביעה תינתן החלטה על סיכומים. המבקשת הגישה בחודש ינואר 2024 הודעה בה היא מבקשת להסתלק מבקשת האישור וביקשה שהדבר ייעשה ללא צו להוצאות. מקפת הודיעה לביה"ד כי היא עומדת על פסיקת הוצאות לזכותה בבקשה מנומקת ומפורטת. חרף האמור, ביום 14 בינואר, 2024 ניתנה החלטת בית הדין לפיה לא יינתן צו להוצאות בהליך. בקשה האישור נמחקה ללא צו להוצאות.

יב. פנינה ברוט נ' קרנות הפנסיה הוותיקות (הוגשה כנגד כל הקרנות)

הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית כנגד הקרן וטענה כי הקרן הטעתה אותה עת חתמה התובעת על הסכם המשכת ביטוח כעצמאית וזאת לאחר שצברה את מלוא שיעור הקצבה האפשרי.

כמו כן טוענת התובעת כי הקרן גובה דמי ניהול בניגוד להוראות החוק. התביעה ובקשת האישור הוגשו לבית המשפט המחוזי בחיפה אשר קבע כי על הקרנות להשיב לבקשת האישור עד לחודש יוני, 2022. דיון מוקדם נקבע ליום 31 באוקטובר, 2022. התביעה הוגשה בבית המשפט המחוזי בחיפה בטענה כי עניינה של התביעה אינו בתחום סמכות הייחודית של בית הדין לעבודה. הקרנות סבורות כי הסמכות הייחודית לדון בתביעה נתונה לבית הדין לעבודה ועל כן בשלב הראשון תוגשנה בקשה להעביר את התביעה לבית הדין לעבודה בתל אביב (בת ים) המוסמך לדון בה.

הקרנות הגישו בקשה לסילוק התובענה על הסף או העברתה לבית הדין לעבודה לאור סמכות העניינית הייחודית ונקבע כי על התובע להגיש תגובה וזאת עד שלושים ימים מקבלת בקשת הקרנות. כמו כן, הגישו הקרנות בקשה למתן ארכה להגשת תגובה מטעמן בבקשה לאישור התובענה כייצוגית וזאת לאור הגשת הבקשה להעברת התובענה לבית הדין לעבודה. בחודש מאי, 2022 הגישו הקרנות בקשה להעביר את הדיון לבית הדין לעבודה ומנגד טענו התובעים כי תביעתם היא תביעה נזיקית אשר הסמכות לדון בה נתונה לבית המשפט המחוזי והקרנות השיבו לטענות אלו.

הקרנות ביקשו לדחות את המועד להגשת תגובתם עד להכרעה בשאלת הסמכות. בית המשפט קבע כי המועד להגשת התגובה לבקשת אישור התביעה כייצוגית יידחה עד לאחר הכרעה בשאלת הסמכות.

ביום 31 ביולי, 2022 ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי לפיה הסמכות לדון בתביעה נתונה לבית הדין לעבודה ובהתאם להחלטה הועברה התביעה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב. התובעת הגישה ערעור/בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון על החלטת בית המשפט המחוזי. במהלך דיון ביום 12 בדצמבר, 2022 המליץ בית המשפט העליון לתובעת על מחיקת הערעור ובהמשך הודיעה התובעת כי היא מסכימה למחיקת הערעור וכך נעשה. במהלך חודש נובמבר 2022 הגישו הקרנות את תגובתן לבקשת האישור. דיון בבקשת האישור נקבע ליום 24 באפריל, 2023.

ביום 13 במרס 2023 הגישה המבקשת בקשה להורות ליועץ המשפטי לממשלה להגיש עמדה בבקשת האישור. ימים אחדים לאחר מכן דחה בית הדין את הבקשה, מבלי שהקרן התבקשה להגיב לה, בית הדין קבע, כי בשלב זה אין צורך בקבלת עמדת היועץ"ש וכי ככל שיתברר במהלך הדיון בבקשת האישור כי קיים צורך שכזה, ישקול בית הדין את העניין.

ביום 19 במרס, 2023 ניתנה החלטתו של בית הדין האזורי לעבודה, לפיה התקבלה בקשת הקרנות בהן המבקשת לא בוטחה למחיקה על הסף של התובענה נגדן. נדחתה בקשת הסילוק על הסף למחיקת עמיתים (נקבע כי מעמדה אמור להתברר בהליך) ולמחיקת מבטחים (בנימוק כי אף שמבטחים אינה משלמת קצבה, המבקשת היתה עמיתה בה). המבקשת חויבה בהוצאות הקרנות שנמחקו מהתביעה בסך של 7,500 ש"ח.

במהלך הדיון בבקשת האישור מיום 17 ביולי, 2023 נחקרו המבקשת והמצהיר מטעם הקרנות, עו"ד ירון סימון. במהלך הדיון התברר כי המבקשת קיבלה במשך כל השנים מאז שפרשה מעבודתה ועד הגיעה לגיל 67 פנסיה מוקדמת ממעסיקה. הקרנות ביקשו מבית הדין להורות למבקשת להמציא את המסמכים שקשורים בפרישתה, משום שהם משפיעים על סוגיית המיסוי של הקצבות, אשר משליכה על טענות המבקשת בדבר חוסר כדאיות בהמשכת הביטוח. וכך נעשה. טרם הוגשו המסמכים.

כמו כן, במעמד הדיון נקבע כי הסוגיה שבמחלוקת תועבר לקבלת עמדת רשות שוק ההון. ביום 9 באוקטובר, 2023 הורה בית הדין לצדדים להגיש עד ליום 23 באוקטובר, 2023 נוסח מוצע של צו שיימסר לממונה על שוק ההון על מנת שישגיש עמדה בתיק.

לאור המצב הביטחוני נדחה המועד לגשת הנוסח מוצע, וכל צד הגיש נוסח מוצע של צו ביום 7 בנובמבר, 2023.

ביאור 15 - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

יב. פנינה ברוט נ' קרנות הפנסיה הוותיקות (המשך)

ביום 12 בנובמבר, 2023 התקבלה החלטת בית הדין בסוגיית הצו שיופנה לממונה, ששילבה בין הצעות הצדדים ונקבע כי בית הדין יפיק בהמשך לכך נוסח צו חדש, כאמור.

בעקבות ההחלטה נערכה פנייה מתאימה אל הממונה על שוק ההון. המועד להגשת עמדת הממונה היה בחודש פברואר 2024, והוא נדחה לחודש מרס 2024.

במהלך חודש דצמבר 2024 הגישה הקרן תצהיר גילוי מסמכים משלים בהתאם להחלטת בית הדין. בחודש ינואר 2024 הגישה הקרן בקשה להורות על גילוי מכלול הסמכי הפרישה. בעקבות הבקשה הוגש דף נייר אחד, קטוע. התובעת התנגדה לבקשה. ביום 14 בינואר, 2024 ניתנה החלטה לפיה הבנק יגלה את הסכם הפרישה עצמו אך לא את מכלול הסדרי הפרישה. בחודש ינואר 2024 הגיש הבנק את מסמכי הפרישה. גם כאן המסמך עליו חתמה התובעת קטוע. בקשה לקבל מסמכים נוספים לא נענתה, לאחר שבית הדין ציין כי תם שלב הבאת הראיות ולאחר קבלת עמדת הממונה התיק ייקבע לסיכומים.

בחודש מרס 2024 הוגשה עמדת הממונה על שוק ההון בהליך ובה ניתן מענה לשאלות שהופנו אליו בהחלטת בית הדין לעבודה. עמדת הממונה תומכת בעמדת הקרנות בהליך בסוגיות שהובאו להתייחסותו. ביום 14 במרס 2024 הורה בית הדין האזורי על הגשת סיכומים. המבקשת עד ליום 14 באפריל 2024 הקרנות עד ליום 14 במאי 2024 וסיכומי תשובה עד ליום 21 במאי 2024.

יג. לפסקי הדין בחלק מהתביעות, אם יוכרעו נגד הקרן, יכולה להיות השפעה מהותית על הדוח הכספי. הקרן, על פי חוות דעת יועציה המשפטיים, אינה יכולה להעריך את הסתברות התרחשותן של תביעות אלה.

יד. ריכוז תביעות

טבלת תביעות קרן חקלאים	כמות
תביעות ייצוגיות	4
תביעות מהותיות	-
סה"כ תביעות שהוגשו כנגד הקרן	4

ביאור 16 - צדדים קשורים

א. פירוט:

- "עמיתים טק בע"מ" מספקת שירותי מחשוב לקרן הפנסיה.
- קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר להן מנהל מיוחד אחד (ראה גם ביאור 1 ד').
- מבטחים לעתיד בע"מ
- עמיתים שירותים פיננסים שותפות מוגבלת

ב. יתרות של צדדים קשורים ובעלי ענין נכללו במאזן בסעיפים הבאים:

היתרה הגבוהה במהלך השנה		ליום 31 בדצמבר		חייבים ויתרות חובה
2022	2023	2022	2023	
אלפי ש"ח				
-	2,720	<u>1,414</u>	<u>1,736</u>	קרן הפנסיה מבטחים
		<u>1,414</u>	<u>1,736</u>	
היתרה הגבוהה במהלך השנה		ליום 31 בדצמבר		זכאים ויתרות זכות
2022	2023	2022	2023	
אלפי ש"ח				
-	10	-	10	קרן אגד פנסיה
-	89	-	37	קרן הפנסיה חקלאים
(17)	-	6	-	קרן הפנסיה בנין
42	-	<u>3</u>	-	קרן הגמלאות המרכזית
		<u>9</u>	<u>47</u>	

ג. הכנסות והוצאות

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	
<u>1,555</u>	<u>1,547</u>

דמי ניהול מקופת הגמל חקלאים מטרה אחרת

ד. ביטוח דירקטורים ונושאי משרה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	
<u>167</u>	<u>155</u>

סכום הוצאות עבור הביטוח⁴

⁴ החברה מבטחת את אחריותם של נושאי המשרה בכפוף להוראות הדין

ביאור 18 - מסים על הכנסה

א. קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים אושרה לצרכי מס כקופת גמל בתוקף עד ליום 31 בדצמבר, 2024. תוקף האישור מתחדש מעת לעת. בהתאם לכך הכנסות קרן הפנסיה פטורות ממסים בישראל, בכפוף להתניות מסוימות בהן עמדה הקרן.
ב. הכנסות הקופה אינן חייבות במס הכנסה, למעט דיבידנד וריבית שהתקבל מחו"ל בגין ניירות ערך זרים.

ביאור 19 - תשואת הקרן

שיעור התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגה הקרן בשנת 2023 על נכסיה, כולל התשואה על סכום הסיוע הממשלתי העתידי הישיר המהוון, היה 3.78%. לעומת תשואה שלילית של 9.06% בתקופה מקבילה אשתקד. שיעור התשואה של התיק החופשי לשנת 2023 הינה 9.82% לעומת תשואה שלילית של 9.87% בשנת 2022.

ביאור 20 - מידע בדבר שווי הוגן של מכשירים פיננסיים וחיפיתם לסיכונים ריבית

א. השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים
הנכסים הפיננסיים של הקרן ובכלל זה ניירות הערך מוצגים בדוחות הכספיים בהתאם לכללים המפורטים בביאור 2 (מדיניות חשבונאית) והנחיות רשות שוק ההון.
להערכת הנהלת הקרן ובהתייחס לאמור לעיל, השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים של הקרן אינו נופל מערכם החשבונאי הכולל.

ב. חשיפה לסיכונים ריבית וסיכונים שוק
הגרעון האקטוארי חשוף לסיכונים ריבית בשל הפער בין שיעור ריביות היוון ההתחייבויות הפנסיוניות לבין התשואה בפועל על הנכסים.
השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים הלא סחירים (אגרות החוב, פיקדונות והלוואות) חשוף לסיכונים ריבית, שכן תנודות בשערי הריבית בשוק הכספים עשויות להשפיע עליו. ניירות הערך הסחירים חשופים לסיכונים השוק.

ביאור 21 - אירועים והתפתחויות בתקופת הדוח

ביום 7 באוקטובר 2023, החלה מתקפת פתע על מדינת ישראל שהובילה לפתיחת מלחמת "חרבות ברזל" (להלן "המלחמה") אשר עדיין נמשכת בימים אלו. למלחמה שורה של השלכות אשר הובילו להאטה בפעילות העסקית במדינת ישראל, ביניהן גיוס מאסיבי של אנשי מילואים, הגבלות על לימודים במערכת החינוך, סגירת עסקים רבים, תנודות משמעותיות בשוק ההון, במסחר במטבע חוץ, עליה בשיעור האבטלה ועוד.

עם פרוץ המלחמה בוצעו התאמות בתחומי השירות, אבטחת מידע, משאבי אנוש, תפעול, רגולציה וניהול השקעות להבטחת המשך שירות רציף לעמיתים וניהול תיק הנכסים של הקרנות בסביבה כלכלית תנודתית. ההתאמות כללו, בין היתר, הרחבה של יכולת העבודה מהבית על מנת לאפשר עבודה רציפה ולאורך זמן במידה ויידרש, ביצוע התאמות טכנולוגיות בעיקר בתחום הסייבר ואבטחת מידע והיערכות והכנה של דיווחים לשעת חירום על פי הנחיות הרגולטור. בנוסף כאמור לעיל, בוצעה היערכות בתחום השירות להפעלה מחדש של מרכזי השירות בסמוך לאחר תחילת המלחמה, התאמת אתר האינטרנט של החברה למצב המלחמה תוך הצגת מידע רלוונטי בצורה בולטת ביחס לזכויות עמיתים נפגעי פעולות טרור ומלחמה כולל הדגשת הדרכים השונות ליצירת קשר עם החברה ביחס למיציא זכויות עמיתים. כמו כן קיימה החברה פעילויות התנדבותיות במספר ערוצים לתמיכה באזרחים ובלחימה.
החברה עוסקת במיפוי ההחמרה בסיכונים וזיהוי סיכונים חדשים ו/או חשיפות חדשות בשל המצב ובמעקב יומי אחר התפתחויות בשוק ההון, בחינת ההשפעות האפשריות על תיק הנכסים של החברה וקיום דיונים לקבלת החלטות השקעה.

נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, בהתבסס על המידע המצוי בידי החברה, אין השפעה מהותית על תוצאות הפעילות. עם זאת, ככל שתימשך הלחימה, לשינויים בפעילות הכלכלית במשק, להמשך עליית ווקטור הריביות הצמודות ארוכות הטווח ולשינויים בשכר הממוצע במשק ככל שיהיו, עשויה להיות השפעה על גובה ההתחייבות הפנסיונית ועל השווי ההוגן של הנכסים. בשלב זה לא ניתן להעריך את היקף ההשפעות העתידיות של המלחמה ככל שתהיינה על זכויות העמיתים ותוצאות הפעילות.

ביאור 22 - אירועים לאחר תאריך המאזן

נציין כי בינואר 2024 החליטה הוועדה המוניתרית להפחית את הריבית ב-0.25% ולהעמידה על שיעור של 4.5%.

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל
אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
דוח תקופתי לשנת 2023

שם התאגיד:	קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
מס' תאגיד:	570007476
אופן ההתאגדות המשפטית:	אגודה שיתופית בע"מ
כתובת:	מגדל היובל, דרך מנחם בגין 125, תל אביב
טלפון:	077-7774800
תאריך המאזן:	31 בדצמבר 2023
תאריך חתימת הדוח:	28 במרס, 2024

תוכן עניינים

3.....	דו"חות כספיים ואקטואריים.....	סעיף 1 -
3.....	דו"ח המנהל המיוחד על מצב ענייני התאגיד.....	סעיף 2 -
3.....	רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן.....	סעיף 3 -
3.....	שינויים בהשקעות בחברות בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח.....	סעיף 4 -
3.....	הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות התאגיד מהן לתאריך המאזן באלפי ש"ח.....	סעיף 5 -
3.....	רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך המאזן, של התאגיד.....	סעיף 6 -
3.....	רשימת אירועים מיוחדים שהשפיעו או עשויים להשפיע מהותית על התאגיד,.....	סעיף 7 -
3.....	שינויים בהון המניות הרשום, המונפק והנפרע והתמורה שנתקבלה.....	סעיף 8 -
3.....	שכר וטובות הנאה.....	סעיף 9 -
3.....	מניות וני"ע המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין בתאגיד,.....	סעיף 10 -
4.....	המנהל המיוחד.....	סעיף 11 -
6.....	נושאי משרה בכירה של התאגיד.....	סעיף 12 -
10.....	חברי ועדות.....	סעיף 13 -
15.....	רואה חשבון של התאגיד.....	סעיף 14 -
15.....	האקטואר של קרן הפנסיה.....	סעיף 15 -
15.....	המלצות והחלטות הדירקטוריון.....	סעיף 16 -
15.....	שינויים בתקנון קרן הפנסיה שאושר ע"י הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בשנת הדוח.....	סעיף 17 -
15.....	תנאי שכר.....	סעיף 18 -

- סעיף 1 - דו"חות כספיים ואקטואריים
מצ"ב דו"חות כספיים ומאזן אקטוארי ליום 31 בדצמבר 2023.
- סעיף 2 - דו"ח המנהל המיוחד על מצב ענייני התאגיד
מצ"ב דוח המנהל המיוחד על מצב ענייני התאגיד ליום 31 בדצמבר 2023.
- סעיף 3 - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן
אין.
- סעיף 4 - שינויים בהשקעות בחברות בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח
אין.
- סעיף 5 - הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות התאגיד מהן לתאריך המאזן באלפי ש"ח
אין.
- סעיף 6 - רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך המאזן, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד
אין.
- סעיף 7 - רשימת אירועים מיוחדים שהשפיעו או עשויים להשפיע מהותית על התאגיד, רווחיות התאגיד, רכוש או התחייבויותיו
א. השינויים בווקטור הריבית.
ב. התשואות בשוק ההון.
ג. עליית שכר ממוצע במשק.
ד. השפעת שינוי מנגנון הבטחת תשואה.
- סעיף 8 - שינויים בהון המניות הרשום, המונפק והנפרע והתמורה שנתקבלה
אין שינויים.
- סעיף 9 - שכר וטובות הנאה
לא שולם שכר ולא ניתנו טובות הנאה לבעלי עניין בתאגיד.
- סעיף 10 - מניות וני"ע המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך ככל האפשר לתאריך הדוח
אין.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח מונה לקרן בחודש יולי 2003 מנהל מיוחד. מכוח סעיפים 78 ה' ו- 70 (ב) לחוק הפיקוח מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...". כמתחייב מהוראות חוק הפיקוח, החל תהליך איחוד תפעולי של קרנות הפנסיה בהסדר. מטרת התהליך להביא להתייעלות תוך שיפור ואיחוד תהליכים מרכזיים בקרנות.

החל מיום 1 באוגוסט 2021 מכהן מר אפי סנדרוב כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. מר אפי סנדרוב החליף בתפקידו כמנהל המיוחד את מר יואב בן אור שכהן בתפקיד זה עד סוף יולי 2021. מינוי מנהל מיוחד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, מבטא את מגמת המפקח על שוק ההון ביטוח וחסכון להדק את שיתוף הפעולה והאחדת פעילויות התפעול השוטפות של כל הקרנות שבהסדר, מתוך כוונה להביא להתייעלות תוך שיפור ואיחוד תהליכים מרכזיים בקרנות.

החל משנת 2007 פועלות קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר במבנה ארגוני חדש המושתת על איחוד תפעולי שגובש על ידי המנהלת המיוחדת דאז. קרנות הפנסיה מנוהלות במסגרת שבע חטיבות: חטיבת שירות, חטיבת השקעות, חטיבת כספים, חטיבת פנסיה חטיבת מטה חטיבת משאבי אנוש וחטיבת טכנולוגיות, ושלוש יחידות נוספות לשכה משפטית, בקורת פנים, ניהול סיכונים.

בתחילת שנת 2008 עברו קרנות הפנסיה בהסדר לבנין אחד, דבר המהווה צעד נוסף בתהליך האיחוד התפעולי ליצירת ארגון אחיד. יובהר, כי גם במסגרת האיחוד התפעולי של קרנות הפנסיה בהסדר, נשמרת זהותה המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן וקרן.

ועדת מנהלה

על פי חוק הפיקוח מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות שעליהן חל חוק התוכנית הכלכלית. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, קרי, מינוי רו"ח ואישור דוחות כספיים. בנוסף תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה למפקח ולאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרן הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

מס' ת.ז.: 025004159	אפי סנדרוב
1972	שנת לידה:
דרך מנחם בגין 125, תל אביב.	מענו:
ישראלית.	נתינות:
יו"ר דירקטוריון עמיתים טק, יו"ר דירקטוריון מבטחים לעתיד (שמשמשת, בין היתר, כשותף הכללי בעמיתים שירותים פיננסיים, שותפות מוגבלת).	האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או בעל עניין:
1 באוגוסט 2021	מכהן כמנהל מיוחד משנת:
בוגר בכלכלה וחשבונאות (האוני' העברית), מוסמך במנהל עסקים (התמחות במימון) (האוני' העברית), רואה חשבון מוסמך.	השכלה:
מנהל מיוחד עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר בניהול מיוחד (החל מאוגוסט 2021), מנהל מורשה סלייס גמל בע"מ (החל מדצמבר 2023) מנכ"ל מגדל מקפת קרנות פנסיה וקופות גמל בע"מ, מנכ"ל יוזמה קרן פנסיה לעצמאים בע"מ (2019-2021) משנה למנכ"ל מגדל מקפת (משנת 2012 ועד 2018).	תעסוקתו ב-5 השנים האחרונות:
לא.	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:

סעיף 12 - נושאי משרה בכירה של התאגיד

אפי סנדרוב	מס' ת.ז.: 025004159
שנת לידה:	1972
התפקיד שממלא בתאגיד:	מנהל המיחוד.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	יו"ר דירקטוריון עמיתים טק, יו"ר דירקטוריון מבטחים לעתיד, (שמשתתף, בין היתר, כשותף הכללי בעמיתים שירותים פיננסיים, שותפות מוגבלת).
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:	בוגר בכלכלה וחשבונאות (האוני' העברית), מוסמך במנהל עסקים (התמחות במימון) (האוני' העברית), רואה חשבון מוסמך.
התאריך שבו החלה כהונתו:	מנהל מיוחד עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר בניהול מיוחד (החל מאוגוסט 2021).
	מנהל מורשה סלייס גמל בע"מ (החל מדצמבר 2023).
	מנכ"ל מגדל מקפת קרנות פנסיה וקופות גמל בע"מ, מנכ"ל יוזמה קרן פנסיה לעצמאים בע"מ (2019-2021).
	משנה למנכ"ל מגדל מקפת (משנת 2012 ועד 2018).
	1 באוגוסט, 2021

רויטל פיאדה היכל	מס' ת.ז.: 024836629
שנת לידה:	1969
התפקיד שממלא בתאגיד:	מנהלת חטיבת כספים.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	דירקטורית במבטחים לעתיד
האם היא בת משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:	רו"ח תואר ראשון במנהל עסקים וחשבונאות ותואר שני במימון.
התאריך שבו החלה כהונתה:	סגנית ראש חטיבת החשבונאות בבנק לאומי, אחראית על מערך הדיווח הכספי ותשתיות חשבונאיות.
	מנהלת חטיבת הכספים בעמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות (החל מיוני 2022).
	1 ביוני, 2022

יריב עזר	מס' ת.ז.: 033017088
שנת לידה:	1976
התפקיד שממלא בתאגיד:	מנהל חטיבת הפנסיה.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	אין
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:	תואר ראשון- כלכלה וניהול, מוסמך במינהל עסקים (MBA)- התמחות במימון.
התאריך שבו החלה כהונתו:	מנהל חטיבת הפנסיה בעמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.
	28 ביוני, 2015

סעיף 12 - נושאי משרה בכירה של התאגיד (המשך)

אורן משה	מס' ת.ז.: 035980556
שנת לידה:	1979
התפקיד שממלא בתאגיד:	מנהל חטיבת המטה.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	דירקטור בעמיתים טק, דירקטור במבטחים לעתיד. דירקטור בגפן ניהול עבור מקפת בע"מ, דירקטור בקג"מ כרמל ניהול השקעות בע"מ, דירקטור ביהב החזקות USA בע"מ. לא.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:	BA בכלכלה ו-MBA;
התאריך שבו החלה כהונתו:	11 ביולי, 2018

רון הירש	מס' ת.ז.: 028518108
שנת לידה:	1971
התפקיד שממלא בתאגיד:	היועץ המשפטי הראשי ומזכיר קרנות הפנסיה.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	אין
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:	עו"ד, תואר ראשון במשפטים, תואר שני במשפטים, תלמיד לתואר שלישי במשפטים. היועץ המשפטי הראשי בעמיתים, קרנות הפנסיה הוותיקות.
התאריך שבו החלה כהונתו:	27 במרס, 2017

נר גביש	מס' ת.ז.: 033075847
שנת לידה:	1976
התפקיד שממלא בתאגיד:	מנהל חטיבת השקעות.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	דירקטור בגפן ניהול עבור מקפת בע"מ, דירקטור בקג"מ כרמל ניהול השקעות בע"מ, דירקטור ביהב החזקות USA בע"מ. לא.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:	תואר ראשון בכלכלה ומימון (B.A), תואר שני במנהל עסקים (M.B.A). מנהל השקעות ראשי, גילעד קרן פנסיה לעובדים דתיים בע"מ. מנהל תחום השקעות עמיתים, מנורה מבטחים ביטוח בע"מ.
התאריך שבו החלה כהונתו:	מנהל חטיבת השקעות בעמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות. 10 בספטמבר, 2023

סעיף 12 - נושאי משרה בכירה של התאגיד (המשך)

צחי ניר	מס' ת.ז.: 38350377
שנת לידה:	1976
התפקיד שממלא בתאגיד:	מנכ"ל עמיתים טק ומנהל חטיבה הטכנולוגית עמיתים
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	אין
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:	תואר ראשון במדעי המחשב (BA). CIO - Israel Institute of Technology, Technion מנהל אגף פיתוח בעמיתים טק, מנהל חדשנות עמיתים, מנכ"ל עמיתים טק.
התאריך שבו החלה כהונתו:	1 ינואר, 2023

נטלי זוסמן קורגן	מס' ת.ז.: 11407590
שנת לידה:	1976
התפקיד שממלא בתאגיד:	מנהלת חטיבת השירות.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	אין
האם היא בת משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:	תואר ראשון בסוציולוגיה ומדע המדינה, תואר שני בסוציולוגיה ארגונית. מנהלת חטיבת השירות בעמיתים, קרנות הפנסיה הוותיקות.
התאריך שבו החלה כהונתה:	17 בינואר, 2019

עירית קליפר אבני	מס' ת.ז.: 24029290
שנת לידה:	1968
התפקיד שממלא בתאגיד:	מנהלת חטיבת משאבי אנוש
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	אין
האם היא בת משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:	תואר ראשון, תואר שני בלימודי עבודה מטעם אוניברסיטת תל אביב. מנהלת מש"א בכירה בקבוצת טבע באירופה ובישראל. סמנכ"לית משאבי אנוש של חברת ביו-פארמה גלובלית. סמנכ"לית מש"א (GVP) של חברת התעשייה האווירית לישראל 2014-2019. מנהלת חטיבת משאבי אנוש בעמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות.
התאריך שבו החלה כהונתה:	11 בפברואר, 2024

סעיף 12 - נושאי משרה בכירה של התאגיד (המשך)

איתי סים	מס' ת.ז.: 036499697
שנת לידה:	1979
התפקיד שממלא בתאגיד:	מנהל הסיכונים.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	מנהל הסיכונים בעמיתים טק.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:	תואר שני במנהל עסקים (MBA) מאוניברסיטת ת"א. תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים (BA) מאוניברסיטת בן-גוריון. מנהל סיכונים ראשי בשלמה חברה לביטוח בע"מ. מנהל סיכונים במגדל חברה לביטוח בע"מ. דירקטור חיצוני במשקי דרום אשראי ורכש.
התאריך שבו החלה כהונתו:	10 בינואר, 2023

מירי ישי	מס' ת.ז.: 034516773
שנת לידה:	1977
התפקיד שממלאה בתאגיד:	מבקרת פנימית.
התפקיד שממלאה בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:	מבקרת פנים בעמיתים טק.
האם היא בת משפחה של בעל עניין אחר:	לא.
השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:	LLB במשפטים, תואר ראשון במינהל עסקים, ו-MBA במינהל עסקים- התמחות במימון. מבקרת פנימית של עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות.
התאריך שבו החלה כהונתה:	13 במאי, 2014

נושאי משרה בכירה שסיימו את עבודתם בתקופת הדוח:

1. ניר עובדיה – מנהל חטיבת השקעות, סיים עבודתו ביוני 2023.
2. גלי סרוגטי – מנהלת חטיבת משאבי אנוש, סיימה עבודתה בדצמבר 2023.

מס' ת.ז.: 57388118	יואל נוה
1961	שנת לידה:
י"ר ועדת השקעות	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה:	
בוגר כלכלה וחשבונאות ומוסמך בכלכלה מהאוניברסיטה העברית.	השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:
עיסוקים:	
מנהל קו עסקים אשראי בחברת Payoneer inc.	
9 ביוני, 2022	התאריך שבו החלה כהונתו:

מס' ת.ז.: 7125362	אורי קויאטק
1938	שנת לידה:
חבר בוועדת השקעות	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה:	
B.A האוניברסיטה העברית, ראיית חשבון. תעודה – מועצת רואי חשבון ולשכת רואי חשבון בישראל.	השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:
עיסוקים:	
י"ר ועדת ביקורת, חבר וי"ר ועדת השקעות, דירקטור בשומרה, י"ר ועדת מאזן.	
9 ביוני, 2022	התאריך שבו החלה כהונתו:

מס' ת.ז.: 33207994	מיכל נוי
1976	שנת לידה:
חברה בוועדת השקעות	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם היא בת משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה:	
LLB במשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. בעלת רישיון עריכת דין בישראל. קורס דירקטורים וועדות השקעה – IFI.	השכלה וניסיונה העסקי ב-5 השנים האחרונות:
עיסוקים:	
בנקאות השקעות - הובלה וייזום של עסקאות מיזוגים ורכישות בתחומי הטכנולוגיה, הפיננסים, התעשייה והלוגיסטיקה. ייעוץ וקישור למשקיעים בהתאם לצורך. דירקטורית בחברות ציבוריות.	
26 בדצמבר, 2023	התאריך שבו החלה כהונתה:

מס' ת.ז.: 22279465	יצחק בצלאל
1966	שנת לידה:
חבר בועדת השקעות, חברת בועדת אשראי	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה:	
תואר M.A. במנהל עסקים וכלכלה, האוניברסיטה העברית, ירושלים. לימודים במסגרת מסלול מצטייני רקטור האוניברסיטה.	השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:
תואר A.B. במנהל עסקים וכלכלה, האוניברסיטה העברית, ירושלים.	
עיסוקים:	
דירקטור בלתי תלוי, אנליסט אנרגיות מתחדשות בע"מ.	התאריך שבו החלה כהונתו:
6 במרס, 2021	

מס' ת.ז.: 57863669	דרור נגל
1962	שנת לידה:
חבר בועדת השקעות	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה:	
תואר ראשון בכלכלה, האוניברסיטה העברית. תואר שני במנהל עסקים, האוניברסיטה העברית. רישיון מנהל תיקים ויועץ משכנתאות.	השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:
עיסוקים:	
דירקטור בחברות פרטיות.	
אלביט הדמייה	בנוסף: דירקטור
עמרם אברהם	דח"צ
ארי נדלן	דירקטור
קרן פארק אין	חבר ו' השקעות
קרן שיתוף תורמים	יו"ר ו' השקעות
גבאי מניבים	דירקטור
עמיתים	חבר ו' השקעות
תדאה	דירקטור
ארנו קפיטל	יור דירקטוריון
פסקאל	דירקטור
ROOTS TECHNOLOGIES	דירקטור
שטאנג אינטרנשיונאל	יור דירקטוריון
אזורים השקעות	מנכל ודירקטור
איילון ביטוח /קופ"ג	חבר ו' השקעות
	9 ביוני, 2022
	התאריך שבו החלה כהונתו:

סעיף 13 - חברי ועדות (המשך)

מס' ת.ז.: 59786855	דודו זקן
1966	שנת לידה:
י"ר ועדת אשראי, חבר בועדת השקעות	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה: בוגר כלכלה וסטטיסטיקה ומוסמך במנהל עסקים - האוניברסיטה העברית בירושלים.	
עיסוקים: עצמאי - יועץ כלכלי ופיננסי, חבר ועדת השקעות וי"ר ועדת אשראי בקרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר - עמיתים, דירקטור וי"ר ועדת ביקורת בבנק One Zero, דירקטור וי"ר ועדת ביקורת בחברת הגמל לעובדי האוניברסיטה העברית (סיום במאוס 2023), יו"ר ועדת אשראי בטריא קהילה פיננסית P2P (סיום ביוני 2023), מרצה לבנקאות באוניברסיטאות העברית ובר אילן.	השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:
20 בדצמבר, 2021	התאריך שבו החלה כהונתו:

מס' ת.ז.: 22309207	ענת אילון גנור
1966	שנת לידה:
חברה בועדת אשראי	התפקיד שממלאה בתאגיד:
לא	התפקיד שממלאה בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם היא בת משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה: B.A. כלכלה וניהול, אונ' ת"א. MBA מנהל עסקים, אונ' תל אביב. LLMIT לידס לונדון.	
עיסוקים: מנהלת חדשנות, גיוס משאבים ופרוייקטים מיוחדים בעמותת "אותי". יועצת בכירה לכלכלן הראשי, משרד האוצר – סיום ב-2019.	השכלה וניסיון העסקי ב-5 השנים האחרונות:
26 בדצמבר, 2022	התאריך שבו החלה כהונתה:

סעיף 13 - חברי ועדות (המשך)

מס' ת.ז.: 55889042	איתן השחר
1959	שנת לידה:
יו"ר ועדת ביקורת	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה: BA סטיטיסטיקה (חטיבה מדעי המחשב). BA חשבונאות. BA משפטים.	השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:
עיסוקים: מנכ"ל תאגיד סטטורי. 1 במרס, 2008	התאריך שבו החלה כהונתו:

מס' ת.ז.: 52884624	יוסי בהיר
1954	שנת לידה:
חבר בוועדת ביקורת	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
עיסוקים: עצמאי בשוק ההון. חברות בדירקטוריונים. יעוץ כלכלי. חוות דעת מקצועיות לבתי משפט. 1 במרס, 2008	השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:
	התאריך שבו החלה כהונתו:

סעיף 13 - חברי ועדות (המשך)

מס' ת.ז.: 50959691	דרור יעקובסון
1953	שנת לידה:
י"ר ועדת מינהלה	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה: BA כלכלה וחשבונאות – אונ' ת"א. מימון וביטוח MBA – אונ' ת"א. ראיית חשבון.	השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:
עיסוקים: דירקטור, בעל חברה למתן שירותים לקופות גמל ענפיות. 16 בספטמבר, 2022	התאריך שבו החלה כהונתו:

מס' ת.ז.: 25078544	זיו רייך
1972	שנת לידה:
חבר בוועדת מינהלה	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה: תואר ראשון מנהל עסקים - המכללה למנהל. תואר שני ביקורת פנימית וציבורית – בר אילן. רואה חשבון. פרופסור מנהל עסקים וביטוח – המכללה האקדמית נתניה.	השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:
עיסוקים: דיקן בית הספר לביטוח במכללה האקדמית נתניה. 16 בספטמבר, 2022	התאריך שבו החלה כהונתו:

מס' ת.ז.: 17586751	ג'קי סטרומינגר
1971	שנת לידה:
חברה בוועדת מינהלה	התפקיד שממלא בתאגיד:
לא	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו:
לא	האם היא בת משפחה של בעל עניין אחר:
השכלה: תואר ראשון: ניהול כלכלה, אוניברסיטת תל אביב. תואר שני: מנע"ס, התמחות במימון-חשבונאות, אוניברסיטת תל אביב. תואר שני: מדיניות ציבורית, התמחות בכלכלה, אוניברסיטת תל אביב.	השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות:
עיסוקים: מייסדת ומנכ"ל השתלמותי, ימי עיון והדרכות לדירקטוריונים של חברות ציבוריות. <u>דח"צית ב:</u> שבא. סולאיר אנרגיות מתחדשות. קופת התגמולים של עובדי אל על. פיוניר תכנון פיננסי. 16 בספטמבר, 2022	התאריך שבו החלה כהונתה:

סעיף 14 - הואה חשבון של התאגיד
בריטמן אלמגור זהר- DELOITTE
מרכז עזריאלי 1 תל אביב

סעיף 15 - האקטואר של קרן הפנסיה
אלון גבריאל

סעיף 16 - המלצות והחלטות הדירקטוריון
אין.

סעיף 17 - שינויים בתקנון קרן הפנסיה שאושר ע"י הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בשנת הדוח
אין.

סעיף 18 - תנאי שכר

עובד	עלות שכר בש"ח (1)	חלק הקרן בש"ח (2)
1.	1,011,685	42,693
2.	832,879	35,147
3.	830,352	35,041
4.	812,770	34,299
5.	790,201	33,346

(1) כולל עלויות בגין התחייבות לסיום יחסי עובד מעביד, הפרשות לקופות ואומדן לעלות התגמול המשתנה, ככל שישנו.

(2) חלקה של הקרן על פי מודל העמסה – 4.22%.

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאים ובלתי מקצועיים בישראל
אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

שם התאגיד

28 במרס 2024

תאריך

אפי סנדרוב
המנהל המיוחד